

Medezeggenschap in het Basisonderwijs

Op weg naar verbetering van de medezeggenschapsraad in het Basisonderwijs

D.R.M. Bruggeman
2012

Medezeggenschap in het Basisonderwijs

Op weg naar verbetering van de medezeggenschapsraad in het Basisonderwijs

Ede, augustus 2012

Opleiding leraar basisonderwijs (pabo)

Christelijke Hogeschool Ede

Academie Educatie

Oude Kerkweg 100, 6717 JS Ede

Begeleider:

dhr. J.W. Vlasblom

Student:

D.R.M. (Roland) Bruggeman

Slagsteeg 5

6718 PE Ede

Studentnummer: 070906

Afstudeeronderzoek

Voorwoord

Een afstudeeronderzoek schrijven over 'Medezeggenschap in het basisonderwijs' is geen eenvoudige opgave. Het is voor mij en de meeste PABO-studenten een onbekend terrein. Het krijgen van een goed beeld van de medezeggenschapsraad (MR) in het basisonderwijs voelde een beetje als pionieren; het kost veel inspanning maar levert mooie ontdekkingen op.

Mijn bijzonder grote dank gaat uit naar degenen die mee hebben willen werken aan de interviews. Ouders, leerkrachten en een schoolleider die in de stress vlak voor de vakantie (en zelfs tijdens de vakantie) tijd hebben willen vrij maken. Ik heb goede herinneringen aan de keren dat ik gastvrij ben ontvangen en er serieus is meegedacht hoe de medezeggenschap te verbeteren. De eerlijkheid, de openheid en inzichten overtroffen mijn verwachtingen.

Ik hoop met dit onderzoek recht te doen aan hun bijdragen. Met grote inzet heb ik geprobeerd juist ook voor hen een onderzoek met meerwaarde te leveren. Het is een zomervakantie doorwerken waard geweest.

Mijn dank gaat tot slot uit naar mijn afstudeerbegeleider die altijd vertrouwen heeft gehad dat het goed zou komen. Dank ook voor de aanmoedigingen om door te gaan met dit onderwerp, juist omdat er zo weinig over bekend is.

Roland Bruggeman
Ede, augustus 2012

Samenvatting

Deze scriptie onderzoekt op welke wijze de medezeggenschapsraden hun bijdrage aan de basisschool kunnen verbeteren. Om tot goede resultaten te komen is er eerst kennis nodig hoe de medezeggenschapsraad (MR) op basisscholen werkt. Op deze wijze wordt die bijdrage concreter gemaakt. Kennis over de MR is zeker geen algemene kennis en vraagt de nodige verdieping. Daarom is er eerst gekeken naar de geschiedenis van de MR in het basisonderwijs. Daarna is in beeld gebracht wat de wet schrijft over de MR in het basisonderwijs. Vervolgens zijn er een aantal reglementen en statuten van medezeggenschapsraden onder de loep genomen. Tot slot, komen de meest recente onderzoeken en artikelen over de MR in het basisonderwijs aan bod. Na dit eerste deel van het onderzoek is er genoeg kennis en ruim voldoende aanleiding om de praktijk aan het woord te laten. In de voorlopige conclusie wordt in kaart wat de resultaten tot zover zijn.

Vanuit het praktijkonderzoek ligt er grote nadruk op het vinden van verbeteringen voor de MR. Er wordt gewerkt aan de hand van een aantal landelijk onderzochte knelpunten. De ideeën die vanuit de praktijk worden aangedragen door ouders, personeel en een schoolleider staan centraal. In de eindconclusie worden deze ideeën ingedeeld in vier belangrijke categorieën die tot verbetering van de MR in het basisonderwijs leiden. Uit het onderzoek blijkt dat er vooral winst te behalen valt in de communicatie, de structuur, de kennis en houding van de medezeggenschapsraad. Met name het verbeteren van het contact met de achterban en het goed vastleggen van afspraken zijn adviezen om de bijdrage van de MR te verbeteren.

Deze scriptie bevat, behalve de concrete ideeën in de eindconclusie, veel informatie die relevant is om de bijdrage van de MR te kunnen verbeteren. Aan het einde van het lezen van deze scriptie is duidelijk hoe de MR in het basisonderwijs is vormgegeven, welke rol en rechten de MR heeft, wat de actuele situatie van de MR is en wat klassieke MR-knelpunten zijn. Hoewel geprobeerd is zo volledig mogelijk te zijn kan een scriptie niet alles omvattend zijn. Daarom zijn er keuzes gemaakt in de afbakening die direct na de inleiding verantwoord worden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	4
Inleiding.....	7
Aanleiding en motivatie.....	7
Leeswijzer	7
1. Onderzoeksopzet	8
1.3 Formulering onderzoeksvraag.....	8
1.4 Toelichting begrippen onderzoeksvraag.....	9
1.5 Verkenning en verantwoording onderzoeksvraag	10
1.7 Deelvragen	11
1.8 Verantwoording deelvragen.....	12
1.9 Methode in de opzet	12
1.11 Onderzoeksopzet.....	13
1.12 Type onderzoek	14
1.13 Relevantie onderzoek	14
1.14 Praktijkonderzoek.....	14
1.15 Overige uitgangspunten onderzoek	14
2. Geschiedenis van de MR in het basisonderwijs	15
2.1 Inleiding.....	15
2.2 Een valse start	15
2.3 Soepele introductie van de MR in het basisonderwijs	15
2.4 Eerste evaluaties en vernieuwing.....	15
2.5 Op welke wijze functioneerde de MR?	16
2.6 Overzicht van aandachtspunten	17
2.8 Boeiende antwoorden	19
2.11 Conclusie	20
2.12 Beantwoording deelvraag 1	20
3. De rol van de MR in het basisonderwijs.....	21
3.1 Inleiding.....	21
3.2 Wettelijke functie	21
3.3 Samenstelling Medezeggenschapsraad	21
3.4 Rechten van de MR.....	21
3.5 Initiatiefrecht.....	22
3.6 Informatierecht	22

3.7 Adviesrecht.....	22
4. Soorten MR in het basisonderwijs	25
4.1 Inleiding.....	25
4.2 Aanpak	25
4.3 Medezeggenschapsstatuut	25
4.4 Medezeggenschapsreglement	26
4.8 Beantwoording deelvraag 4	30
5 MR in de praktijk	32
5.1 Inleiding.....	32
5.2 Aanpak	32
5.3 Evaluatie van de WMS (Onderzoek)	32
5.4 Vergelijking met eerdere onderzoeken	33
5.10 Beantwoording deelvraag 5	37
5.11 Deelvraag 6.....	37
5.12 Deelvraag 7.....	37
6. Voorlopige conclusie.....	39
6.1 Voorlopige beantwoording hoofdvraag.....	39
6.2 Evaluatie doelstellingen	40
7. Aanpak praktijkonderzoek.....	42
7.2 Opzet praktijkonderzoek.....	42
7.3 Analyse van de onderzoekgegevens	43
8. Praktijkonderzoek.....	45
8.2 Kennis van de WMS en de evaluatie.....	45
8.3 Betrokkenen over bekende knelpunten	46
8.4 Interpretatie van de gegevens	49
8.5 Conclusie	50
9. Eindconclusie	51
10. Discussie & aanbevelingen.....	53
Bijlagen	56
Literatuuropgave	57
Bijlage 2 Verkenning met behulp van boomdiagrammen	59
Bijlage 3 De indeling van de deelvragen.....	63
Bijlage 4 De informele rol van de MR.....	64
Bijlage 5 Uitgewerkte interviews	67

Inleiding

De medezeggenschapsraad (MR) op de basisschool, wat doen ze eigenlijk? Of, wat zouden ze moeten doen? Het is moeilijk voor buitenstaanders om een idee te krijgen wat de MR in het basisonderwijs voorstelt. Vreemd genoeg hebben niet alleen buitenstaanders daar geen beeld van, ook betrokken ouders en leerkrachten hebben dit vaak niet helder. Zelfs MR-leden zelf hebben niet altijd helder wat hun rol is en welke taken hier bij horen. Laat staan dat aankomende basisschoolleerkrachten weten wat de MR is en hoe dit functioneert. Het zou fijn zijn als er over de rol van de MR in het basisonderwijs meer duidelijkheid komt. Deze scriptie probeert op een zo volledige en actueel mogelijke wijze bij te dragen aan die duidelijkheid. Voor leerkrachten, ouders, MR-leden, studenten en iedereen die geïnteresseerd is.

Aanleiding en motivatie

Tijdens mijn studie op de Christelijke Hogeschool Ede ben ik jarenlang lid geweest van de medezeggenschapsraad. Ik heb me als voorzitter van de studentgeleding ingezet om zo goed en professioneel mogelijk de CHE-studenten te vertegenwoordigen. Dit vraagt veel kennis en inspanning en is zeker niet iets wat vanzelfsprekend gaat. Het bleek een uiterst serieuze taak, die mijn studie voor leerkracht basisonderwijs regelmatig leek te overschaduwden. Dit merk ik met name in mijn stages waarin ik op veel verschillende basisscholen ben geweest. Ik heb tijdens deze stages altijd interesse getoond hoe de school als organisatie functioneert. Vanuit mijn eigen MR-ervaring weet ik hoe groot en bepalend de rol van medezeggenschap kan zijn. Ik ben nieuwsgierig hoe dit op de basisschool in zijn werk gaat.

Helemaal helder is me dat tijdens mijn stages nooit geworden. Collega's op basisscholen bleken vaak niet precies te weten wat de MR doet of wie er in zitten. Ik kreeg geen duidelijk beeld van de rol van de MR binnen de basisscholen en begon me zelfs af te vragen of deze raden wel functioneren. Mijn afstudeeronderzoek bied mij nu eindelijk de kans en tijd om me hier goed in te verdiepen en zo ook anderen te helpen die meer informatie zoeken. In het beste geval kan ik zelfs een bijdrage leveren om de medezeggenschapsraden te verbeteren.

Leeswijzer

Dit afstudeeronderzoek bestaat uit een theoriedeel en praktijkdeel. Het theoriedeel beschrijft de context van de medezeggenschap in het basisonderwijs. Relevante literatuur, wetten, reglementen, eerder onderzoek en artikelen over medezeggenschap komen onder andere aan bod. Het praktijkdeel levert vooral (nieuwe) kennis en ideeën over de medezeggenschap in het basisonderwijs op. De inhoud van beide delen moet leiden tot het beantwoorden van de onderzoeksvraag. De onderzoeksvraag die centraal staat is: Op welke wijze kan de medezeggenschap haar bijdrage aan het basisonderwijs verbeteren?

In het volgende hoofdstuk wordt de onderzoeksvraag, deelvragen en hoofdstukindeling beschreven en toegelicht. Ook volgt er een verantwoording, afbakening en beschrijving hoe het onderzoek wordt aangepakt.

1. Onderzoekopzet

1.1 Onderzoeksvraag

Het is niet mijn doel om tot een waardeoordeel te komen over de MR in het basisonderwijs; of dit goed of slecht functioneert. Ik wil in kaart brengen wat de taak is van de MR, hoe de MR functioneert maar vooral hoe de MR beter kan gaan functioneren en zo meer kan betekenen voor het basisonderwijs. Een mooi eindresultaat van dit onderzoek zou zijn om tot aanbevelingen te komen om de MR in het basisonderwijs te verbeteren. Daarom heb ik gekozen voor een adviserende probleemstelling¹. Er zit ook beschrijvende kant aan dit onderzoek, daar kom ik later op terug.

De onderzoeksvraag die centraal staat in de afstudeeronderzoek is:

Op welke wijze kan de medezeggenschapsraad haar bijdrage aan het basisonderwijs verbeteren?

1.2 Hypothese

Mijn vooronderstelling is dat de medezeggenschapsraad over het algemeen beter kan functioneren dan het nu doet. Dit stel ik vanuit mijn eigen ervaring; hoeveel vaardigheid, kennis en inspanning goede medezeggenschap eist. Ik ga uit van wat ik hier en daar 'geproefd' heb in mijn stages in het basisonderwijs. Ik ben er van overtuigd dat de MR in het basisonderwijs belangrijke bijdragen levert aan de praktijk van het basisonderwijs. Deze bijdrage is echter niet altijd zichtbaar is. Ik vermoed dat hier één van de grootste verbeterpunten voor de MR in het basisonderwijs ligt. De achterban (personeelsleden en ouders) zijn onvoldoende op de hoogte van het werk en het belang van de MR. Het belangrijkste verbeterpunt is denk ik de communicatie met de achterban; de zichtbaarheid van de medezeggenschapsraad. Doordat dit onvoldoende is missen medezeggenschapsraden een stuk inbreng, betrokkenheid en invloed die waardevol is voor de besluitvorming. Ongetwijfeld zijn er meer verbeterpunten te noemen maar daar kan ik omdat ik zo slecht zicht heb op wat de MR doet nog geen inschatting van maken.

1.3 Formulering onderzoeksvraag

In mijn onderzoeksvraag heb ik geprobeerd zo veel mogelijk aan te sluiten bij wat ik daadwerkelijk wil onderzoeken en bereiken met mijn onderzoek. De vraag '*op welke wijze kan de MR haar bijdrage in het basisonderwijs verbeteren?*' sluit hier na een lange afweging het beste bij aan. Echter, wat ik feitelijk ga onderzoeken wordt in eerste instantie beter verrat in de vraag: '*Op welke wijze kan de medezeggenschapsraad haar wettelijke taak beter vorm geven?*' Toch viel deze formulering van de hoofdvraag voor mij af om de volgende redenen:

De eerste reden is dat een wettelijke taak niet de meest positieve associatie oproept, dit doet denk aan een verplichting van de overheid. Bovendien spreekt het niet erg tot de verbeelding. Een MR die 'slechts' haar wettelijke taak doet klinkt als een MR die doet wat ze doet omdat het maar moet. De formulering 'bijdrage van de MR aan het basisonderwijs' relateert meer aan het bestaansrecht, de legitimatie en de toegevoegde waarde van de MR. Een veel positievere insteek dus.

De tweede reden is meer vanuit praktisch oogpunt. Ik wil niet per definitie alle andere taken van de MR uitsluiten van mijn onderzoek. Hoewel mijn onderzoek zich niet richt op de extra taken die de MR doet, kan dit wel gerelateerd zijn uit werkzaamheden die voortkomen uit de wettelijke taak. De huidige formulering

¹ Korzilius, H. (2000). p. 45

voorkomt dat het een strikt juridisch afgebakende vraag wordt. Er is ruimte, zeker in het praktijkonderzoek, voor inbreng uit de praktijk die niet een strikt wettelijke grond heeft. Op deze wijze voorkom ik dat mijn onderzoek te beperkt wordt of mooie ontdekkingen buiten beschouwing laat. Door een duidelijke definitie en afbakening in de volgende paragrafen wil ik voorkomen dat ‘de bijdrage van de MR’ niet te ruim geïnterpreteerd wordt.

1.4 Toelichting begrippen onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag licht ik in onderstaand schema deel voor deel toe om misverstanden over de interpretatie te voorkomen. Er volgt per zinsdeel een toelichting waarom ik voor deze formulering heb gekozen. Een uitgebreidere afbakening van de begrippen volgt in de volgende paragraaf.

De onderzoeksvraag:

Op welke wijze kan de medezeggenschapsraad haar bijdrage aan het basisonderwijs verbeteren?

Zinsdeel:	Toelichting:
Op welke wijze	Of simpeler omschreven ‘hoe?’. Ik kies er voor om de vraag te beginnen met ‘op welke wijze’ omdat dit expliciet een antwoord veronderstelt waarin <i>de manier waarop</i> wordt beschreven.
kan	Dit veronderstelt een hypothetisch antwoord. Terecht want er zijn natuurlijk altijd meerdere antwoorden mogelijk. Uiteraard wordt in dit onderzoek gezocht naar een antwoord die onderbouwd is vanuit de onderzochte literatuur en praktijk.
de Medezeggenschapsraad een	Een bij wet verplicht orgaan voor elke basisschool ² , bestaande uit (gekozen) vertegenwoordiging van personeel en ouders. Ze adviseren over- en hebben invloed op- het beleid van hun basisschool. In dit onderzoek wordt de afkorting ‘MR’ gebruikt voor de medezeggenschapsraad. Dit is het onderwerp van de onderzoeksvraag en van het afstudeeronderzoek.
haar bijdrage	Het gaat hier voornamelijk om de al bestaande bijdragen van de MR aan het onderwijs. Bijdragen die tot haar (wettelijke) taken behoren. De ‘eigenlijke taken’ of ‘kerntaken’ die horen bij haar rol en de invulling daarvan.
aan	Dit had ook kunnen zijn ‘haar bijdrage <i>in</i> het basisonderwijs’ of ‘ <i>binnen</i> het basisonderwijs’. Een ‘bijdrage aan’ veronderstelt meer een toegevoegde waarde dan een ‘bijdrage in’, daarom heb ik voor ‘een bijdrage <i>aan</i> ’ gekozen.
het basisonderwijs	Hier had ook gekozen kunnen worden ‘haar bijdrage aan <i>de basisschool</i> ’. Ik heb gekozen voor ‘haar bijdrage aan <i>het basisonderwijs</i> ’ omdat dit voorkomt dat de nadruk op het gebouw (de school) komt liggen. Het gaat hier echter wel om een bijdrage op het decentrale niveau waarop de MR functioneert.
verbeteren	Dus niet: vermeerderen. Geen nieuwe taken of extra toevoegingen maar het huidige (veronderstelde) functioneren van de MR verbeteren. De achterliggende aanname is dat de MR het uitvoeren van haar wettelijke taak kan verbeteren. Dit woord legt de nadruk op het gewenste resultaat van dit product.

² Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.(2006). *Wet medezeggenschap op Scholen*.

1.5 Verkenning en verantwoording onderzoeksvraag

In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze deze begrippen concreet invulling krijgen als je ze toepast op de vraagstelling. Dit heb ik vrij uitgebreid gedaan met behulp van boomdiagrammen. Zo weet ik dat ik de volledige onderzoeksvraag dek en heb ik alle aspecten en mogelijke interpretaties verkent. De concrete begrippen uit de boomdiagrammen helpen me mijn afbakening te kiezen en verantwoorden. Welke begrippen worden uitgediept en komen aan bod in dit onderzoek en welke niet?

De volledige verkenning van de onderzoeksvraag, met behulp van de boomdiagrammen, is te omvangrijk om hier te plaatsen. Het volledige document voeg ik daarom toe in de bijlage³. Alle mogelijke (verkeerde) interpretaties komen daarin aan bod. In de onderzoeksvraag hieronder zijn de begrippen schuin gedrukt en genummerd die een verdere verduidelijking en/of afbakening vragen:

‘Op welke wijze kan de medezeggenschapsraad(1) haar bijdrage(2) aan het basisonderwijs(3) verbeteren(4)?’

1.6 Afbakening onderzoeksvraag

De afbakening vindt plaats op basis van relevantie en haalbaarheid. Dit is een samenvatting van de toelichting in bijlage 2.

Begrip 1: medezeggenschapsraad (MR)

Toelichting:

De MR bestaat uit een personeelsgeleding en oudergeleding. In de personeelsgeleding kunnen zowel leerkrachten als ondersteunend personeel plaatsnemen.

Afbakening:

In dit onderzoek spreek ik over de medezeggenschap als gehele raad. Ouders en personeel zullen in veel gevallen samen advies uitbrengen en gezamenlijk invloed uitoefenen. De nadruk in dit onderzoek komt te liggen bij de MR op basisschoolniveau. De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) komt slechts aan bod waar dit in relatie staat tot de MR. Er is overigens al onderzoek gedaan naar hoe de GMR georganiseerd wordt⁴. Voor alle duidelijkheid: Dit onderzoek gaat niet over medezeggenschap in de klas.

Begrip 2: haar bijdrage

Toelichting:

- De MR draagt al heel meetbaar bij (aan o.a. beleid) als ze haar **wettelijke taak** vorm geeft. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in briefwisselingen met het bestuur over het beleid. Ook in het MR-reglement van de school is dit terug te vinden.
- De MR neemt (bijv. uit betrokkenheid) wellicht meer taken in de praktijk op zich dan wettelijk vastgelegd, dit zijn **informele bijdragen**.
- De MR draagt mogelijk **indirect** bij aan de school zonder dat ze dat bewust als taak op zich neemt. De MR heeft mogelijk een toevoegende weerslag op de organisatie. (bijv. draagvlak creëren voor beleid of eigenaarschap, etc)

Afbakening:

In dit onderzoek wil ik de bijdrage van de MR graag zo volledig mogelijk in beeld brengen. Toch kies ik er

³ Zie bijlage 2: Een verkenning met behulp van boomdiagrammen.

⁴ Smit, F.C.G. (2004)

voor om vooral de wettelijke en formele taken van de MR in beeld te brengen. Dit is duidelijk vastgelegd, te onderzoeken en te controleren. Ook gelden deze wetten en afspraken voor heel Nederland. Naar de informele en indirecte bijdragen van de MR ga ik geen gericht onderzoek doen. Ik beschrijf in bijlage 2 'Een verkenning met behulp van boomdiagrammen' hiervoor meerdere argumenten. Zo zijn informele en indirecte bijdrage erg lastig meetbaar. De omvang en tijd die het me gaat kosten lijken niet op te wegen tegen de geschatte (geringe) bijdrage die het levert aan het beantwoorden van de hoofdvraag. Overigens heb ik wel een korte samenvatting in de bijlage toegevoegd over de mogelijke informele bijdrage van de MR.⁵

Begrip 3: het basisonderwijs

Toelichting:

- De meeste definities⁶ spreken over al het onderwijs in Nederland dat wordt aangeboden aan kinderen tussen de 4 en 12 jaar⁷. Als er in de krant staat 'Het basisonderwijs in Nederland is onder de maat' dan zegt dit niks over specifieke basisscholen maar eerder over het gemiddelde van alle basisscholen. Onder 'het basisonderwijs' vallen zowel openbaar, bijzonder en speciaal onderwijs. In sommige gevallen zelfs thuisonderwijs.
- Het begrip basisonderwijs valt niet los te zien van 'de basisschool' wat ook weer een breed begrip is. Iedere basisschool is weer anders in grootte, identiteit, organisatie, cultuur, etc. Een basisschool kent heel veel aspecten zoals: kinderen, leerkrachten, ouders, personeel, onderwijs, het gebouw, etc.

Afbakening:

Medezeggenschap in het speciaal onderwijs komt niet aan bod in dit onderzoek, dit zal het onderzoek te complex maken. Ik hanteer onder het begrip 'basisonderwijs' slechts alle (reguliere) basisscholen in het Openbaar en Bijzonder basisonderwijs in Nederland. Beiden vormen van onderwijs functioneren onder dezelfde medezeggenschapswet. Dit onderzoek richt zich op verbeterpunten voor de bijdrage van de MR op decentraal niveau. Het gaat dus om het bevorderen van de bijdrage van de MR aan haar eigen basisschool.

Begrip 4: verbeteren

Afbakening:

Het gaat om het verhogen van de kwaliteit van de (bestaande) bijdrage die de MR aan het basisonderwijs levert. Zie ook de bij de toelichting van dit begrip bij 2.4.

1.7 Deelvragen

Om antwoord te vinden op de hoofdvraag 'Op welke wijze kan de medezeggenschapsraad haar bijdrage aan het basisonderwijs verbeteren?' heb ik de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Op welke wijze heeft de MR bijgedragen aan het basisonderwijs?
2. Welke verbeterpunten zijn er eerder geformuleerd voor de MR in het basisonderwijs?
3. Wat is de (wettelijke) taak van de MR in het basisonderwijs?
4. Op welke wijze krijgt de MR in het basisonderwijs vorm?
5. Welke (actuele) onderzoeken en artikelen zijn er gepubliceerd over de bijdrage van de MR in het basisonderwijs?

⁵ Zie bijlage 4: De informele rol van de MR

⁶ Verkregen op 18 mei 2012, via www.encyclo.nl/begrip/basisonderwijs

⁷ Centraal Bureau voor de Statistiek: 'Onderwijs dat bedoeld is voor kinderen vanaf hun vierde levensjaar tot ongeveer hun twaalfde, wanneer ze naar het voortgezet onderwijs gaan.'

6. Wat is de actuele situatie van de MR in het basisonderwijs?

7. Welke verbeterpunten zijn er voor de MR?

1.8 Verantwoording deelvragen

Om de hoofdvraag goed te kunnen beantwoorden en verbanden te kunnen leggen moet ik eerst meer kennis krijgen over hoe de medezeggenschap in het basisonderwijs werkt. Door een literatuuronderzoek kan ik hier een vollediger beeld van krijgen. Allereerst kijk ik naar de geschiedenis van de MR. Een logische vraag is dan: 'Op welke wijze heeft de MR bijgedragen aan het basisonderwijs?' Hiermee ontstaat gelijk een beeld van de (historische) context waarbinnen de MR functioneert. Een andere boeiende vraag die we kunnen beantwoorden als we terugblikken is: 'Welke verbeterpunten waren er voor de MR?' Door deze vraag te stellen ontdekken we knelpunten uit het verleden. Dit geeft niet alleen een vollediger beeld maar ook een betere onderzoeksbasis. Zo ontdekken we hoe structureel knelpunten zijn en hoe groot het belang is dat er verbetering in komt. We kunnen nu ook verbanden leggen met het verleden en daar van leren.

Na te hebben teruggeblikt is het nog relevanter om te kijken wat de situatie van de MR vandaag de dag is. Om een beeld te krijgen hoe de MR haar bijdrage aan het basisonderwijs kan verbeteren is het logisch om te kijken naar hoe de MR haar bijdrage aan het onderwijs levert. Omdat de vraag 'Op welke wijze draagt de MR bij aan het basisonderwijs?' een opsomming van alle mogelijke wijzen veronderstelt wordt de deelvraag: 'Wat is de (wettelijke) taak van de MR in het basisonderwijs?' Als deze vraag beantwoord is hebben we al behoorlijk wat belangrijke kennis over de MR. We weten nu wat de MR moet doen volgens de wet. Maar hoe geven basisscholen hier vorm aan? Hoe ziet zo'n MR er uit? Of, hoe hoort een MR er uit te zien? De volgende onderzoeksvraag is dan ook: 'Op welke wijze krijgt de MR in het basisonderwijs vorm?' Dit vertelt ons wat over de verschillende structuren van de medezeggenschap en hoe er invulling wordt gegeven aan de rechten van de MR. Nu hebben we al een vollediger beeld van de MR en zijn we dichterbij de praktijk gekomen.

Voor het daadwerkelijke praktijkonderzoek begint stel ik nog twee vragen om nog dichterbij de praktijk en de actualiteit te komen. De eerste vraag is: 'Wat is de actuele situatie van de MR in het basisonderwijs?' en de laatste deelvraag van het theoriedeel is: 'Welke verbeterpunten zijn er voor de MR?'

1.9 Methode in de opzet

Ik heb verschillende elementen in de opzet van mijn onderzoek toegepast om tot een logische opbouw te komen. De eerste is het splitsen van de hoofdvraag in twee belangrijke vragen namelijk:

- Wat is de bijdrage van de MR aan het basisonderwijs?
- Welke verbeterpunten zijn er voor de MR in het basisonderwijs?

Alle zeven deelvragen zijn te categoriseren onder deze twee vragen. Dat heb ik inzichtelijk gemaakt in een schema in de bijlage⁸. Er zijn tot slot een aantal elementen te onderscheiden die zorgen voor een duidelijke en logische opbouw in de deelvragen, de hoofdstukken en eigenlijk het hele onderzoek:

<i>Chronologische opbouw</i>	→	van verleden naar heden
<i>Concretiserende opbouw</i>	→	van theorie naar praktijk
<i>Causale opbouw</i>	→	van probleem naar oplossing
<i>'Holistische' opbouw</i>	→	van macro- via meso- naar microniveau ⁹

⁸ Zie bijlage 3: De indeling van de deelvragen.

⁹ Verhoeven, N. (2007). p.127 & p.24.

Het theoriedeel van dit afstudeeronderzoek komt door deze opbouw van de deelvragen al zo dicht mogelijk bij het heden, de praktijk en een oplossing. Maar deze opbouw is pas echt afgerond en compleet door het praktijkonderzoek dat nog veel actueler is, dichterbij de praktijk komt en meer inzoomt op oplossingen.

1.10 Doelstellingen

Doelstellingen van dit onderzoek zijn:

1. Aan het einde van dit onderzoek weet ik op welke wijze medezeggenschap in het basisonderwijs is vormgegeven.
2. Aan het einde van dit onderzoek kan ik benoemen welke rol en welke rechten de MR in het basisonderwijs heeft.
3. Aan het einde van dit onderzoek kan ik de actuele situatie van de MR in het basisonderwijs beschrijven en welke verbeterpunten er zijn.
4. Aan het einde van dit onderzoek kan ik concreet beschrijven op welke wijze de MR kan verbeteren.

1.11 Onderzoeksopzet

Bij het opzetten van dit onderzoek spelen de deelvragen en hoofdstukindeling een belangrijke rol. In paragraaf 2.8 is dit vrij uitgebreid verantwoord. Hieronder volgt een overzicht hoe de hoofdstukken en deelvragen zich tot elkaar verhouden:

Hoofdstukken	Inhoud	Deelvragen
H 1 Geschiedenis van de MR in het basisonderwijs	<i>Dit hoofdstuk beschrijft de historische context. Wat kunnen we van de geschiedenis leren?</i>	1. Op welke wijze heeft de MR bijgedragen aan het basisonderwijs? 2. Welke verbeterpunten waren er voor de MR?
H 2 De formele rol van de MR in het basisonderwijs	<i>Dit hoofdstuk beschrijft de formele bevoegdheden die de MR heeft en hoe dit volgens de overheid vorm dient te krijgen.</i>	3. Wat is de (wettelijke) taak van de MR in het basisonderwijs? 4. Op welke wijze krijgt de MR in het basisonderwijs vorm?
H 3 Soorten MR in het basisonderwijs	<i>Dit hoofdstuk beschrijft hoe de formele bevoegdheden in de praktijk vorm worden gegeven.</i>	4. Op welke wijze krijgt de MR in het basisonderwijs vorm?
H 5 De MR in de praktijk	<i>Dit hoofdstuk beschrijft wat er recent gepubliceerd is over de MR in het basisonderwijs.</i>	5. Wat is de actuele situatie van de MR in het basisonderwijs? 6. Welke verbeterpunten zijn er voor de MR?
H 6 Voorlopige conclusies en aanbevelingen	<i>Voorlopige beantwoording hoofdvraag op basis van theoriedeel Evaluatie doelstellingen</i>	

1.12 Type onderzoek

Ik heb gekozen voor een kwalitatief onderzoek. De nadruk ligt op de betekenis, interpretatie en relatie van de onderzochte gegevens. Dit levert een beschrijvend onderzoek op waarbij onder andere een literatuuronderzoek, inhoudsanalyse en interviews centraal staan.¹⁰ Een doel, of eerder zelfs een voorwaarde van dit onderzoek is, om vanuit een blanco situatie, een zo goed mogelijk beeld te vormen van de MR in het onderwijs. Alleen door de materie te begrijpen en te interpreteren kan ik een gefundeerd antwoord vinden op de hoofdvraag. De opbouw en verbanden die hier aan bijdragen zijn beschreven in voorgaande paragrafen.

1.13 Relevantie onderzoek

Dit onderzoek is relevant voor de praktijk van de basisschool omdat het op zoek gaat naar verbeterpunten voor de MR. Een goed functionerende MR levert een waardevolle bijdrage aan de school. Het onderzoek is ook relevant omdat het uiteenlopende bronnen over de MR in kaart brengt. Het kan lastig zijn voor studenten, ouders, leerkrachten en bestuurders om informatie over de MR te vinden. Verder is het onderzoeksonderwerp actueel, in ieder geval op politiek niveau, er is vraag naar inbreng van oplossingen uit de praktijk. Uit het praktijkonderzoek zal tot slot blijken hoe zeer verbetering van de medezeggenschap bij de raden zelf leeft. Hoe meer dit leeft, hoe groter de relevantie van dit onderzoek.

1.14 Praktijkonderzoek

Het praktijkonderzoek hanteert dezelfde hoofdvraag als in het theoriedeel. Daarin ga ik onder andere op zoek naar ideeën die vanuit de praktijk worden aangedragen. De verantwoording van dat onderzoek is te lezen in hoofdstuk 7 'Aanpak praktijkonderzoek'.

1.15 Overige uitgangspunten onderzoek

In hele afstudeeronderzoek ga ik er vanuit dat als de MR verbetert, dat de bijdrage van de MR aan het basisonderwijs dan ook verbetert. Met ander woorden: Een beter functionerende MR levert een grotere bijdrage aan de basisschool.

1.16 Literatuurverwijzingen

Vanwege de leesbaarheid in de tekst heb ik gekozen voor voetnoten met verwijzingen naar de geraadpleegde bronnen. Waar mogelijk of relevant heb ik pagina nummers vermeld. In de literatuurlijst is de volledige bronvermelding te vinden.

¹⁰ Verhoeven, N. (2007). p. 24 & p.118 t/m p.132

2. Geschiedenis van de MR in het basisonderwijs

2.1 Inleiding

Om te begrijpen hoe de MR nu functioneert in het basisonderwijs en welke bijdrage ze levert is het relevant om te kijken hoe ze tot stand is gekomen. Hoe is de MR geworden tot wat de MR nu is? Een stuk achtergrondinformatie helpt ons om de huidige situatie van de MR beter te begrijpen en leert ons wat het doel en streven van de medezeggenschap is geweest. Zo kunnen we ontdekken welke fouten er zijn gemaakt in het verleden en welke leerpunten er zijn waar aan gewerkt kan worden. Kortom, op welke wijze heeft de MR bijgedragen aan de praktijk van het basisonderwijs?

2.2 Een valse start

Medezeggenschap in het basisonderwijs is langzaam geworden tot wat het vandaag de dag is door voortschrijdende inzichten. Inzichten die in eerste instantie vooral ontstonden in het bedrijfsleven. Vooral daar werd geëxperimenteerd met medezeggenschap, en daar werden deze rechten om formeel inspraak te krijgen bevochten door vakbonden, werkgevers en werknemers. De overheid gaf in 1950 met de Wet op Ondernemingsraden definitief en formeel vorm aan medezeggenschap in het bedrijfsleven. Pas veel later werd (formele) medezeggenschap toegepast in het onderwijs. Dat dit niet eenvoudig in dezelfde vorm kon en met dezelfde rechten als in het bedrijfsleven lijkt vanzelfsprekend. Hoe het dan wel vorm moet krijgen blijkt een lange, leerzame weg.

Van Elderen et al beschrijft dat pas eind 1981 de Wet Medezeggenschap Onderwijs (WMO) door het parlement kwam.¹¹ Feitelijk was de publicatie en inwerkingtreding pas in 1982. In die WMO van 1982 is al een duidelijke structuur vastgelegd voor de medezeggenschapsraad. Deze raad zal bestaan uit een personeelsgeleding en een leerlingen/oudergeleding. Ook was er al sprake dat er op iedere school een medezeggenschapsreglement opgesteld moest worden. Hierin worden de advies- en instemmingbevoegdheden van de MR vastgelegd. Opvallend is dat in eerste instantie de wet voor kleuterscholen en basisscholen afzonderlijk gold. Een andere opvallendheid is dat deze wet een reikwijdte had tot het hoger beroepsonderwijs, deze viel destijds nog onder de werking van de wet op voortgezet onderwijs.

2.3 Soepele introductie van de MR in het basisonderwijs

Het is bijzonder om te lezen dat de introductie van de medezeggenschap in onderwijs vrij 'geruisloos' verliep. Want zoals Algra beschrijft in het boek 'Wie zwijgt wordt niet gehoord' gold dat voor de Ondernemingsraden in het bedrijfsleven, zeker niet.¹² De eerste Wet op Ondernemingsraden (WOR) is van 1950 en het hele experimenteren met medezeggenschap gaat zelfs terug tot eind 19^e eeuw! Het onderwijs was dus wel erg laat met medezeggenschap maar hoefde het wiel niet zelf en niet helemaal opnieuw uit te vinden. Bovendien kregen de scholen 'zware begeleiding' vanuit de zogenaamde 'koepels'. Volgens van Elderen *et al* zijn deze koepels de voornaamste reden zijn waarom medezeggenschap in school soepel geïntroduceerd werd:

*'Daarbij manifesteerden in die tijd vooral 'de koepels' zich, landelijke samenwerkingsverbanden van ouders-, personeels- en besturenorganisaties van de verschillende zuilen. Elke koepel presenteerde zijn eigen modelmedezeggenschapsreglement en haalde daarmee de angel uit de bevoegdheidsonderhandelingen op school- en bestuursniveau. Mede daardoor werden de medezeggenschapsraden in de schoolpraktijk redelijk geruisloos geïntroduceerd'*¹³

2.4 Eerste evaluaties en vernieuwing

Van Elderen *et al* weet boeiend te beschrijven wat er allemaal speelde voor de eerste vernieuwingen tot

¹¹ Elderen, J.J.M. van; Kotte A.P.(2008). Hfdst.2

¹² Algra, Marion (1989)

¹³ Citaat uit: Elderen, J.J.M. van; Kotte A.P.(2008) p.19

stand kwamen. Zo was in de WMO van 1982 was geregeld dat het functioneren van de wet, en daarmee de praktijk van de medezeggenschap, na vijf jaar geëvalueerd zou worden. De toetsingscommissie van 1987 concludeerde dat medezeggenschap in het onderwijs redelijk functioneerde. Toch was door de tendens van deregulering verandering van de WMO gewenst, dit heeft veel gesteggel met de onderwijsorganisaties en vakbonden opgeleverd en resulteerde in de Wet Medezeggenschap Onderwijs 1992, afgekort als WMO 1992.

In deze wet van 1992 was een gegarandeerd minimumniveau van advies- en instemmings- bevoegdheden vastgelegd. Vreemd genoeg is na invoering van deze wet de discussie pas goed losgebarsten of de scholen niet gewoon onder de Wet op Ondernemingsraden moesten gaan functioneren. Een Ondernemingsraad op een school zou in ieder geval het personeel evenveel inspraak geven als personeel in andere sectoren. Deze discussie heeft jaren geduurd. Ministers wilde zich liever niet branden aan dit gevoelige onderwerp. Personeelsorganisaties en ouderorganisaties konden het bovendien onderling niet eens worden. Zelfs het compromismodel, laat elk bestuur het zelf bepalen, haalde het niet.¹⁴

Het was uiteindelijk een driekoppige Expertgroep die in 2003, in opdracht van Minister Van der Hoeven, onderzocht wat de beste medezeggenschapsoptie was. Deze opdracht vloeide voort uit de voorgenomen lumpsumregeling en gerelateerd daaraan een toegenomen beleids- en beslisruimte voor schoolbesturen.¹⁵ Een conclusie was dat invoering van de WOR in het onderwijs meer problemen met zich meebracht dan dat het op zou lossen. Zij adviseerden voor het onderwijs toch een eigen medezeggenschapsregime en deden daarbij een aantal nieuwe aanbevelingen zoals flexibelere organisatievormen voor de MR.

2.5 Op welke wijze functioneerde de MR?

De Expertgroep benoemt dat de MR in het basisonderwijs over het algemeen 'redelijk' functioneert. Daarna sommen ze een aantal aandachtspunten met betrekking tot de medezeggenschap in het primair onderwijs op. Zij beschrijven het volgende aandachtspunt dat ze aantreffen in de 'Uitvoeringsnotitie Lumpsum Primair Onderwijs':

Informatieverstrekking door het schoolbestuur is vaak niet optimaal¹⁶

De lumpsum zorgt ervoor dat schoolbesturen financiële middelen meer naar eigen inzicht kunnen besteden. Ze moeten dit echter wel beter decentraal verantwoorden. Dit betekent beter informeren van de MR en steun verwerven van de MR. Een rol van de MR die nog niet goed genomen kon worden omdat in de praktijk schoolbesturen niet voldoende en op tijd informatie verstrekken aan de MR.

Behalve de kwestie met betrekking tot grotere autonomie, deregulering en het rekenschap geven daarvan brengt deze Expertgroep nog een aantal aandachtspunten in beeld. Deze hebben met name te maken met de bestuurlijke organisatie. In onderstaand schema heb ik deze aandachtspunten geciteerd¹⁷:

Verschuivingen in positie van het management en schoolbestuur werken niet automatisch door in structuren van medezeggenschap

Mogelijkheden tot vormgeving bovenschoolse medezeggen zijn niet eenvoudig en in aard en aantal te beperkt

Koppeling van bovenbestuurlijk overleg aan de eigen structuur van medezeggenschap is niet geregeld

Het medezeggenschapsregime voor personeel in dienst van bovenbestuurlijke organen wijkt soms af van dat in de scholen

¹⁴ Elderen, J.J.M. van; Kotte A.P.(2008). p.20

¹⁵ Brekelmans, F.H.J.G.; Elderen, J.J.M. van; Limper, R. (2004)

¹⁶ Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p.7

¹⁷ Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p. 7,8

Kort samengevat is hier het probleem geconstateerd dat de WMO van 1992 niet meer voldoet (voldoende rechten biedt) voor de trend in het basisonderwijs van bestuurlijke schaalvergroting. Er rijzen vooral praktische problemen omdat er bovenschools beslissingen worden genomen. Er is echter in de wet niks duidelijk vastgelegd voor een bovenschools MR (GMR genoemd) en haar bevoegdheden. Bovendien valt personeel van bovenschoolse organisaties in sommige gevallen onder de Wet op de ondernemingsraden.

Verder constateert de Expertgroep dat ook in het Primair Onderwijs de belangrijke vraag de intrede heeft gedaan, wat verstaan we onder 'goed besturen'? Een duidelijk aanwezig element in deze discussie gaat over de brede publieke verantwoording zowel richting overheid en inspectie als richting ouders en wijk, etc. De WMO van 1992 voorziet er onvoldoende in dat ook de medezeggenschap haar rol binnen de publieke verantwoording oppakt, ik citeer uit het rapport¹⁸:

De huidige medezeggenschapsregeling kom niet tegemoet aan groeiend belang van rekenschap een meervoudig publieke verantwoording

We vinden verder in het werk van de Expertgroep een duidelijk aandachtspunt waarvan we ons goed kunnen voorstellen dat het een probleem is, namelijk de bezetting van de MR. Met name het laten participeren van ouders in de medezeggenschap is niet altijd eenvoudig, laat staan op bovenschools niveau. Het rapport stelt¹⁹:

De participatie van ouders in medezeggenschapsraden vormt een aandachtspunt, zeker op bovenschools niveau

In de toelichting die hier op volgt wordt duidelijk dat het functioneren van de MR niet alleen bedreigd wordt door de participatie van ouders. Ook de informatieachterstand bij ouders en personeel is een probleem. Het is in dit geval niet duidelijk omschreven om wat voor informatieachterstand het gaat, inhoudelijke informatie die door het bestuur verstrekt zou moeten worden aan de MR? Of informatie over de rol en taken van de MR?

Tot slot valt het aandachtspunt faciliteren van de MR op. Het blijkt dat hier onduidelijkheid over bestaat en dat de MR in het onderwijs wettelijk minder recht op facilitering heeft dan in het bedrijfsleven²⁰:

De regeling van faciliteit voor MR-en is niet duidelijk en omvat minder dan elders in de samenleving gebruikelijk is.

Het gebruik van voorzieningen van de school en tijd voor scholing was het minimale dat beschreven werd in de wet. Wat bijvoorbeeld niet wettelijk was vastgelegd was dat het schoolbestuur ook opdraait voor de kosten om de raad te laten functioneren, of het inhuren van ene extern adviseur.

2.6 Overzicht van aandachtspunten

In het volgende schema²¹ zijn alle aandachtspunten in kaart gebracht door de Expertgroep, waaronder ook arbeidsverhoudingen. Hier heb ik slechts terloops aandacht aan besteed door het noemen van de discussie of de MR niet onder de Wet op de ondernemingsraden moest gaan functioneren. Dit onderwerp staat relatief ver af van de onderwijsonderwerpen an sich en laat ik zoveel mogelijk buiten beschouwing.

¹⁸ Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p. 8

¹⁹ Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p. 8

²⁰ Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p. 10

²¹ Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p.11

Thema	Aandachtspunt
Bestuurlijke ontwikkeling	Verbetering informatie verstrekking door bevoegd gezag Veranderingen in posities bestuur&management koppelen aan structuur van medezeggenschap Verbeteren mogelijkheden bovenschoolse medezeggenschap Verbeteren koppeling bovenbestuurlijke medezeggenschap Verduidelijking medezeggenschapsregime personeel bovenbestuurlijk organen
Goed besturen	Aanpassen regeling i.v.m. meervoudige publieke verantwoording Verbeteren participatie ouders
Arbeidsverhoudingen	Versterken eigenheid inspraak personeel Verbetering doorwerken relevante wet- en regelgeving
Overige punten	Faciliteitregeling verbeteren Geschillenregeling minder complex maken Redelijkheidstoetsing invoeren bij adviesgeschillen

De Expertgroep komt met vijf mogelijke scenario's om deze problemen op te lossen. De drie meest realistische oplossingen zijn:

- De bestaande WMO aanpassen.
- De besturen zelf laten kiezen voor WMO of WOR.
- De WOR invoeren in het PO en VO.

De verschillende belangenorganisaties (ouderbonden, vakbonden en bestuursorganisaties) voeren hier een heftige strijd over en kunnen zich niet in een gezamenlijk scenario vinden. Het volgende schema brengt de verschillende wensen en onderliggende strijd in beeld²²:

Scenario	Standpunten organisaties t.a.v. aanpassing medezeggenschapsregeling primair onderwijs
Handhaven en aanpassen WMO	O-CNV, CMHF, ouderorganisaties
Invoeren WOR	AOB
Invoeren keuzemodel WOR/WMO	Besturenorganisaties

2.7 Boeiende vragen

De Expertgroep constateert dat alle organisaties verandering willen maar dat er verschillend gedacht wordt over welke wijze de beste is. Om tot een goede oplossing te komen is het belangrijk dat probleem en oplossing aan elkaar gekoppeld worden (iets wat in het voorafgaande debat niet altijd gebeurde) en dat de uitgangspunten helder zijn. Daarbij zijn twee hoofdvragen belangrijk:

- Waarom is er medezeggenschap?
- Is het primair onderwijs anders dan andere maatschappelijke sectoren?

Twee vragen die erg boeiend zijn en waarvan de antwoorden helpen de praktijk van medezeggenschap in het basisonderwijs te begrijpen.

²² Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004) p.15

2.8 Boeiende antwoorden

Volgens de visie van de Expertgroep is medezeggenschap allereerst geen doel op zich. Medezeggenschap is volgens hen een middel om *gegarandeerde betrokkenheid van personeel en ouders* te bewerken op onderwerpen die hen aangaan. Bovendien verbetert medezeggenschap de *kwaliteit van de besluitvorming*.²³ Door medezeggenschap ontstaat een bredere input en verschillende visies bieden een ruimer spectrum van relevantie informatie. Informatie die in de besluitvorming wordt betrokken. Het kan volgens de Expertgroep niet de bedoeling zijn dat medezeggenschap ervaren wordt als een formele verplichting die het functioneren van de organisatie belemmert. Door onzinnige dubbelheden in de regelgeving weg te nemen moet dit voorkomen kunnen worden. De MR moet aangepast kunnen worden aan de organisatiestructuur binnen de school, aldus de Expertgroep.

De Expertgroep licht bovendien toe dat het Primair Onderwijs flink afwijkt van andere sectoren omdat een groot deel van de opvoeding van kinderen tussen 4 en 12 jaar op de school plaatsvindt. Het overdragen van waarden, normen, inzichten is in die leeftijd van groot belang. De ‘relatief zware pedagogische functie’ van de school vraagt een ‘relatief grote betrokkenheid’ van de ouders. De medezeggenschap van ouders moet volgens de Expertgroep goed worden geborgd.²⁴

Op basis van al deze aandachtspunten en uitgangspunten concludeerde de Expertgroep dat zowel de WMO van 1992 als de WOR onvoldoende waren. Waarbij overgaan op de WOR meer problemen dan oplossingen zal brengen.

2.9 Doorslaggevend advies

Het advies van de Expertgroep aan de minister was om ‘een eigenstandige, wettelijke regeling voor medezeggenschap in het (primair) onderwijs’ te verwezenlijken waarbij de genoemde aandachtspunten verholpen worden. Hierbij blijft de grondgedachte dat personeel en ouders gezamenlijk deelnemen aan de medezeggenschap. Personeel krijgt daarbij wel de bevoegdheid zich apart te beraden op personeelskwesties met betrekking op de CAO en dergelijke.

De voorgestelde WMS is in grote lijnen overgenomen door het ministerie en de Tweede Kamer. Het document riep herkenning op daar zowel personeelsleden als ouders en bestuurders vonden dat de situatie helder beschreven en geanalyseerd was.²⁵ Het is dus niet zo heel vreemd dat de verdere uitwerking van een eigen wet vooral het advies van de Expertgroep volgt. De nieuwe wet die vanaf 2007 geldt in Nederland, geldt bovendien ook voor het Voortgezet Onderwijs. Eén van de grootste veranderingen in deze wet is een veel duidelijkere verdeling die mogelijk is tussen de rechten van de MR en de GMR. Ook het initiatiefrecht voor de MR is nu vastgelegd in de WMS, wat voor het onderwijs nieuw is²⁶.

2.10 De nieuwe wet voor medezeggenschap

Welke rechten er sinds 2007 precies voor de medezeggenschap in het basisonderwijs gelden staat in deze nieuwe wet: de Wet Medezeggenschap Scholen (WMS)²⁷. Deze WMS beschrijft ook de mogelijke vormen van medezeggenschap. Dit alles is bepalend voor het functioneren en de rol van de MR. Dit komt uitgebreid aan bod in de volgende hoofdstukken aangezien de WMS nu nog bepalend is voor de MR in het basisonderwijs.

²³ Vrij naar: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p.16

²⁴ Vrij naar: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p.17

²⁵ Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. (2005). p.3

²⁶ Innovo (2009).

²⁷ Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.(2006). *Wet medezeggenschap op Scholen*.

2.11 Conclusie

De geschiedenis van de MR in het basisonderwijs leert ons dat medezeggenschap in het basisonderwijs niet vanzelfsprekend is. We weten nu dat de MR over het algemeen redelijk functioneerde maar dat er behoorlijk wat verbeterpunten waren. De huidige vorm en rechten van de MR zijn pas na uitgebreide evaluaties, overleg en onderhandelingen geworden zoals die nu is. We hebben ook ontdekt waarom er medezeggenschap in het basisonderwijs is en waarom dit zo afwijkt van andere sectoren. Relevante informatie die ons helpen een beeld te krijgen van het functioneren, de rol en het belang (kortom: de bijdrage) van de medezeggenschapsraad in het basisonderwijs.

2.12 Beantwoording deelvraag 1

Vraag: Op welke wijze heeft de MR bijgedragen aan het basisonderwijs?

Antwoord deelvraag 1:

We hebben gelezen dat de MR bijdraagt aan het basisonderwijs doordat ze ouders en personeel formele inspraak en rechten geeft op schoolzaken die hen aangaan. De Expertgroep beschrijft verder kernachtig dat de MR de kwaliteit van de besluitvorming verbetert. Medezeggenschap zorgt voor een bredere input, verschillende visies en daardoor een breder spectrum van informatie die relevant is voor de besluitvorming. Een andere bijdrage van de MR aan het basisonderwijs is de gegarandeerde betrokkenheid van ouders en personeel op belangrijke onderwerpen die hen aangaan.

2.13 Beantwoording deelvraag 2

Vraag: Welke verbeterpunten zijn er eerder geformuleerd voor de MR in het basisonderwijs?

Antwoord deelvraag 2:

In de loop van de tijd zijn er verschillende verbeterpunten geweest. Het schema in paragraaf 2.6 beschrijft onder het kopje aandachtspunten de meest relevante waar we ons een voorstelling bij kunnen maken. Zo kunnen schoolleiders zorgen voor een betere informatievoorziening richting de MR. Ook wordt onder andere de participatie van ouders in de MR genoemd.

2.14 Opmerking en vragen

Opmerking naar aanleiding van het antwoord deelvraag 1:

De bijdrage van de MR aan het basisonderwijs, zoals beschreven bij het antwoord op deelvraag 1, lijkt me nu nog van toepassing. De invloed van de MR op de besluitvorming is groter en duidelijker geworden sinds de WMS van 2006. De omschrijving van de meerwaarde en het bestaansrecht van de MR geldt nu dus meer dan toen de MR functioneerde onder de oude wet. Deze omschrijving van de expertgroep geeft voor een belangrijk deel dus antwoord op mijn hoofdvraag. Overigens was de omschrijving van de Expertgroep niet zozeer een evaluatie van de meerwaarde van de MR. Het was eerder een fundamentele vraag die de MR in het basisonderwijs haar legitimatie geeft. In die zin is het een hele basale verwoording van de toegevoegde waarde van de MR en is deze zeker van toepassing als gedeeltelijk antwoord op mijn hoofdvraag.

Vraag naar aanleiding van deelvraag 2:

Dat de medezeggenschap redelijk functioneert en dat er veel aandachtspunten waren roept bij mij de vraag op of de nieuwe wet deze aandachtspunten heeft opgelost. Is er op de genoemde aandachtspunten in hoofdstuk 1 daadwerkelijk verbetering gekomen of zijn dit anno 2012 nog steeds aandachtspunten?

3. De rol van de MR in het basisonderwijs

3.1 Inleiding

Wat is de officiële rol van de medezeggenschap in het basisonderwijs? Wat wordt er van de MR verwacht en welke taken vallen daaronder? In dit hoofdstuk wordt duidelijk wat volgens de overheid de rol van de MR in het basisonderwijs is. In dit hoofdstuk is uitgebreid onderzoek gedaan naar wetsartikelen. In verband met de leesbaarheid verwijs ik niet naar alle wetsartikelen. Dat zou namelijk zes verwijzingen per alinea kunnen betekenen. In een voetnoot licht ik per paragraaf toe op welke wetsartikelen de tekst gebaseerd is.

3.2 Wettelijke functie

Welke functie kent de overheid bij rechte van de WMS de MR in het PO toe?

In de Wet Medezeggenschap Scholen 2006, staat dat er een medezeggenschapsraad verbonden moet zijn aan de school.²⁸ Dit maakt dat een medezeggenschapsraad wettelijk verplicht is.

3.3 Samenstelling Medezeggenschapsraad

Iedere medezeggenschapsraad in het Primair Onderwijs wordt bezet door ouders en personeelsleden. De WMS verplicht om tenminste 4 mensen in de raad aan te stellen waarbij er een gelijke verdeling van zetels is. De helft van de zetels worden bezet door ouders en de andere helft wordt bezet door personeelsleden. Het is niet mogelijk dat het 'bevoegd gezag', dat wil zeggen directie/management, lid is van de medezeggenschapsraad.

Het personeel kiest welke collega's hun belangen vertegenwoordigen in de raad. Dat geldt voor ouders ook, zij kiezen uit de ouders die zich verkiesbaar hebben gesteld. De gekozen ouders en personeelsleden zijn de leden van de medezeggenschapsraad. Deze leden kiezen op hun beurt weer uit hun midden een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter. Ook kiezen zij, indien de basisschool onderdeel is van een stichting die meer dan een school bevat een personeelslid en ouderlid die de MR op overkoepelend niveau vertegenwoordigd in de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad kent qua samenstelling dezelfde verhoudingen als beschreven voor de Medezeggenschapsraad.²⁹ De rechten van GMR en MR kunnen echter verschillen, waar relevant geacht zal ik dit in andere paragrafen aan bod laten komen.

Elke school hanteert zijn eigen medezeggenschapsreglement waarin rechten, samenstelling en details verder uitgewerkt zijn. Dit komt verder aan bod in het volgende hoofdstuk.

3.4 Rechten van de MR

Het is van belang dat medezeggenschapsleden weten wat hun rechten zijn. Daarin liggen wettelijk hun taken en bevoegdheden vastgelegd. Zij hebben bij machte van de WMS en hun medezeggenschapsreglement instemmingsrecht en adviesrecht op belangrijke beslissingen die het bestuur van de school wil nemen. Het is mogelijk dat in een medezeggenschapsreglement meer rechten zijn vastgelegd dan wettelijk verplicht. Zo heeft volgens de WMS de MR adviesbevoegdheid over het meerjarig financieel beleid maar kan het zijn dat de MR instemmingbevoegdheid bedongen heeft in het medezeggenschapsreglement. Het is goed om te kijken wat instemmingsrecht en adviesrecht inhoud zodat we een beeld krijgen van de functie en betekenis van de MR en een mogelijk referentiekader voor het functioneren van de MR. Dit doen we nadat we kort gekeken hebben naar de algemene bevoegdheden/rechten die de MR heeft.

²⁸ Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.(2006). *Wet medezeggenschap op Scholen*.

²⁹ Geparafraseerd uit de WMS (zie bovenstaande voetnoot) Hoofdstuk 1: art. 3.a, art. 3.1, art. 3.2, art. 3.4, art.3.6, art. 3.7, art. 3.b lid 1, art. 5, art. 4.3, art. 4.4

3.5 Initiatiefrecht

De WMS biedt de medezeggenschapsraad de gelegenheid om ook advies te geven over onderwerpen waar ze geen advies of instemmingsrecht op hebben. Over alle zaken die over de basisschool gaan kunnen voorstellen worden gedaan of standpunten kenbaar gemaakt worden. Het bestuur is verplicht hier op te reageren met goede redenen (binnen 3 maanden). Ook moet de medezeggenschapsraad in de kans krijgen in gesprek te gaan met het bestuur over het onderwerp.³⁰

3.6 Informatierecht

Om goed te kunnen functioneren heeft MR ook recht op alle informatie van het bevoegd gezag. Het is belangrijk dat zij voor het geven van een advies of instemming in ieder geval inzicht hebben tot alle beweegredenen en alle mogelijke gevolgen die het voorstel van het bestuur kent. Er zijn een aantal verplichte stukken die het bestuur ongevraagd moet aanleveren, zoals de begroting, het onderwijsbeleid en het jaarverslag. De MR kan echter ook zelf initiatief nemen om relevant geachte stukken te vragen om opheldering te krijgen.³¹

3.7 Adviesrecht

Adviesrecht (in de WMS aangeduid als adviesbevoegdheid) wil zeggen dat de medezeggenschapsraad voorafgaand aan het voorgenomen besluit in de gelegenheid gesteld wordt om advies uit te brengen aan het bevoegd gezag.³²

3.8 Instemmingsrecht

Instemmingsrecht (aangeduid als instemmingbevoegdheid) wil zeggen dat het bevoegd gezag voorafgaand aan het voorgenomen besluit de instemming van de medezeggenschapsraad behoeft.³³ De officiële voorlichtingswebsite van de overheid over medezeggenschap in het basisonderwijs is www.infowms.nl. Zij geven een mooi overzicht hoe deze bevoegdheden zijn opgedeeld volgens de WMS³⁴. Ik geef in de volgende alinea een korte samenvatting en toelichting hierop.

3.9 Toelichting instemming- en adviesrechten

In elke MR in het basisonderwijs zijn er twee geledingen waarvan de rechten onderling kunnen verschillen. Dit wil zeggen, de ouders hebben aparte bevoegdheden over onderwerpen en de personeelsleden hebben aparte bevoegdheden. Ze hebben ook een heel aantal gezamenlijk instemmingrechten. Verder hebben de medezeggenschapsraden de mogelijkheid om bevoegdheden van hun geleding over te dragen aan de gehele raad. Ik breng een belangrijkste selectie van de verschillende rechten zoals deze in de wet zijn vastgelegd in kaart. Om een beeld te krijgen vermeld ik, enigszins vereenvoudigd, per geleding er maximaal vijf. Deze zijn op de volgende pagina te vinden.

³⁰ Geparafraseerd uit de WMS 2006. *Hoofdstuk 2: art. 6.2*

³¹ Geparafraseerd uit de WMS 2006. *Hoofdstuk 2: art. 8*

³² Geparafraseerd uit de WMS 2006. *Hoofdstuk 3: art. 11*

³³ Geparafraseerd uit de WMS 2006. *Hoofdstuk 3: art. 10*

³⁴ Infowms

Instemmingrechten van de gehele MR:

Verandering van de onderwijskundige doelstellingen van de school

Vaststelling of wijziging van het schoolplan dan wel het leerplan of de onderwijs- en examenregeling en het zorgplan

Vaststelling of wijziging van een mogelijk schoolreglement

Vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot het verrichten van ondersteunende werkzaamheden door ouders ten behoeve van de school en het onderwijs

Bron: WMS 2006

Adviesrechten van de gehele MR

Vaststelling of wijziging van het lesrooster in het voortgezet onderwijs

Vaststelling of wijziging van de hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid voor de school

Aanstelling of ontslag van de schoolleiding

Vaststelling of wijziging van de concrete taakverdeling binnen de schoolleiding, alsmede vaststelling of wijziging van het managementstatuut

Vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de toelating en verwijdering van leerlingen

Bron: WMS 2006

Instemmingrechten van de personeelsgeleding

Vaststelling of wijziging van de verlofregeling van het personeel

Vaststelling of wijziging van een arbeids- en rusttijdenregeling van het personeel

Vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de toekenning van salarissen, toelagen en gratificaties aan het personeel;

Vaststelling of wijziging van de taakverdeling respectievelijk de taakbelasting binnen het personeel, de schoolleiding daaronder niet begrepen;

Vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot personeelsbeoordeling, functiebeloning en functiedifferentiatie;

Bron: WMS 2006

Instemmingrechten van de oudergeleding:

Verandering van de grondslag van de school of omzetting van de school of van een onderdeel daarvan, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake;

Vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot voorzieningen ten behoeve van de leerlingen

Vaststelling of wijziging van een mogelijk ouder- of leerlingenstatuut

De wijze waarop invulling wordt gegeven aan tussenschoolse opvang

Vaststelling van de schoolgids en onderwijstijd

*Bron: WMS 2006*³⁵

³⁵ Zie WMS 2006. *hfdst. 3 art. 13.*

3.10 Geschillen

Het bestuur en de MR kunnen om verschillende redenen het niet met elkaar eens worden. Als de MR (vaak meerdere malen) niet instemt met beleidsstukken maar het bestuur is overtuigd van haar eigen gelijk, dan kan er naar de landelijke geschillencommissie gestapt worden. Deze landelijke geschillencommissie doet een bindende uitspraak die geldt voor de MR en het bestuur. Ook over andere interpretatieverschillen tussen MR en bestuur kan naar de landelijke geschillencommissie gestapt worden.³⁶ In het uiterste geval kan zelfs naar de rechtbank gestapt worden, hoewel dit in de praktijk nog niet is voorgekomen.

3.11 Medezeggenschapsreglement

Om meer te weten komen over de rechten en samenstelling van de MR is het nodig om in de medezeggenschapsreglementen van de scholen te kijken. De WMS geeft aan dat daar de verdere invulling van de rechten beschreven worden. Ook bieden medezeggenschapsreglementen meer inzicht in hoe de MR georganiseerd wordt in de praktijk. Hoofdstuk 4 gaat hier verder op in.

3.12 Conclusie

De medezeggenschapsraad in het basisonderwijs heeft vanuit de wet (formeel) een grote rol. Het doel van de WMS is om de formele positie van ouders en personeel te versterken. Zo zijn er adviesrechten en instemmingrechten op belangrijke bestuurlijke stukken. Dit betekent dat ouders en personeel via de medezeggenschapsraad een *bijdrage* leveren op het beleid en keuzes van het bestuur. Het is dus belangrijk dat medezeggenschapsraden op de hoogte zijn van deze rechten die vastgelegd zijn in de wet. Deze wet, de WMS, is het officiële bestaansrecht van de MR en zegt niet alleen wat over haar rechten maar ook over de samenstelling van de raad.

3.13 Beantwoording deelvraag 3

Wat is de (wettelijke) taak van de MR in het basisonderwijs?

Het is de wettelijke taak van de MR om een (grote) bijdrage te leveren aan het beleid van de school. Dit gebeurt onder andere door instemming en advies te verlenen op belangrijke onderwerpen. Het is verplicht dat iedere basisschool een raad heeft. De helft van de raad bestaat uit ouders, de andere helft uit personeel. In de wet zijn minimale instemmings- en adviesrechten vastgelegd. Het initiatiefrecht biedt ruimte om ook andere schoolgerelateerde zaken serieus aan te kaarten. Om goed invulling aan hun taak te kunnen geven heeft de MR ook informatierecht op belangrijke beleidsstukken. De MR is dus goed toegerust om de belangen van de ouders, leerlingen en personeel te behartigen. Hoe die taak precies vorm krijgt komt in de volgende hoofdstukken aan bod.

³⁶ Geparafraseerd uit de WMS 2006. *hfdst. 5*

4. Soorten MR in het basisonderwijs

4.1 Inleiding

Er zijn veel verschillende basisscholen in Nederland. We hebben gelezen dat al deze basisscholen zich aan de WMS dienen te houden. Dit betekent dat alle basisscholen in principe over een medezeggenschapsraad moeten beschikken. Toch biedt de WMS ook ruimte voor eigen invulling van de medezeggenschapsraad op de basisschool. Bijvoorbeeld hoe de rechten tussen de MR (decentraal) en GMR (centraal) worden verdeeld. Verder stelt de WMS in veel gevallen slechts een aantal minimale eisen, bijvoorbeeld het aantal overlegmomenten per jaar. Een ander voorbeeld is de minimale bezetting van de raad. Basisscholen kunnen dus kiezen voor meer overlegmomenten of een grotere bezetting in de raad. Veel van wat in de medezeggenschapsreglementen en medezeggenschapsstatuten wordt vastgelegd zal aansluiten bij de WMS of een nadere invulling van de WMS zijn. Mogelijk zijn er praktische en organisatorische punten die wel in de reglementen staan maar niet perse gebaseerd zijn op de WMS. Het doel van dit hoofdstuk is om een beter beeld te krijgen hoe de MR vorm krijgt en hoe haar taken in de praktijk worden georganiseerd. Aan het einde van dit hoofdstuk wil ik de vraag kunnen beantwoorden op welke wijze de MR in de praktijk wordt vormgegeven?

4.2 Aanpak

Door verschillende reglementen van medezeggenschapsraden te lezen wil ik een beter beeld krijgen hoe de MR in de praktijk functioneert. Het heeft mijn voorkeur om reglementen te lezen van verschillende soorten scholen. Door reglementen van verschillende basisscholen te kiezen krijg ik een vollediger en meer divers beeld van de MR in de praktijk. Ook krijgen we zo een betere afspiegeling van de realiteit. De scholen kunnen verschillen in identiteit, onderwijsvorm, omvang en of ze wel of niet onderdeel zijn van een koepel. Een grote basisschool, onderdeel van een grote koepel van scholen zal waarschijnlijk tegen hele andere organisatorische problemen aanlopen dan een dorpschooltje met maximaal 80 leerlingen. Per reglement en statuut dat ik onderzoek beschrijf ik eerst de basisschool of koepel waar ze werken met dit MR-reglement/statuut. Na het samenvatten van de reglementen die ik heb geraadpleegd kom ik tot slot tot de belangrijkste verschillen tussen de reglementen. Nadruk in dit onderzoek ligt dus op de praktische invulling van de medezeggenschap en de belangrijkste verschillen daartussen. Eventuele voor verdere verduidelijking kan ik er voor kiezen om de GMR-reglementen ook door te nemen, dit valt in principe buiten de afbakening van mijn onderzoek. Aan het einde van dit hoofdstuk kan ik de deelvraag beantwoorden: Op welke wijze krijgt de MR in het basisonderwijs vorm? Ook hoop ik een bijdrage te hebben vinden voor het beantwoorden van mijn hoofdvraag.

Ik begin dit onderzoek door te beschrijven wat de verschillen tussen een medezeggenschapsreglement en een medezeggenschapstatuut zijn. Ik benoem wat in ieder geval volgens de WMS 2006 in deze reglementen moet staan.³⁷

4.3 Medezeggenschapstatuut

Het Medezeggenschapstatuut is een soort organogram waarin de medezeggenschapstructuur duidelijk wordt van de basisscholen die onder het bestuur vallen.³⁸ Het medezeggenschapstatuut vermeld in ieder geval:

³⁷ Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. (2006). *Wet medezeggenschap op Scholen*.

³⁸ Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. (2006). *Memorie van toelichting op de WMS*.

a. de soorten raden; deelraden, themaraden, groepsmedezeggenschapsraden en bovenbestuurlijke medezeggenschapsraden.

b. de samenstelling van de medezeggenschapsraden en bovengenoemde varianten.

c. de wijze waarop en de termijnen waarbinnen noodzakelijke informatie beschikbaar wordt gesteld aan de raden en geledingen.

d. de wijze waarop de medezeggenschapsraden en geledingen elkaar onderling informatie verstrekken.

e. de wijze waarop de faciliteiten beschikbaar worden gesteld aan de deelnemers van de verschillende medezeggenschapsraden en geledingen.

f. wanneer en wie er namens het bevoegd gezag van de school besprekingen voert met de MR en welke uitzonderingen daarop zijn.

4.4 Medezeggenschapsreglement

Het medezeggenschapsreglement is een reglement waarin de bevoegdheden van de MR en de invulling daarvan vastlegt. Voor zowel de GMR als de MR is er een reglement. Het medezeggenschapsreglement vermeld in ieder geval:

a. uit hoeveel leden de medezeggenschapsraad bestaat.

b. hoe er invulling en toepassing wordt gegeven aan het kiezen van de ouders uit en door de ouders van de basisschool.

c. de wijze waarop de verkiezingen van de leden plaatsvindt en de organisatie daarvan.

d. de zittingsduur van de leden van de medezeggenschapsraad

e. wanneer en wie er namens het bevoegd gezag van de school besprekingen voert met de MR, bijvoorbeeld een personeelslid belast met managementtaken of de schoolleiding. En in welke gevallen het bevoegd gezag zelf besprekingen voert met de MR.

f. de wijze waarop door het bevoegd gezag informatie aan de raad wordt verstrekt.

g. de termijnen waarbinnen de MR moet hebben besloten over de instemming, of de onthouding van de instemming. De termijnen waarbinnen advies moet worden uitgebracht.

h. welke bevoegdheden aan de themaraad of deelraad worden overgedragen.

i. wanneer en op welke wijze de achterban betrokken wordt bij de werkzaamheden van de MR.

j. een beschrijving in welke gevallen geheimhouding geldt.

k. op welke wijze een geschil tussen het bevoegd gezag en de MR wordt opgelost als de geschillenregeling in de WMS niet voorziet.

Verder wordt het in het reglement opgenomen als de raad een adviesrecht wil omzetten in een instemmingsrecht of andersom. Het zelfde geldt voor een geleding die een instemmingsrecht dat specifiek voor die geleding is wil omzetten naar een adviesrecht. Er is ook de mogelijkheid om specifieke rechten voor de geledingen over te dragen aan de gehele raad. Belangrijk is dat het regelen van deze bevoegdheden niet alleen in het reglement wordt vastgelegd maar dat het bevoegd gezag hier eerst mee moet instemmen. Deze regeling geldt dan voor twee jaar en kan dan telkens maximaal twee jaar verlengd worden.

4.5 Opmerkelijke mogelijkheden

Misschien opmerkelijk is dat in het reglement er nog meer advies- en instemmingrechten geregeld kunnen worden dan in de wet zijn genoemd. In het reglement moet dan beschreven worden voor welke aangelegenheden instemming danwel advies nodig is. Ook voor deze regeling geldt dat het maximaal voor twee jaar vastgelegd kan worden, met de mogelijkheid dit telkens weer twee jaar te verlengen. Een ander opmerkelijke mogelijkheid die het reglement biedt is het vastleggen dat alleen kandidaten die de grondslag en de doelstellingen van de school respecteren verkiesbaar worden gesteld. Om dit wettelijk te mogen toepassen moet deze kandidaat daar dan wel voor toelating tot de school over zijn geïnformeerd.

Tot slot kan in het reglement verder ingevuld worden over welke zaken de geledingen apart met het bevoegd gezag kunnen overleggen. Om dat te kunnen is sowieso een instemming van tweederde van de raad voor nodig en een meerderheid van elke geleding.³⁹

4.6 Verschillende MR-modellen

In de statuten die ik als voorbeeld inkijk let ik vooral op de soorten raden die er zijn, hoe de samenstelling is en of er aanvullende zaken zijn vastgelegd. In de reglementen die ik als voorbeeld bekijk let ik vooral op hoe in het algemeen de MR georganiseerd wordt en wat daarin opvalt of afwijkt.

4.6.1 Beschrijving van school 1

Ik kies een willekeurige school die onderdeel is van de VGPO Accretio, een vereniging van dertien gereformeerde basisscholen. Allereerst kijk ik naar het medezeggenschapsstatuut van de vereniging.⁴⁰

4.6.2 Medezeggenschapsstatuut

Uit dit statuut blijkt al dat er een eigen invulling wordt gegeven aan de inrichting van de medezeggenschap. Alles laat zien dat er de tijd is genomen om na te denken hoe de MR in te richten. Ik beschrijf een aantal zaken die mij opvallen. Allereerst zijn de medezeggenschapsraden binnen de vereniging vrij om uit te breiden tot maximaal acht leden. Veel aparter is dat de ouders die gekozen worden tegelijk in een soort ouderraad (Schoolraad genoemd) verkozen kunnen worden. Voor personeelsleden geldt dit uiteraard niet, maar het aantal personeelsleden en ouderleden in de MR moet wel gelijk blijven. Deze constructie klinkt vrij complex maar is vast bedoeld om overlapping tussen ouderraad en medezeggenschapswerk te voorkomen. Een aanvulling op het medezeggenschapsreglement maakt duidelijk dat de taak van de schoolraad is om de ouderbetrokkenheid te vergroten. Voorbeelden van taken die worden genoemd lijken er op gericht de communicatie tussen ouders en school te vergroten. De schoolraad kent een praktischere invulling van taken dan de medezeggenschapsraad. Voor een groot deel bestaan beide raden echter uit dezelfde bezetting.

In het medezeggenschapsstatuut van Accretio valt verder te lezen dat de leden die in de GMR komen, gekozen worden door de geledingen van de MR. De ouders uit de oudergeleding kiezen dus een ouder die hun vertegenwoordigt in de GMR en de personeelsgeleding kiest een personeelslid. Opgemerkt wordt dat bij voorkeur GMR-leden worden gekozen die niet in de MR zitten. De GMR neemt de bevoegdheden van de MR of geledingen over als het gemeenschappelijke aangelegenheden betreft of aangelegenheden van de meerderheid van scholen. Dit is niet erg concreet.

³⁹ Dit is geparafraseerd uit de WMS 2006. *hfdst. 5.*

⁴⁰ VGPO Accretio (2007).

De communicatie van het bevoegd gezag met de medezeggenschapsraden, en de communicatie onderling lijkt goed geregeld. Er wordt gebruik gemaakt van intranet en digitale hulpmiddelen, belangrijke stukken worden tenminste een week voor de vergaderingen beschikbaar gesteld. Over de communicatie naar de achterban is vastgelegd dat alle verslagen ter inzage liggen en de medezeggenschapsraden gebruik kunnen maken van alle informatiekanalen van de school.

Wat tot slot opvalt in het document is dat het statuut iedere twee jaar stilzwijgend verlengd wordt. De wet stelt vrij duidelijk dat er elke twee jaar telkens een medezeggenschapsstatuut word vastgesteld en dat er dan instemming van tenminste tweederde van de (G)MR-leden nodig is.

4.6.3 Medezeggenschapsreglement

Het medezeggenschapsreglement⁴¹ maakt veel duidelijk en beschrijft vrij gedetailleerd hoe de raad te werk gaat. Met uitzondering van de koppeling met de Schoolraad en andere opvallendheden die zijn beschreven in het statuut, komt dit overeen met de WMS. Er valt wel af te vragen hoe sommige zaken in de praktijk werken. Medezeggenschapsraden hebben bijvoorbeeld vijf weken de tijd om schriftelijk hun standpunt uit te brengen op voorgenomen besluiten van het bestuur. Redelijk veel tijd maar hoe zit dat dan met het vergaderrooster en vakanties? Een andere school weet dit op te lossen door een termijn te stellen een week na de MR-vergadering. Dit lijkt praktischer. In de gepubliceerde documenten ontbreekt overigens het adviesrecht van de raden op de competentieprofielen van de toezichthouders en het toezichthoudend organen, een bevoegdheid van de MR die wel in de WMS is vastgelegd. Ook het wettelijk vastgelegde voordrachtsrecht van de (G)MR voor het aanstellen van een lid van de raad van toezicht ontbreekt in zowel het MR- als GMR-reglement. Het opmerkelijkste is misschien wel de beschrijving van de bevoegdheden van de MR: *'De MR [...] oefent alle wettelijke bevoegdheden uit, die betrekking hebben op de school waaraan de MR verbonden is.'*⁴² Strikt genomen kan dit natuurlijk niet.

4.6.4 Conclusie school 1

Het medezeggenschapsstatuut is vrij lastig te interpreteren vanwege de vele aanpassingen. Er is uitgebreid nagedacht hoe de MR zo vorm te geven dat de bijdrage past binnen de organisatie. Beide documenten roepen wel vragen op hoe dit in de praktijk werkt. Het lijkt er op dat er een ook aantal foutjes in de documenten zitten. Het is misschien ook wel onoverkomelijk als zulke complexe materie door scholen formeel gedocumenteerd moeten worden.

4.6.4 Beschrijving school 2

De Graaf Jan van Nassauschool in Vlissingen is een reformatorische basisschool met ongeveer honderd leerlingen. Deze school is geen onderdeel van een koepel van scholen. Ik heb gekozen voor het bekijken van deze reglementen omdat binnen reformatorische kringen er een geheel eigen visie op medezeggenschap en een discussie daaromtrent speelde. Bovendien is deze school een 'eenpitter' in tegenstelling tot de scholen die onder Accretio vallen. Op welke wijze gaat een reformatorische 'eenpitterschool' om met invulling geven aan de WMS?

4.6.5 Medezeggenschapsstatuut school 2

Tijdens het lezen van het medezeggenschapsstatuut van deze school⁴³ valt het op dat dit een stuk overzichtelijker en begrijpelijker is dan het statuut van Accretio. Dit wordt al duidelijk door te kijken naar de omvang van het document dat slechts drie in plaats van vijf pagina's telt. Dit is logischerwijs ook te verwachten omdat het hier slechts om één school gaat. Bovendien heeft deze school niet gekozen voor een verbinding met de ouderraad of schoolraad. Dit maakt het document minder complex.

⁴¹ VGPO Accretio (2007).

⁴² Citaat: VGPO Accretio (2007). *Medezeggenschapsreglement VGPO Accretio*.

⁴³ Graaf Jan van Nassauschool (2009).

De school heeft gekozen voor een raad van vier personen (twee ouders en twee personeelsleden) en verder invulling gegeven volgens de WMS. Erg duidelijk is dat in het statuut is vastgelegd dat de MR de achterban binnen zeven dagen na de vergadering informeert over hetgeen in de vergadering is besproken. Wat ook erg praktisch is, is een termijn van een week na de MR-vergadering om schriftelijk een standpunt uit te brengen over voorgenomen besluiten. De statuten en reglement zijn er juist voor het vastleggen van dergelijke concrete termijnen.⁴⁴

4.6.6 Medezeggenschapsreglement school 2

Hoewel ook het medezeggenschapsreglement⁴⁵ volgens de WMS lijkt te zijn opgesteld, en daarmee de medezeggenschapsraad tot model lijkt te maken zoals een MR formeel hoort te zijn vormgegeven, zijn er toch wat opvallende details. Zo ontbreekt het instemmingsrecht van de MR op materiële of financiële bijdragen waar verplichtingen voor de basisschool aan zitten. De WMS doelt hier niet op de ouderbijdragen of rijksbijdrage, maar bijdragen die niet wettelijk zijn vastgelegd. Verder valt het op dat de school bij een geschil met de MR niet naar de landelijke geschillencommissie gaat maar naar een adviescommissie die (meer) aansluit bij de eigen identiteit. In het medezeggenschapsreglement ontbreekt, net als bij Accretio, het voordrachtsrecht voor een lid van de Raad van Toezicht. Tot slot zit er, in tegenstelling tot wat ik verwacht had geen artikel in het reglement om kandidaten uit te sluiten die de grondslag en identiteit van de school niet onderschrijven. Waarschijnlijk omdat dit in de praktijk onwaarschijnlijk is dat het voor komt.

Tot slot valt het op dat er in de faciliteitenregeling geen specifieke afspraken zijn vastgelegd voor de oudergeleding. Personeelsleden krijgen bijvoorbeeld 60 uur voor hun MR-taken. Bij Accretio krijgen ouderleden in ieder geval nog een 'marktconforme' reisvergoeding.

4.6.7 Conclusie school 2

In grote lijnen is de medezeggenschap op de Graaf Jan van Nassauschool dicht bij de kern van de WMS gebleven. Er zijn grote overeenkomsten met de modelreglementen⁴⁶ die vanuit de overheid zijn verstrekt. De formele positie van ouders en personeel lijkt sterk, hoewel er ook zeker het een en ander ontbreekt. De vraag is of dit in de praktijk niet de bijdrage van de MR vermindert. Zo kan bijvoorbeeld het voordragen van een lid van de Raad van Toezicht door de MR een waardevolle bijdrage zijn.

4.6.8 Beschrijving school 3

Als derde voorbeeld om een beeld te krijgen hoe de medezeggenschap georganiseerd wordt heb ik een openbare basisschool gekozen. Het betreft de openbare Daltonschool 'De ontdekking' in Almere. De Ontdekking valt onder een bestuur van tenminste 50 basisscholen.

4.6.9 Medezeggenschapsstatuut school 3

Tijdens het lezen van het medezeggenschapsstatuut⁴⁷ valt gelijk op dat het statuut niet uit gaat van een school die onderdeel is van een overkoepelend bestuur. Dit is merkwaardig want het document zelf is gepubliceerd (lees:gehost) op de site van de koepel. Waar een medezeggenschapsstatuut volgens de Wet door de GMR dient te worden goedgekeurd als er een GMR is, wordt dat hier door de MR zelf gedaan. Sterker nog, het hele statuut beschrijft niets over een eventuele GMR terwijl op de site van de koepel duidelijk valt te lezen dat er wel een GMR is waar onder andere deze basisschool onder valt⁴⁸. Op deze wijze valt de 'organogramfunctie' van het medezeggenschapsstatuut in het water, maar is ook niet duidelijk hoe de bevoegdheden tussen de GMR en MR zijn verdeeld of hoe de GMR-leden gekozen worden. Hoewel dit geen juridisch onderzoek is, is het wel een interessante vraag wat de geldigheid van een dergelijk document is (wat in de praktijk niet geëffectueerd kan worden).

⁴⁴ Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. (2006). *Memorie van toelichting op de WMS*.

⁴⁵ Graaf Jan van Nassauschool (2010).

⁴⁶ <http://www.infowms.nl/downloadcentrum/statuut-en-reglementen/>

⁴⁷ OBS De Ontdekking (2011).

⁴⁸ Almere Scholen Groep. (2012).

Het lijkt waarschijnlijk dat hier sprake is van het implementeren van het verkeerde modelstatuut (namelijk dat van een bestuur met één school) dat beschikbaar is gesteld door de projectgroep WMS. Eenmaal aan het vergelijken geslagen met het modelstatuut zijn er minimale verschillen met het voorbeeldstatuut van de projectgroep WMS. Uiteraard zijn de termijnen wel ingevuld naar eigen inzicht, wat ook de bedoeling is van de projectgroep. Opmerkelijk is de keuze die is gemaakt om het (wettelijke) informatierecht niet volledig te beschrijven. Zo ontbreekt het concreet benoemen van het recht van de MR op informatie over de klachten die door de klachtencommissie gegrond zijn verklaart. Het bestuur moet dan volgens de WMS ook de MR informeren over de genomen maatregelen. Ook moet de MR geïnformeerd worden over de uitgangspunten die het bevoegd gezag hanteert bij het uitvoeren van haar taken. Dit is wederom niet vastgelegd in het statuut. Dit is op zich opvallend omdat de andere informatierechten wel benoemd worden. De projectgroep WMS beschrijft in een toelichting op het modelstatuut overigens wel dat het niet verplicht is om alle informatierechten te benoemen in het reglement. De rest van het document komt namelijk vrij letterlijk overeen met het voorbeeldstatuut. Met de laatste uitzondering dan, namelijk dat ook hier geen nadere specifieke voorzieningen voor de ouderleden zijn vastgelegd.

4.6.10 Medezeggenschapsstatuut school 3

Het medezeggenschapsreglement van de Ontdekking⁴⁹ geeft geen uitsluitstel over het aantal leden in de raad, dit wordt geregeld in het Huishoudelijk Reglement. Het maximum aantal leden is veertien en dit heeft te maken met de grote van de school. Een maximum van veertien MR-leden is het geval als er meer dan 750 leerlingen op de school zitten. Zitten er tussen de 250 en 750 leerlingen op de school dan kan de MR maximaal uit tien leden bestaan. Bij minder dan 250 leerlingen maximaal zes. Het reglement beschrijft net als het statuut de mogelijkheid van het bestuur om uitstel te krijgen op het informatierecht.

4.7 Conclusie

De verschillende reglementen geven een nader ingevuld beeld hoe de MR in de praktijk functioneert. Ondanks dat ik slechts drie reglementen en statuten met elkaar vergeleken heb zijn er al grote verschillen merkbaar. Bij Accretio is er bijvoorbeeld duidelijk de tijd genomen en nagedacht hoe de medezeggenschap vorm te geven binnen de vereniging en passend bij de organisatie van de scholen. Dat dit complex is blijkt wel als je de reglementen en statuten nauwkeurig doorneemt. Bij de Daltonschool is een stuk dichterbij het modelstatuut en modelreglement gebleven maar ook dit is zeker niet foutloos of zonder opvallendheden. Nu valt ook niet te verwachten dat scholen dit vlekkeloos juridisch correct doen. Er kan eenvoudig sprake zijn foutjes of binnen de school overeengekomen afspraken. Ik heb ook niet de expertise noch de status om hier over te oordelen, dat is dan ook niet mijn intentie. Wat deze voorbeelden wel aantonen is dat medezeggenschapsraden scherp moeten zijn op hun formele positie en rechten die ze volgens de WMS hebben. Een nadrukkelijk doel van de WMS was om de formele positie van ouders (en personeel) te versterken. Op deze manier wordt de betrokkenheid en invloed vergroot, en daarmee de bijdrage van de MR. Een voorzichtige conclusie van dit hoofdstuk kan zijn dat MR-statuten en reglementen die afwijken van de minimale bevoegdheden in de WMS (en WPO) afbreuk kunnen doen aan de bijdrage van de WMS. Immers als bepaalde specifieke informatierechten, instemmingrechten of afspraken over de communicatie naar de achterban niet worden vastgelegd hoe kun je dan verwachten dat MR-leden weten wat er van hun verwacht wordt?

4.8 Beantwoording deelvraag 4

Op welke wijze krijgt de MR in het basisonderwijs vorm?

De medezeggenschapsraden krijgen in grote lijnen volgens de WMS vorm. Dit geldt voor de samenstelling en vrijwel alle bevoegdheden van de MR. De invulling hoe het precies vorm krijgt blijkt in de praktijk per school en vereniging te verschillen. De raden zijn niet alleen in grootte verschillend maar ook in samenstelling. Zo is er bijvoorbeeld een school die de MR en ouderraad samen laat vergaderen. Ook welke afspraken er zijn vastgelegd verschillen sterk. Waar de ene school alles uitgewerkt heeft over communicatie onderling en naar de achterban, heeft de andere school praktisch niets. Het zelfde geldt voor het vermelden van de rechten van de MR in de statuten en het reglement, dit blijkt zelden een volledige weerspiegeling van de WMS 2006.

⁴⁹ OBS De Ontdekking (2011). *Medezeggenschapsreglement*

Ik heb nu een veel gedifferentieerder beeld geschetst hoe de MR volgens de 'papierenwerkelijkheid' vorm krijgt. Tegelijk is dit natuurlijk een steekproef onder een aantal scholen. De vraag blijft ook of datgene wat formeel is vastgelegd daadwerkelijk zo in de praktijk functioneert.

5 MR in de praktijk

5.1 Inleiding

Om een beter en actueel beeld te krijgen van hoe de MR in het basisonderwijs functioneert is het waardevol om te kijken naar vergelijkbare recente onderzoeken en artikelen. Door dit in kaart te brengen krijg ik onder andere antwoord op de volgende vragen: Welke (actuele) onderzoeken zijn er eerder gedaan naar het functioneren van de MR in het basisonderwijs? Welke artikelen zijn recent gepubliceerd over de MR in het basisonderwijs?

5.2 Aanpak

Ik begin met het beschrijven van relevant en recent onderzoek dat is gedaan. De WMS is zeer recent geëvalueerd en staat dicht bij het onderwerp van dit afstudeeronderzoek. Na het beschrijven van de conclusies van die evaluatie vergelijk ik dit onderzoek met de eerder beschreven verbeterpunten uit het hoofdstuk geschiedenis. Tot slot komen op chronologische volgorde vanaf 2009 een aantal van de meest relevante artikelen over de MR in het basisonderwijs ter sprake.

5.3 Evaluatie van de WMS (Onderzoek)

Vijf jaar na de inwerkingtreding van de Wet medezeggenschap scholen (WMS) heeft er volgens afspraak een landelijke evaluatie plaats gevonden. Onderzocht is op welke wijze de medezeggenschap nu functioneert, heeft de nieuwe wet effect, zijn de doelen bereikt? Dit onderzoek schetst een nauwkeurig en uitgebreid beeld hoe de MR bijdraagt aan het basisonderwijs en wat er nog beter kan.

In maart 2012 is het onderzoeksrapport van de commissie die de WMS geëvalueerd heeft gepubliceerd.⁵⁰ In dit onderzoek zijn alle schooltypen die onder deze wet vallen onderzocht op hoe de medezeggenschap functioneert. Het is dus relevant om onderscheid te maken tussen de gegevens van het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Uiteraard gaat het in dit afstudeeronderzoek om de resultaten voor het basisonderwijs. Conclusie van het onderzoek is dat in ieder geval de belangrijkste doelstelling van de nieuwe wet is gehaald. Deze doelstelling was het versterken van de positie en rol van ouders, leerkrachten en leerlingen in besluitvorming.

Sinds de invoering van de wet zijn er in de medezeggenschap op scholen veel zaken beter geworden dan daarvoor. Medezeggenschapsleden worden bijvoorbeeld meer gewaardeerd, geraadpleegd en serieus genomen door het bestuur. Uit het onderzoek blijkt ook dat taken en functies duidelijker zijn geworden en dat er een wijd verspreid gevoel van tevredenheid heerst. Verdere positieve punten zijn onder andere de invloed die de MR ervaart op besluiten die genomen moeten worden en de faciliteiten die ze krijgen om de besluitvorming goed voor te bereiden.

In het onderzoek worden echter ook een aantal knelpunten genoemd. Zo worden in specifieke gevallen instemmingrechten die in de WMS zijn vastgelegd omgezet in adviesrechten. Leden worden bovendien te laat en soms zelfs helemaal niet geïnformeerd. Dit belemmert een goede voorbereiding op de besluitvorming. Besluiten worden soms zelfs helemaal niet voorgelegd aan de MR of eerst genomen en daarna pas voorgelegd ter instemming. Een ander knelpunt dat wordt genoemd is dat er door besturen niet altijd serieus met adviezen wordt omgegaan, daar wordt dan niet of niet inhoudelijk gereageerd. In de relatie tussen bestuur en medezeggenschap is de professionaliteit van de MR vaak een onderdeel dat aanzienlijk beter kan. De schoolleider is nu vaak zowel adviseur van de raad als het bevoegd gezag.

⁵⁰ Bokdam, J., Bal, J., Jonge, J. (2012).

Schoolleiders zijn ook vaak aanwezig bij de vergaderingen van de MR. Dit komt de positie van de MR niet altijd ten goede.

Ook de bezetting van de medezeggenschapsraad blijkt een heikel punt. De bezetting van de personeelsgeleding is vaak net voldoende, maar het bezetten van de oudergeleding wordt over het algemeen als lastig ervaren. Het contact met de achterban is het volgende knelpunt, volgens het onderzoek informeert slechts één derde van de raden de achterban of vraagt om hun input. Tot slot zouden MR-leden actiever hun rol invulling kunnen geven. Samengevat komen de volgende knelpunten uit de evaluatie duidelijk naar voren:

- Informatieverstrekking vanuit het bevoegd gezag is te laat of onvoldoende
- Professionaliteit van de raad
- Verhoudingen en relatie bestuur <> MR
- Bezetting ouder- en personeelsgeleding
- Informeren en contact achterban
- Actieve inbreng en rolinvulling MR-leden

5.4 Vergelijking met eerdere onderzoeken

De verbeterpunten die zijn aangedragen in het onderzoek kunnen we vergelijken met eerder onderzoek. In het hoofdstuk 'Geschiedenis van de MR in het basisonderwijs' hebben we kunnen lezen dat de informatieverstrekking door het bevoegd gezag ook in 2003 al verbetering behoeft. Een ander aandachtspunt dat in dit onderzoek al was benoemd is de participatie van ouders. Ook nu is op het gebied van bezetting van de raad en actieve inbreng nog steeds verbetering nodig. In het onderstaande overzichtsschema⁵¹ uit paragraaf 2.6 kunnen we verder lezen dat de meervoudige publieke verantwoording (o.a. richting de achterban) toen een aandachtspunt was, maar nu nog steeds.

Thema	Aandachtspunt
Bestuurlijke ontwikkeling	Verbetering informatie verstrekking door bevoegd gezag Veranderingen in posities bestuur&management koppelen aan structuur van medezeggenschap Verbeteren mogelijkheden bovenschoolse medezeggenschap Verbeteren koppeling bovenbestuurlijke medezeggenschap Verduidelijking medezeggenschapsregime personeel bovenbestuurlijke organen
Goed besturen	Aanpassen regeling i.v.m. meervoudige publieke verantwoording Verbeteren participatie ouders
Arbeidsverhoudingen	Versterken eigenheid inspraak personeel Verbetering doorwerken relevante wet- en regelgeving
Overige punten	Faciliteitregeling verbeteren Geschillenregeling minder complex maken Redelijkheidstoetsing invoeren bij adviesgeschillen

Tot slot zou de faciliteitenregeling die onder de nieuwe wet is geïntroduceerd voor verbetering moeten zorgen van de professionaliteit van de raad, maar ook dit is nog steeds een aandachtspunt. Een belangrijk aandachtspunt, want dit heeft te maken met het versterken van de positie van de MR, een kerndoel van de nieuwe wet. Dus ondanks dat de positie van de MR duidelijker is geworden, taken en functies helderder zijn

⁵¹ Citaat: Brekelmans, F.H.J.G.; et al. (2004). p.11

lijkt het er op dat de huidige aandachtspunten structureel zijn.

5.5 Vergelijking buiten het werkveld

Zeer recent is in opdracht van de Sociaal Economische Raad (SER) onderzoek gedaan naar het functioneren van de medezeggenschap in het bedrijfsleven. Opvallend zijn de overeenkomsten met de evaluatie van de WMS. Conclusie van het onderzoek is dat de meerwaarde van de ondernemingsraad vast staat, dat deze redelijk functioneert, maar dat er nog steeds de nodige knelpunten zijn⁵². Ze noemen een groot aantal van deze knelpunten zelfs 'klassieke knelpunten'. Dit wijst op medezeggenschapsproblemen die al voor langere periode in een groot deel van het werkveld spelen. Onder andere de volgende voorbeelden worden in het onderzoek genoemd als klassieke knelpunten:

- spanning tussen reguliere werkzaamheden en raadswork (gebrek aan tijd, overbelasting, inbreng)
- de grote afstand tussen de ondernemingsraad en de achterban
- het gebrek aan deskundigheid van de raad
- het gebrek aan kandidaten voor de raad

5.6 Vergelijking met buitenland

Het is lastig informatie te vinden over medezeggenschap op basisscholen in andere landen. Mijn zoektocht naar een formele positie van ouders en personeel was vruchteloos. Ik heb geen aanwijzingen gevonden dat in andere landen ouders zulke verregaande inspraak (instemming/advies) hebben op het beleid van de school. In Groot-Brittannië bijvoorbeeld zijn er wel een soort ouderraden die betrokken zijn bij de school, zogenaamde Parent councils. Volgens een uitgebreid ouderbetrokkenheid onderzoek zijn daar zo'n 21% van de ouders weleens bij betrokken geweest.⁵³ Het dichts in de buurt bij het idee van Nederlandse medezeggenschapsraden lijken de zogenaamde 'Parent Teacher Organisations' (PTO's of PTA's). In het onderzoek geeft dertig procent van de ouders aan betrokken te zijn (of te zijn geweest). Een ander onderzoek laat zien dat (slechts) 83% van de basisscholen een dergelijke vorm van medezeggenschap kent⁵⁴. Verder onderzoek hiernaar kent zijn beperkingen binnen de relatie tot de hoofdvraag en het gegeven tijdsbestek.

5.7 Reacties op evaluatie

De minister van Onderwijs stelt in haar reactie op de evaluatie van de projectgroep WMS dat is aangetoond dat de wettelijke kaders waarbinnen de MR functioneert voldoen⁵⁵. Sterker nog deze omschrijft ze als doeltreffend. Ze erkent dat de werking in de praktijk wel verdere verbetering nodig heeft. Op een aantal wettelijke nalevingen, zoals het hebben van een medezeggenschapsstatuut ziet, ze een rol voor de onderwijsinspectie weggelegd. Op de knelpunten die beschreven zijn in dit hoofdstuk ziet ze vooral een taak weggelegd voor de betrokkenen. Het is hun verantwoordelijkheid en ze geeft aan in gesprek te gaan met de vertegenwoordigers van schoolbesturen, ouders, personeel en leerlingen. Ze worden uitgenodigd om een concrete aanpak te ontwikkelen. De minister heeft beloofd de Kamer te informeren over de stappen die de betrokkenen gaan zetten om verbetering te realiseren. Kortom, de verbeteringen moeten uit de praktijk komen. Kanttekening daarbij is dat het voorstel in de motie Biskop nadrukkelijk in de gesprekken met de vertegenwoordigers aan bod komt. Deze motie bevat het voorstel om een voorlichtings- en wervingscampagne te starten die het nut en de noodzaak van de medezeggenschapsraad breed onder de

⁵² Heijden, P.F. van der; et al. (2012).

⁵³ Peters, Mark. et al. (2008). p.6

⁵⁴ Lewis, K., Chamberlain, T., Riggall, A., Gagg, K. and Rudd, P. (2007). p.2

⁵⁵ Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.(2012). p.2

aandacht moet brengen⁵⁶. Hoe dit concreet vorm moet krijgen wordt niet beschreven in de motie.

Overigens heeft de PO-raad (en VO-raad) al aangegeven tevreden te zijn en graag aan de plannen van de minister mee te werken. Het was hun wens dat verbetering van de medezeggenschap niet plaats zal vinden door verandering van de wet⁵⁷. De Tweede Kamer was kritisch over de uitvoering van de wet, maar is akkoord gegaan met het voorgestelde plan van aanpak van de minister⁵⁸.

5.8 Recente artikelen

De medezeggenschapsraad en alle kwesties die daaromheen spelen houden het basisonderwijs behoorlijk bezig. Dat merken we als we verschillende vakbladen en kranten doorspitten op het onderwerp medezeggenschap. Het geeft een actueler en gedifferentieerd beeld hoe het er in de praktijk van de medezeggenschap aan toe gaat. Zo volgen een aantal relevante artikelen vanaf 2010 die de gemoederen bezighouden.

5.8.1 Intimidatie en belangenverstrengeling

Misschien wel het opmerkelijkste artikel werd onder andere gepubliceerd door de Algemene Onderwijsbond (AOB). Uit een onderzoek onder medezeggenschapsraden die naar de landelijke geschillencommissie waren gestapt bleek dat MR-leden soms worden bedreigd. 'Schoolleiders laten bijvoorbeeld doorschemeren dan (sic) een leraar wordt overgeplaatst als hij zijn standpunt niet wijzigt.'⁵⁹ Leerkrachten en ouders lijken niet te intimideren, maar in het artikel wordt opgemerkt dat de professionaliteit wel eens te wensen over laat. Zo worden er voorbeelden genoemd van ouders waarbij belangenverstrengeling een rol speelt. De AOB zelf komt met het voorstel om een vertrouwenspersoon/mediator in te stellen op basisscholen voor als er problemen zijn tussen MR en bestuur.

5.8.2 Identiteit en meerwaarde MR

Een artikel in het Reformatorisch Dagblad is om een andere reden het vermelden waard. Binnen de reformatorische kringen speelt er, zeker sinds de WMS 2006 die een ontheffing voor reformatorische scholen uitsluit, een discussie of medezeggenschap goed of slecht is. Sterker nog de WMS wordt zelfs beschreven als een aantasting van het door God gegeven gezag! Twee MR-leden van een reformatorische MR gaan tegen deze tendens in.⁶⁰ Zij beschrijven in hun casus hoe de MR in de praktijk functioneert en welke meerwaarde dit heeft. De rol van de MR wordt getypeerd als '*constructieve samenwerking ten gunste van de leerling*'. Ze schetsen een beeld van een goed functionerende MR die bijdraagt aan de school door gebruik te maken van het initiatiefrecht en goed te overleggen met het bestuur. Hun relaas is, zeker in het kader van dit onderzoek, de moeite waard om te lezen omdat sterk vanuit de praktijk de bijdrage van de MR wordt toegelicht en verdedigd.

5.8.3 Verbeterpunten en meerwaarde MR

Ook het vakblad Kader Primair laat zich positief uit over de meerwaarde van de MR. Dit gebeurt aan de hand van een aantal ervaringsdeskundigen. Twee directeurs en ouderlid van de MR vertellen het belang van een goede open communicatie en goede informatievoorziening. Dit zorgt voor een hoge betrokkenheid van de MR. De casussen zijn verhelderend en laten de bijdrage van de MR in de praktijk zien. Verbeterpunten worden echter niet buiten beschouwing gelaten. Wat aansluit bij mijn onderzoek van de reglementen is de opmerking van senior AVS-adviseur Carine Hulscher-Slot:

'Verder is het zo dat de personeelsgeleding allerlei faciliteiten kent terwijl er voor ouders niets geregeld is; die doen het in hun vrije tijd. Er zijn besturen die daar een vergoeding tegenover

⁵⁶ Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 32 640, nr. 18

⁵⁷ PORaad. (2012).

⁵⁸ PORaad (2012)

⁵⁹ Douma, L. (2010)

⁶⁰ Bosland, GJ., Heldoorn G. (2010)

*zetten, of oppaskosten betalen, maar er zijn er ook die niets doen.*⁶¹

Hulscher-Slot merkt op dat er bovendien ouders, personeelsleden en zelfs directeuren zijn die niet precies op de hoogte zijn van de taken van de MR. Dit onderschrijft mijn uitgangspunt die ik aan het begin van de inleiding heb beschreven. Tot slot geeft ze in het artikel een aantal tips om de bijdrage van de MR aan de basisschool te vergroten. Samengevat komt het neer dat MR-leden vergaderingen goed moeten voorbereiden en dat de schoolleider goed contact met de MR moet onderhouden. Het voorzien van de MR van relevante informatie en scholingsmogelijkheden worden als concrete voorbeelden genoemd.

5.8.4 Kennis en professionaliteit MR

Een artikel in een ander vakblad, Plein Primair, onderschrijft Hulscher-Slots opmerking over MR-leden die niet precies op de hoogte zijn. Medezeggenschapsraden vragen zich regelmatig af wat hun bevoegdheden en hoe ze hier mee om moeten gaan.⁶² Rob de Koning, projectleider van de WMS legt in Plein Primair uit dat de Wet medezeggenschap scholen goed in elkaar zit, maar dat medezeggenschapsleden geen juristen zijn. In sommige situaties, bijvoorbeeld waar het schoolbestuur instemming of advies naast zich neerlegt, voelen medezeggenschapsraden zich machteloos. Soms is de weg naar de rechter de enige wijze op als MR aan je rechten te komen. Dit kost geld, bijvoorbeeld voor een advocaat, maar als het goed is wordt daar in het medezeggenschapsstatuut in voorzien. In het artikel wordt geconstateerd dat dit echter lang niet altijd het geval is. Er wordt een voorbeeld genoemd van een raad waarbij dit niet het geval is en die met kosten is blijven zitten. Het is van belang dat er door MR-leden goed naar het medezeggenschapsstatuut en de faciliteitenregeling wordt gekeken.

5.8.5 Een heel andere bijdrage

Een hele andere (unieke) kant van de bijdrage van de MR aan het basisonderwijs is de steun die een oudergeleding uitspreekt voor de recente staking in het onderwijs. Dit gebeurde door een brief die de oudergeleding aan alle ouders stuurde, waarin ze zich solidair verklaarde met de stakende leerkrachten.⁶³ Hier zien we dat een MR een veel bredere betrokkenheid kent dan wettelijk is vastgelegd.

5.8.6 Politiek en medezeggenschapsgeschillen

Tot slot bemoeien ook politieke partijen zich met medezeggenschapsraden op basisscholen. Zo wilde recent de SP en D66 een motie indienen om gehoor te geven aan een oproep van ouders en vakbonden⁶⁴. In feite kaarten zij aan dat de bijdrage van de MR niet altijd geëffectueerd wordt. Volgens hun komt het vaak voor dat besturen op belangrijke punten het instemmingsrecht van de MR negeren. Als dit gebeurt staan medezeggenschapsraden volgens hun in een zwakke positie. Deze motie (die het niet gehaald heeft) moest er toe leiden dat de wet aangescherpt zou worden op de volgende drie punten:

- Medezeggenschapsraden moeten een besluit nietig kunnen verklaren als het bestuur de adviezen van de raad niet opvolgt.
- De rechtsbijstand moet in de wet beter geregeld worden.
- De geschillencommissie vaker een uitspraak doen bij conflicten, dat scheelt weer kosten om naar de rechter te stappen.

⁶¹ Nijveld, B. (2010). p.18

⁶² Plein Primair (2009). p.26

⁶³ Jongewaard, M. (2012).

⁶⁴ SP (2012).

5.9 Conclusie

De MR in het basisonderwijs functioneert redelijk en de invloed van de MR is toegenomen. Er zijn nog steeds de nodige knelpunten. Knelpunten die we gerust structureel of ook wel 'klassieke knelpunten' kunnen noemen. Het is verhelderend dat dit knelpunten zijn die ook in de medezeggenschap buiten het onderwijs ervaren worden. Er bestaat maatschappelijke consensus dat de oplossingen en verbeteringen vanuit de praktijk moeten komen. Concreet is er een stappenplan aangekondigd die wordt opgesteld in samenwerking met de betrokkenen. De verschillende artikelen tonen aan dat de praktijk van de MR zeer wisselend is. Enerzijds zijn er positieve geluiden te horen over de bijdrage van de MR aan het onderwijs. Anderzijds worden er ook situaties en incidenten beschreven die niet in de landelijke onderzoeksresultaten (evaluatie) terugkeren. Dit geeft een breder en vollediger beeld hoe de medezeggenschap functioneert. De literatuur laat zien dat er een groot verschil in visie is of de MR meer of juist minder zeggenschap moet krijgen.

5.10 Beantwoording deelvraag 5

Welke (actuele) onderzoeken en artikelen zijn er gepubliceerd over de bijdrage van de MR in het basisonderwijs?

Er is een zeer recent en groot onderzoek geweest om de WMS te evalueren. Dit onderzoek schetst een uitgebreid en genuanceerd beeld over de bijdrage van de MR in het basisonderwijs. Het is nu duidelijk wat er goed gaat en waar het echt nog beter kan. De artikelen in kranten en vakbladen laten zien dat de bijdrage van de MR in het basisonderwijs op verschillende manieren invulling krijgt. Dit verschilt van casussen over goed functionerende raden in het belang van de leerling, tot gevallen waar MR-leden geïntimideerd worden. Het is duidelijk dat er verschillende visies en belangen bestaan over de rol van de MR. We hebben een beter beeld over hoe de MR in de praktijk functioneert en wat er speelt. Nog belangrijker is dat de literatuur verbeterpunten voor de MR aandraagt. Deze verbeterpunten komen ook aan bod bij deelvraag 7, paragraaf 5.12.

5.11 Beantwoording deelvraag 6

Wat is de actuele situatie van de MR in het basisonderwijs?

Het merendeel van de medezeggenschapsraden op basisscholen functioneert in grote lijnen volgens de WMS. Dit betekent dat er in ieder geval op vrijwel alle basisscholen een medezeggenschapsraad is. Qua samenstelling en bevoegdheden zullen de meeste medezeggenschapsraden grote overeenkomsten vertonen. Toch is er ook duidelijk een groot variëteit in hoe de raden invulling geven aan hun werk. De MR loopt niet vlekkeloos, maar heeft wel meer invloed dan vroeger.

5.12 Beantwoording deelvraag 7

Welke verbeterpunten zijn er voor de MR?

De meeste verbeterpunten die in dit hoofdstuk aan bod zijn gekomen staan niet op zichzelf. Vaak zijn er eerdere onderzoeken die dezelfde punten aangeven. Ook in artikelen zijn sommige verbeterpunten onderwerp van discussie. Al met al lijkt zeker bewustzijn te bestaan dat de MR beter kan functioneren en daarmee haar bijdrage aan het basisonderwijs kan vergroten. Een aantal verbeterpunten die worden genoemd zijn:

- De Informatieverstrekking vanuit het bevoegd gezag aan de MR.
- De professionaliteit en kennis van de MR.
- Een goede relatie en positie ten opzichte van het bevoegd gezag.
- De bezetting van de ouder- en personeelsgeleding.
- Het Informeren en consulteren van de achterban kan beter
- Een actievare inbreng en rolinvulling door MR-leden

Deze verbeterpunten geven een goede aanleiding om verder onderzoek te doen. Want hoewel er onderzoek

is gedaan naar wat er beter kan, zijn er maar weinig concrete ideeën geformuleerd hoe dit beter kan. Uit de artikelen komen wel een aantal concrete ideeën en leerpunten naar voren. Zo wordt een actieve houding van de MR, goed overleg met het bestuur en een goede informatievoorziening genoemd. Ook een goede voorbereiding van MR-leden op de vergaderingen en scholing voor de MR worden genoemd. Tot slot wordt er geadviseerd om goed naar de medezeggenschapstatuten en faciliteitenregeling te kijken.

6. Voorlopige conclusie

6.1 Voorlopige beantwoording hoofdvraag

Op welke wijze kan de medezeggenschapsraad haar bijdrage aan het basisonderwijs verbeteren?

Het literatuuronderzoek heeft aangetoond dat de MR een bijdrage aan het basisonderwijs levert. Een bijdrage die onder andere omschreven wordt als ‘verhoogt de kwaliteit van de besluitvorming’ tot ‘garandeert betrokkenheid van personeel en ouders’. Wat die bijdrage van de MR precies inhoud krijgt al concreter invulling door de beschreven bevoegdheden: instemmingsrecht, adviesrecht, informatierecht en initiatiefrecht. Nog dichterbij komt de bijdrage van de MR in de reglementen en statuten. Hieruit blijkt dat er flinke verschillen zijn hoe de MR georganiseerd wordt. Uit deze formele documenten valt op te maken dat de bijdragen van de verschillende raden verschillen. Zo zijn in sommige gevallen afspraken over communicatie en wettelijke MR-rechten niet vastgelegd. Hierin zie ik al een eerste verbeterpunt, een punt wat ook in de literatuur wordt onderschreven.

De onderzoeken en artikelen hebben echter meer verbeterpunten aangeleverd. Uit recent onderzoek blijken de nodige zogenaamde knelpunten voor medezeggenschapsraden in basisonderwijs. Deze knelpunten gaan verder dan de in mijn hypothese genoemde communicatie met de achterban. Het zijn er nog meer dan ik van tevoren had gedacht, deze heb ik dan ook vrij uitgebreid beschreven. Een korte samenvatting:

- De Informatieverstrekking vanuit het bevoegd gezag aan de MR.
- De professionaliteit en kennis van de MR.
- Een goede relatie en positie ten opzichte van het bevoegd gezag.
- De bezetting van de ouder- en personeelsgeleding.
- Het Informeren en consulteren van de achterban kan beter
- Een actievere inbreng en rolinvulling door MR-leden

Het is mijn (logische) vooronderstelling dat als er aan deze knelpunten verbeterd worden de medezeggenschap beter en meer bij kan dragen aan het basisonderwijs. Gelukkig levert het literatuuronderzoek behalve verbeterpunten ook een aantal concrete verbeterideeën op. Deze zijn in vakbladen aangedragen door deskundigen. De MR kan haar functioneren (en daarmee haar bijdrage) verbeteren door:

- Een actieve houding van de MR
- Goed overleg met het bestuur
- Een goede informatievoorziening.
- Een goede voorbereiding van MR-leden op de vergaderingen
- Scholing van de MR
- Kijk goed naar de medezeggenschapstatuten en faciliteitenregeling.

De bijdrage van de MR wordt in ieder geval voorlopig niet vergroot door een aanpassing in de WMS. Deze wet is volgens de minister van Onderwijs doeltreffend gebleken. Er is wel een serieus voorstel voor een landelijke wervings- en voorlichtingscampagne over het nut en noodzaak van de MR. Er lijkt echter vooral overeenstemming dat de verbeteringen vanuit de praktijk en de betrokkenen zelf moet komen. Tot nog toe zijn deze voorstellen nog niet concreet gemaakt.

Het is in lijn met het literatuuronderzoek om de betrokkenen te vragen hoe ze de onderzochte MR-knelpunten willen verbeteren. Op deze wijze krijg ik een vollediger antwoord op de hoofdvraag.

6.2 Evaluatie doelstellingen

Hieronder beschrijf ik in hoeverre ik de doelstellingen die ik gesteld heb in paragraaf 2.9 gehaald heb.

6.2.1. Evaluatie doelstelling 1

Doelstelling: Aan het einde van dit onderzoek weet ik op welke wijze medezeggenschap in het basisonderwijs is vormgegeven.

Ik heb een veel duidelijker beeld op welke wijze de medezeggenschap in het basisonderwijs is vormgegeven. Dit is in het theoriedeel vrij uitgebreid beschreven. Hoofdstuk 2 beschrijft allereerst hoe de medezeggenschap voor 2006 werd vormgegeven. In hoofdstuk 3 beschrijf ik hoe volgens de overheid de MR vormgegeven moet worden. In hoofdstuk 4 volgen een aantal voorbeelden hoe dit (formeel) in de praktijk vorm krijgt. Tot slot verhaalt hoofdstuk 5 over recent onderzoek en artikelen die een beeld uit de praktijk schetsen.

Tegelijk is het praktisch onmogelijk om een totaal overzicht te hebben hoe de medezeggenschap in het basisonderwijs is vormgegeven. Dit komt omdat elke raad weer de mogelijkheid heeft om het formeel en praktisch weer anders in te richten. Iedere basisschool heeft dus een behoorlijke vrijheid om de medezeggenschap te passen bij de organisatie. Het antwoord op de deelvraag in paragraaf 4.8 sluit hier bij aan. Ik denk dat het theoriedeel voldoende aantoont dat de doelstelling is behaald.

6.2.2 Evaluatie doelstelling 2

Doelstelling: Aan het einde van dit onderzoek kan ik benoemen welke rol en welke rechten de MR in het basisonderwijs heeft.

De formele rol en rechten van de MR in het basisonderwijs zijn uitgebreid aan bod gekomen. Kort samengevat is het de rol van de MR om te adviseren over het beleid op de basisschool. De MR is bevoegd om te adviseren over alle aangelegenheden die betrekking hebben op de basisschool. Deze rol van de MR is vooral een rol die genomen wordt richting het bestuur. De in dit onderzoek behandelde documentatie vanuit de overheid zinspeelt op een sterk rol van de MR in de besluitvorming. De term 'countervailing power' wordt in die rapporten zelfs letterlijk genoemd. De rechten van de MR zoals o.a. beschreven in hoofdstuk 3 moeten hieraan bijdragen.

Er is nog een andere rol van de MR die beschreven wordt in dit onderzoek. Dat is de rol van vertegenwoordiger van de achterban. Vanuit die rol is het belangrijk dat de MR de achterban informeert en raadpleegt. In het onderzoek komt meerdere malen naar voren dat dit zeker niet vlekkeloos verloopt. De meest recente en betrouwbare aanwijzing daarvoor is de evaluatie die in paragraaf 5.3 aan bod komt. In het theoriedeel is de doelstelling voldoende gehaald.

6.2.3 Evaluatie doelstelling 3

Doelstelling: Aan het einde van dit onderzoek kan ik de actuele situatie van de MR beschrijven en welke verbeterpunten er zijn.

Op basis van antwoord op deelvraag 4, in paragraaf 5.11 kan ik de actuele situatie van de MR beschrijven. In het geheel van het onderzoek blijkt dat de MR in ieder geval wel leeft. Het is niet slechts een formeel 'dood' orgaan dat alleen maar bij wet bestaat. De verbeterpunten die zijn genoemd in het onderzoek zijn al meerdere malen genoemd. Zie ook de conclusie in paragraaf 6.1.

Toch ben ik erg benieuwd of medezeggenschapsleden mogelijk nog andere verbeterpunten. Daar wil ik verder onderzoek naar doen.

6.2.4 Evaluatie doelstelling 4

Doelstelling 4:

Aan het einde van dit onderzoek kan ik concreet beschrijven op welke wijze de MR kan verbeteren.

In het theoriedeel, zoals ook samengevat in de conclusie bij paragraaf 6.1, kwamen de volgende ideeën om de MR te verbeteren:

- Een actieve houding van de MR
- Goed overleg met het bestuur
- Een goede informatievoorziening.
- Een goede voorbereiding van MR-leden op de vergaderingen
- Scholing van de MR
- Kijk goed naar de medezeggenschapstatuten en faciliteitenregeling.

De doelstelling is deels behaald. Ik wil, net als de overheid en onderwijsorganisaties, weten welke ideeën er (nog meer) uit de praktijk komen. Dit is vooral naar aanleiding van de landelijk herkende knelpunten.

7. Aanpak praktijkonderzoek

7.1 Inleiding

Het onderzoek tot nu toe heeft heel veel vragen beantwoord, maar roept ook veel vragen op. Dit heb ik bij de verschillende hoofdstukken en deelvragen ook aangegeven. Voor mijn praktijkonderzoek is het de bedoeling dat ik zo dicht mogelijk aansluit bij het beantwoorden van mijn hoofdvraag. Mijn hoofdvraag 'op welke wijze kan de medezeggenschapsraad haar bijdrage aan het basisonderwijs verbeteren?' veronderstelt op z'n minst een aantal suggesties. Het theoriedeel geeft al wel een aantal denkrichtingen, maar de belangrijkste conclusie is dat het antwoord uit de praktijk moet komen.

7.2 Opzet praktijkonderzoek

Ik kies er voor om die antwoorden uit de praktijk te laten komen aan de hand van een aantal onderzochte knelpunten. Deze knelpunten zijn het resultaat van een evaluatie van de WMS. Ik ben benieuwd in hoeverre de betrokkenen in de medezeggenschap deze knelpunten herkennen. Nog nieuwsgieriger ben ik naar de oplossingen die zij aandragen voor deze punten. Omdat de evaluatie onder een groot aantal scholen is gehouden ben ik benieuwd of de scholen op de hoogte zijn over de evaluatie en de uitkomsten. Ook speelt de WMS 2006 zo een belangrijke rol in het bestaansrecht, de invulling en dus de bijdrage van de medezeggenschap aan de basisschool dat ik benieuwd of betrokkenen de WMS wel kennen. Tot slot wil ik niet bij voorbaat knelpunten al in de mond leggen van medezeggenschapsleden en ruimte laten voor een eigen eerste oordeel van de betrokkenen.

7.2.1 Type onderzoek

Om de betrokkenen bij de medezeggenschapsraad van de basisschool echt aan het woord te laten kies ik voor een semigestructureerd interview⁶⁵. Dit betekent dat een aantal hoofdvragen al vast staan. Deze methode biedt mij de mogelijkheden om door te vragen en mogelijke verbanden uit mijn onderzoek voor te leggen. Ik verwacht zo meer diepgang en input te krijgen dan bij een gestructureerd interview, een enquête of andere vormen van onderzoek.

7.2.2 Onderzoeksgroep

In de meest ideale situatie zou ik alle betrokken partijen van de medezeggenschapsraad op een basisschool aan het woord laten. Op deze manier krijg ik een beeld vanuit meerdere invalshoeken. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de schoolleider heel anders het functioneren van de MR beoordeelt dan een MR-lid zelf. Dan is het waarschijnlijk dat er ook andere oplossingen aan bod komen. Het liefst spreek ik dus per medezeggenschapsraad een ouderlid, personeelslid en de schoolleider. Omdat mijn studiesituatie geen ruimte heeft geboden eerder aan het praktijkonderzoek te beginnen is de zomervakantie voor veel scholen echter al ingezet. Dit biedt de nodige beperkingen in het streven om het onderzoek op deze brede wijze op te zetten. Iedere kans om een MR-lid te interviewen zal ik aangrijpen. Ik wil tenminste drie MR-leden interviewen van verschillende scholen en verschillende geledingen. In totaal heb ik vier personeelsleden, twee ouderleden en één schoolleider kunnen interviewen.

7.2.3 Verslaglegging interviews

De verslaglegging van de interviews is anoniem gehouden, in het bespreken van knelpunten stelt de MR zich kwetsbaar op. In het belang van het onderzoek moet er vrij gesproken durven worden over wat er beter kan, zonder mogelijke consequenties voor de positie of relatie van de MR binnen de school. Om die reden zijn voorbeelden die zo schoolspecifiek zijn dat de school is te herleiden niet of zeer algemeen verwoord. De

⁶⁵ Verhoeven, N. (2007). p.126

verschillende scholen worden onderscheiden door de letters van het alfabet, in dit geval A t/m E. Waar sprake is van verschillende geïnterviewde betrokkenen op dezelfde school duiden cijfers de volgorde van de interviews aan.

7.2.4. Opzet interview

Concreet kom ik met mijn aanpak tot de volgende opzet van mijn interview. Dit is voor zover dit van tevoren vastgelegd is.

Beschrijving functie/relatie tot de MR, School A, locatie van de school

Datum interview:

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR, waar u deel van bent, functioneert?

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

3.a. Bent u bekend met de WMS?

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Toelichting interviewer → De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Wordt u op tijd en voldoende geïnformeerd door het bestuur? Mogelijke toelichting: Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen op tijd aan u worden voorgelegd en dat u de nodige informatie volledig en op tijd krijgt.

4.b. Heeft u ideeën hoe scholen die dit als knelpunt hebben dit kunnen verbeteren?

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

5.b Heeft u een idee hoe dit op te lossen (bijv. bij andere scholen)?

6. Ziet u de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag? *Mogelijk toelichting over de (sterke/onafhankelijke) positie van de MR. Is het bevoegd gezag aanwezig bij de MR vergaderingen, etc.*

6.b Merkt u dat het lastig om als MR een goede onafhankelijke rol in te nemen richting de schoolleider als hij er dicht op betrokken is?

6.c. Heeft u ideeën hoe dit te verbeteren (evt. 'bij andere scholen te verbeteren')?

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?

7.b Hoe zou dit beter kunnen (of: heeft u ideeën hoe andere medezeggenschapsraden dit kunnen verbeteren/toepassen)?

8. Informeert u de achterban systematisch?

8.b Heeft u ideeën hoe dit (op andere scholen) beter kan?

9. Voelt u zich vertegenwoordiger van de achterban?

9.b. Heeft u een oplossing om –uzelf, of andere MR-leden- meer vertegenwoordiger te laten voelen/worden?

7.3 Analyse van de onderzoeksgegevens

Het interview waarop het praktijkonderzoek is vormgegeven bevat verschillende onderdelen. Per onderdeel wil ik de onderzoeksresultaten in beeld brengen. Het interview valt in drie onderdelen op te delen, namelijk:

1. Op welke wijze vinden de betrokkenen dat de MR functioneert. (*paragraaf 8.1*)

2. In hoeverre zijn de betrokkenen op de hoogte van de WMS en evaluatie daarvan. (*paragraaf 8.2*)

3. In hoeverre herkennen de betrokkenen de knelpunten en welke ideeën dragen zij aan om dit te verbeteren. (paragraaf 8.3)

Elk onderdeel krijgt een samenvatting vanuit de resultaten. In deze samenvatting kijk ik in hoeverre de antwoorden overeenkomen en welke verschillen er zijn. Ook kijk ik naar overeenkomsten en verschillen met de gewonnen informatie uit het theoriedeel. Waar relevant zal ik verbanden tussen de verschillende onderdelen noemen. Het zwaartepunt van de analyse ligt bij de knelpunten en mogelijke oplossingen die uit de praktijk worden aangedragen. De vijf knelpunten die ik heb uitgekozen zijn gebaseerd op het theoriedeel. Waarom ik juist die knelpunten kies verantwoord ik per onderdeel. Met de in kaart gebrachte uitkomsten wil ik tot een definitieve beantwoording van de hoofdvraag te komen.

7.4 Documentatie onderzoekgegevens

De uitgewerkte interviews zijn toegevoegd in bijlage 5.

8. Praktijkonderzoek

8.1 Op welke wijze vinden de betrokkenen dat de MR functioneert

Over het algemeen wordt het functioneren van de MR als redelijk goed tot goed beschreven door de MR-leden. Tegelijk worden er vaak ook recente of huidige verbeterpunten genoemd. Vaak wordt er vergeleken met een eerder stadium van de MR om te concluderen dat het steeds beter gaat. Onderwerpen waar de geïnterviewden gelijk aan het begin zelf al mee aan komen zijn de (geringe) inbreng van de leden, de (goede of juist slechte) communicatie en de (heldere) taakverdeling/structuur.

8.1.2 Geconstateerde knelpunten

Bij het doorvragen welke verbeterpunten of knelpunten er binnen de MR zijn komt er heel wat uit de deelnemers zelf naar boven. Een opsomming van aangedragen knelpunten/verbeterpunten:

- De communicatie naar de achterban
- De communicatie tussen de geledingen
- De afstemming (inhoudelijk en qua communicatie) tussen directie en MR
- De overdracht (van taken) naar nieuwe MR-leden
- Het missen van formele stukken waar je recht op heb als MR
- Het afstemmen hoe om te gaan met gevoelige informatie, de geheimhoudingsplicht
- Onbekendheid met de precieze invloed en rechten van de MR
- De inbreng/input van de leden (met name het personeel wordt genoemd)

De communicatie naar de achterban wordt in meerdere interviews gelijk al als verbeterpunt vanuit de deelnemers genoemd. Vaak wordt toegelicht dat ze hier dit schooljaar of komend schooljaar meer mee aan de slag willen. Er lijkt dus gedeeld bewustzijn te bestaan dat dit een lastig punt is, iets wat ook duidelijk in de evaluatie van de WMS naar voren kwam.

8.1.3. Positieve inbreng

Ondanks dat er niet specifiek naar gevraagd werd wisten de geïnterviewde betrokkenen vaak ook positieve zaken voor het voetlicht te brengen. De taakverdeling wordt een keer benoemd als prettig alswel de duidelijke structuur. Ook het goede overleg en de communicatie wordt in twee interviews als eerste geroemd. Het lijkt er op dat de geïnterviewden graag aan willen geven dat op het gebied van onderlinge samenwerking de sfeer goed is.

8.1.4 Verschillende percepties

School A laat zien dat het functioneren van de MR door de verschillende betrokkenen anders beoordeeld kan worden. Zo is het personeelslid vrij positief en benoemt het functioneren van de MR met termen als 'goed' en 'prima'. De beoordeling van het ouderlid valt samen te vatten met de zinsnede 'het functioneert, daar is het mee gezegd'. De schoolleider typeert het functioneren van de MR als 'redelijk. Niet ideaal, maar ook niet slecht'. De verschillen worden deels verklaart door de deelnemers zelf. Zo geeft de schoolleider te kennen dat de MR vertragend werkt. Het ouderlid, dat ook de voorzittersrol heeft, vindt de inbreng van de leden gering.

8.2 Kennis van de WMS en de evaluatie

In hoeverre zijn de betrokkenen op de hoogte van de WMS en evaluatie daarvan?

Het merendeel van de geïnterviewden gaf aan niet echt bekend te zijn met de WMS. Ze hebben er wel eens over gehoord of gelezen. Slechts één MR-lid gaf aan bekend te zijn met de WMS, een ander gaf aan het wel

te kennen maar meer bekend te zijn met het eigen reglement. De schoolleider was in grote lijnen op de hoogte van de WMS.

Geen van de geïnterviewden was op de hoogte dat de WMS landelijk is geëvalueerd door een commissie. De vraag kan gesteld worden in hoeverre medezeggenschapsraden dan hun formele bevoegdheden kennen. Gezien het feit dat de reglementen en statuten lang niet altijd volledig of correct zijn loopt de MR kans onvoldoende op de hoogte te zijn van haar (formele) bevoegdheden. Het gevolg is dat de raden op deze wijze minder invloed uitoefenen c.q. bijdragen aan het basisonderwijs.

8.3 Betrokkenen over bekende knelpunten

In hoeverre herkennen de betrokkenen de knelpunten en welke ideeën dragen zij aan om dit te verbeteren.

De onderstaande vijf knelpunten zijn voorgelegd aan de geïnterviewden. Er is gevraagd in hoeverre zij dit herkennen en welke oplossingen zij zien. Als er sprake is van herkenning gaven de geïnterviewden vaak ook mogelijke oorzaken aan. Daarom heb ik er voor gekozen om deze oorzaken ook in kaart te brengen. Per knelpunt wordt vooraf de aanleiding genoemd om juist dit knelpunt te bespreken.

8.3.1. Tijdige en volledige informatieverstrekking

Aanleiding:

Uit het theoriedeel blijkt dat het tijdig en volledig verschaffen van informatie aan de MR een klassiek knelpunt is. In paragraaf 2.5 wordt dit al benoemd bij de eerste evaluatie. De recente evaluatie in paragraaf 5.3 kent dit knelpunt nog steeds. In de WMS 2006, zoals ook beschreven in paragraaf 3.6 is vastgelegd dat de MR recht heeft op volledige en tijdige informatie. Ik heb echter in paragraaf 4.6 ontdekt dat dit in de reglementen lang niet altijd volledig is vastgelegd. Ervaringsdeskundigen benoemen nog eens het belang van een goed contact van het bestuur en het tijdig verstrekken van informatie aan MR. Dit is beschreven in de artikelen van paragraaf 5.8.2. en 5.8.3.

Knelpunt 1:

Het onvolledig en/of te laat verstrekken van informatie en instemmings-/adviesvragen door het bestuur.

Herkenning:

Iets meer dan de helft van de geïnterviewden geeft aan dit te herkennen. Sommige medezeggenschapsraden geven aan dat informatie te laat en onvolledig wordt aangeleverd. Een andere medezeggenschapsraad spreekt vooral over onvolledig. De geïnterviewde schoolleider geeft aan dit ook te herkennen.

Oorzaak:

Als oorzaak noemt de schoolleider met name de vertraging die de MR op processen en stukken geeft binnen de school. Enkele personeelsleden geven aan dat zij vaak eerder informatie hebben dan de oudergeleding. Een deel lijkt ook informeel of eerst via het team te gaan, met name de oudergeleding lijkt hierdoor meer informatieachterstand te ervaren. Betrokkenen die tevreden zijn over het de verstrekking van informatie geven aan dat er duidelijke afspraken over gemaakt zijn.

Oplossingen:

Het maken van duidelijke afspraken wordt door de geïnterviewden als belangrijke voorwaarde gezien om dit knelpunt op te lossen. Een goede vergaderplanning of jaarplanning waarin de belangrijke stukken zijn opgenomen wordt ook meerdere malen als deel van de oplossing genoemd. Ook moet er vertrouwen zijn en de MR echt bij de school en haar beleid betrokken worden om open te kunnen communiceren. Zo geeft een MR-lid de ervaring aan dat het erg prettig werkt als het bestuur de MR echt betreft bij haar plannen. Zo ontstaat er vertrouwen en openheid. Goed overleg

en goede afspraken is ook iets waar de MR zelf een actieve rol in kan nemen. Initiatief nemen als MR door zelf vroegtijdig naar de stukken te vragen is genoemd als verbetering. De zelfde antwoorden en suggesties komen in de interviews vaker terug, er lijkt dus overeenstemming over te bestaan. De schoolleider geeft vanuit zijn rol aan dat de professionaliteit van de raad, met name de kennis over stukken, een drempel weg kan nemen om de stukken aan te leveren.

8.3.2 Bezetting van de raad

Aanleiding:

Het vinden van voldoende (en geschikte) kandidaten voor de MR is een ander klassiek. Althans, dat blijkt uit de onderzoeken in paragraaf 2.5. en paragraaf 5.3. Ook Hulscher-Slot spreekt in het artikel dat beschreven is in 5.8.3 over dat het lastig is om ouders te vinden. Ze legt een verband met de beperkte faciliteiten die scholen aan ouders geven. Een verband dat ik zelf in de beschreven reglementen van hoofdstuk 4 ook heb ontdekt.

Knelpunt 2: *De bezetting van de raad, het vinden van kandidaten voor beide geledingen van de medezeggenschapsraad.*

Herkenning:

Gelukkig herkennen niet alle medezeggenschapsraden dit probleem. Enkele MR-leden geven aan moeite te hebben of te moeten doen voor het vinden van ouders. Het vinden van personeel is meestal geen probleem. Wel wordt er opgemerkt dat de inbreng van personeel te wensen over laat.

Oorzaak:

Het vullen van de personeelsgeleding lijkt in veel gevallen gewoon een onderdeel van de taakstelling. Personeelsleden worden aangewezen bijvoorbeeld op basis hoeveel uren ze hebben.

Medezeggenschapsraden die geen moeite hebben met het vinden van ouders noemen daarvoor de volgende factoren:

- Betrokkenheid: de ouders zijn erg betrokken op de school⁶⁶
- Opleidingsniveau: de ouders zijn hoger opgeleid
- Afstand: de ouders wonen dicht bij de school
- Identiteit/achtergrond: de ouders zijn betrokken (willen invloed) vanuit hun geloof/levensovertuiging

Medezeggenschapsraden die wel moeite hebben met het vinden van ouders noemen als oorzaak dat de rol van de MR niet helder is, of het werk van de MR te abstract lijkt.

Oplossingen:

Het grootste deel van de geïnterviewden komt met het gegeven dat het erg belangrijk is om de achterban te betrekken. Het actief betrekken en informeren van de achterban en laten zien dat je er toe doet lijkt een sleutel tot succes. Concreet wordt de achterban informeren over de rol van de MR naar de achterban genoemd.

Een deel van de geïnterviewden zien geen oplossingen, je moet het treffen met de achterban en de eerder genoemde factoren. Wat betreft de personeelsgeleding geeft een betrokkenen aan dat zolang het 'extra werk' blijft, de betrokkenheid en inbreng niet groter worden.

⁶⁶Er is onderzoek gedaan naar de factoren die ouderparticipatie beïnvloeden. Zie: Vos, C de. (2008).

8.3.3 Positie MR in relatie tot bestuur

Aanleiding:

De Expertgroep, de Projectgroep WMS en de overheid waren het er allemaal over eens dat de formele positie van de ouders versterkt moest worden. Maar het kan pittig zijn voor medezeggenschapsraden om ook daadwerkelijk invloed te hebben. Schoolleiders zijn vaak aanwezig bij MR-vergaderingen. De vraag is welke invloed schoolleiders hebben op de MR, in hoeverre kan de MR onafhankelijk adviseren. Het artikel over intimidatie van de MR in paragraaf 5.8.1 laat zien dat er zeker spanningen kunnen bestaan.

Knelpunt 3:

De rol van schoolleider als adviseur van de raad en bevoegd gezag tegelijk, de invloed van de schoolleider die de MR mogelijk belemmert een sterke positie in te nemen. (indirect ook de professionaliteit van de raad)

Herkenning:

Veel geïnterviewden geven aan de schoolleider zowel als adviseur en directeur tegelijk te zien. Ze ervaren dit lang niet allemaal als een belemmering om als MR een goede positie in te nemen. De adviezen en toelichtingen op de stukken lijken gewaardeerd te worden door de leden. Een minderheid herkent het dat dit een sterke positie van de MR kan belemmeren, dit wordt vooral in verband gebracht met de aanwezigheid van de directie bij de vergaderingen.

Oorzaak:

Als oorzaak wordt vaak een toespeling op de professionaliteit van de raad gemaakt. De directie heeft vaak kennis over de stukken die de raad niet heeft.

Oplossingen:

Als oplossing wordt het vergroten van de professionaliteit van de raad genoemd. Concreet wordt scholing genoemd en het zorgen dat je als raad de boel op orde hebt. Ook een goede afstemming en duidelijke afspraken kunnen helpen. Meerdere geïnterviewden spreken van het belang om (deels) zonder de schoolleider te vergaderen. Een enkele geïnterviewde benoemt dat een goed contact met de achterban de positie van de MR als vertegenwoordiger ook versterkt.

8.3.4 Contact met de achterban

Aanleiding:

Vanaf de hypothese in paragraaf 2.2 tot de evaluatie van de WMS in paragraaf 5.3 is het contact van de MR met de achterban een onderwerp geweest in dit onderzoek. Zo blijkt uit de evaluatie dat slechts 1/3 van de medezeggenschapsraden de achterban informeert/consulteert! Uit de reglementen in hoofdstuk 4 blijkt dat er heel verschillend, maar zelden volledig, is vastgelegd hoe er met de achterban wordt gecommuniceerd. Aan de andere kant blijkt uit paragraaf 5.8.5. dat er zeer betrokken medezeggenschapsraden zijn die hun achterban zelfs informeren over niet formele zaken.

Knelpunt 4:

Het (systematische) contact met de achterban.

Herkenning:

De wijze waarop de betrokkenen het contact met de achterban beoordelen varieert sterk, van 'onvoldoende' tot 'absoluut goed!'. Meerdere geïnterviewden geven aan dat hier verbetering in moet komen. Ook het systematisch informeren van de achterban varieert sterk, van 'niet' tot een complete opsomming van middelen.

Oorzaak:

Oorzaken worden niet echt genoemd, uit de oplossingen blijkt wel dat de medezeggenschapsraden de hand in eigen boezem steken.

Oplossingen:

Er worden tal van communicatiemiddelen genoemd om de achterban beter te informeren/betrekken; schoolkranten, nieuwsbrieven, (digitale) updates, jaarverslagen, informatiebijeenkomsten, publiceren van de MR-agenda's en notulen. Het spreken van ouders en personeelsleden wordt ook genoemd. Dit is de enige optie die wordt genoemd waarbij er een mogelijkheid is om de achterban te consulteren, hoewel 'het hebben van een eigen mailadres' hier ook op zinspeelt. Eén geïnterviewde ziet een mogelijke rol weggelegd voor bijvoorbeeld de overheid om een campagne over de rol van de MR op te zetten. Zo ontstaat er mogelijk meer interesse bij ouders.

8.3.5 Vertegenwoordiger van de achterban**Aanleiding:**

De vorige vraag ging over de MR in het algemeen in relatie tot de achterban. Ik wil een stap verder gaan en weten in hoeverre de MR-leden zich echt vertegenwoordiger voelen van de achterban.

Knelpunt 5:

Of de MR-leden zichzelf ook daadwerkelijk vertegenwoordiger van de achterban voelen.

Herkenning:

Ook hier is er een grote diversiteit in antwoorden. Opvallend is dat MR-leden die actief een taak hebben of nemen in het contact met de achterban vaker aangeven zich echt vertegenwoordiger te voelen. De andere MR-leden geven zich niet, maar of maar een beetje vertegenwoordiger te voelen.

Oorzaak:

Het informeren, maar ook de input en terugkoppeling vanuit de achterban bepalen volgens de betrokkenen hoe erg ze zich vertegenwoordiger voelen. Kortom, hoe het contact met de achterban verloopt is voor de MR-leden bepalend.

Oplossingen:

Het is niet verbazingwekkend dat het 'hebben van contact met de achterban' de oplossing is die door de betrokkenen wordt aangedragen. Hiervoor worden een aantal concrete ideeën gegeven. Voor het contact met de personeelsleden, voor zover dit niet informeel gaat, het plaatsen van MR-punten in de personeelsvergaderingen. Gesuggereerd wordt om standaard een kopje MR-update op de agenda te zetten. Ook het mailen van verslagen (samenvattingen) van de vergaderingen naar de teamleden kan tot input leiden. Voor wat betreft het contact met de ouders wordt aangegeven niet alleen de ouders goed te informeren maar ook als vertegenwoordiger pro-actief te zijn in het contact leggen met andere ouders.

8.4 Interpretatie van de gegevens

De resultaten van het onderzoek komen overeen met de resultaten van de evaluatie van de WMS. De medezeggenschapsleden hadden geen kennis van de evaluatie maar laten merken behoorlijk wat zelfkennis te hebben. Ze geven zelf aan waar er verbetering nodig is, dit laat zien dat medezeggenschapsraden niet blind zijn voor hun zwakke kanten. Meerdere malen is er aangegeven tijdens de interviews dat er aan verbeterpunten gewerkt is of gaat worden.

De gegevens bevestigen de relevantie van de onderzoeksvraag en het onderzoek in het theorie-deel. Zo blijkt de kennis van de WMS minimaal tot afwezig. Alle medezeggenschapsraden geven aan meerdere knelpunten te herkennen en dat verbetering nodig is. Soms hebben betrokkenen op bepaalde punten geen oplossingen voor handen, dit toont ook de meerwaarde aan van dit onderzoek. Medezeggenschapsraden die geen oplossingen zien, kunnen nu met de inbreng en ervaringen van andere raden aan de slag.

De belangrijkste oplossing die wordt aangedragen is 'goed contact met de achterban'. Deze conclusie valt te trekken omdat het contact met de achterban bij vrijwel elk knelpunt tenminste één keer als oplossing is aangedragen. Alle geïnterviewden geven dit minstens één keer als oplossing/verbeterpunt. Een wondermiddel dus om als MR een slag te maken in je functioneren, of eerder een onmisbaar onderdeel! Maar er is nog een middel dat vaker genoemd wordt als oplossing voor knelpunten, dit kan samengevat worden onder de noemer 'duidelijke afspraken maken'. Afspraken kunnen op verschillende gebieden gemaakt worden. Te denken valt: afbakening van onderwerpen, verdeling van taken, regelmatig overleg, informeren/consuleren achterban, aanleveren van stukken. Het MR-reglement biedt goede mogelijkheden om dit per school vast te leggen.

Tot slot zijn er een aantal oplossingen die specifiek voor het betreffende knelpunt gelden.

8.5 Conclusie

De medezeggenschapsraad in het basisonderwijs functioneert redelijk goed. Kennis over de WMS en het functioneren van de medezeggenschap in het algemeen is minimaal. Er is veel inzicht over hoe de eigen medezeggenschapsraad functioneert en er komen veel ideeën uit de praktijk hoe dit beter kan. De relevantie van dit afstudeeronderzoek wordt bevestigd. De hoofdvraag van dit onderzoek kan met de gegevens uit dit praktijkdeel verder beantwoord worden.

9. Eindconclusie

Deze eindconclusie heeft als doel zo volledig en kernachtig mogelijk de hoofdvraag te beantwoorden. Daarbij zijn de resultaten van het praktijkonderzoek een aanvulling op en deels bevestiging van de voorlopige conclusie uit paragraaf 6.1.

Hoofdvraag:

Op welke wijze kan de medezeggenschapsraad haar bijdrage aan het basisonderwijs verbeteren?

Grofweg kan de MR in het basisonderwijs haar bijdrage op vier manieren verbeteren:

- A. Communicatie
- B. Structuur
- C. Kennis
- D. Houding

A. Communicatie

Het verbeteren van de communicatie van de MR wordt als oplossing gezien voor veel bekende en herkende knelpunten. Uit dit onderzoek blijkt dat vooral een goede communicatie met de achterban de bijdrage van de MR kan verbeteren. Er worden daarvoor verschillende middelen genoemd, in te delen in drie adviescategorieën:

1. Benut communicatiemiddelen:

- Denk aan schoolkranten, nieuwsbrieven, (digitale) updates, jaarverslagen, folders, informatiebijeenkomsten.
- Publiceer of leg ter inzage: de MR-agenda's, notulen en verslagen.

2. Wees benaderbaar:

- Spreek ouders en personeel
- Zorg voor een eigen mailadres

3. Overige:

- Laat zien dat je er als MR toe doet
 - Overheidscampagne over nut en noodzaak van de MR
-

Ook een goede communicatie richting het bestuur en tussen de geledingen onderling verbetert de bijdrage van de MR. Openheid en vertrouwen worden gezien als belangrijke voorwaarden. Onderstaande onderwerpen zijn hierbij zeker ook van toepassing!

B. Structuur

Het maken en vastleggen van duidelijke afspraken is vaak genoemd om tot verbetering te komen. Dit hangt vaak nauw samen met het bevorderen van de communicatie. Met name afspraken op de volgende drie niveaus zorgen voor een betere bijdrage van de MR (zie volgende pagina):

1. Afspraken met bestuur:

- Het aanleveren van stukken (informatievoorziening);
- Maak een vergaderplanning/jaarplanning met belangrijke stukken
- Welke termijnen er zijn, bijv. om te reageren en stukken aan te leveren
- Welke (regelmatige) overlegmomenten er zijn
- De (beperkte) aanwezigheid van de schoolleider bij de vergaderingen

2. Afspraken met de raad:

- Verdeling van taken
- Afbakening van onderwerpen

3. Afspraken over contact met achterban:

- Zet standaard een kopje MR-update op de agenda van de personeelsvergadering
 - Mail regelmatig updates
 - Welke communicatiemiddelen worden gebruikt; zie A Communicatie
-

Het medezeggenschapsstatuut en medezeggenschapsreglement zijn de formele documenten om afspraken vast te leggen. Uit dit onderzoek blijkt dat deze reglementen vaak niet helemaal in orde zijn. De bijdrage van de MR kan vergroten door hier goed naar te kijken. Leg de rechten van de MR minstens vast zoals in de Wet Medezeggenschap Scholen 2006 is toegekend. Kijk ook eens naar de faciliteitenregeling voor ouders.

C. Kennis

De bijdrage van de MR aan het onderwijs kan verbeteren als MR-leden meer kennis krijgen. Zo krijg je een professionelere raad. Het gaat over kennis van de rechten (en taken) van de MR maar ook over de inhoud van de stukken. Concreet wordt scholing van de leden als oplossing genoemd in mijn onderzoek.

D. Houding

Uit mijn onderzoek blijkt dat een proactieve houding van de MR(-leden) de bijdrage aan de basisschool verbetert. Concreet worden de volgende ideeën om te verbeteren genoemd:

- Neem initiatief als MR en vraag op tijd naar stukken, ga er achteraan als deze achterwege blijven;
- Zorg voor een goede voorbereiding van MR-leden op de vergaderingen;
- Lever inbreng op de vergaderingen;
- Spreek ouders en personeel.

Bovenstaande resultaten vormen een handvat voor medezeggenschapsraden om te verbeteren. Het is mogelijk om bijvoorbeeld vooral met categorie A aan de slag te gaan. Zo'n 2/3 van de raden informeert de achterban namelijk niet. Tegelijk zijn voor het informeren van de achterban elementen uit categorie B, C en D ook belangrijk. Dit is dus vooral een handvat om *overall* aan de slag te gaan met verbetering. Voor het aan de slag gaan met specifieke knelpunten biedt paragraaf 8.3 mogelijk oplossingen.

10. Discussie & aanbevelingen

Hieronder volgen een aantal kritische noten, leerpunten en ideeën voor vervolgonderzoek. Tot slot volgen aanbevelingen.

10.1 Bruikbaarheid resultaten

Er is met name gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek. Veel van wat er is beschreven is een interpretatie van gegevens, betekenissen en verbanden. Dit is in veel gevallen door mij beargumenteerd, zo kan de lezer zelf oordelen of hij/zij het er mee eens is. De verbeteringen die worden genoemd in dit onderzoek zijn veelal meningen van betrokkenen en ervaringsdeskundigen. Het aantal van zeven interviews is erg beperkt. Tegelijk vertonen de uitkomsten van het praktijkonderzoek veel overeenkomsten met de resultaten uit het theorieel. De herkenning van de knelpunten bevestigen bijvoorbeeld de uitkomsten van de evaluatie van de WMS. Dat geeft een bredere basis voor de aanpak en uitkomsten van het praktijkonderzoek. De tips en verbeterideeën uit de artikelen hebben een overvlakking met een aantal antwoorden uit de interviews. Uit het praktijkonderzoek komen geen resultaten die tegenstrijdig zijn met de onderzochte literatuur. Dit verhoogt de betrouwbaarheid en aannemelijkheid van het onderzoek.

Bij de geïnterviewden kwamen er twee knelpunten naar voren waar geen eerdere directe aanwijzingen voor gevonden waren in de literatuur. De opmerkelijkste was het omgaan met de geheimhoudingsplicht. De ander ging over de overdracht van taken naar nieuwe leden. Omdat ik niet concreet heb doorgevraagd naar ideeën om dit te verbeteren in andere interviews heb ik hier geen verbetermogelijkheden voor beschreven. Ik had niet genoeg basis voor mijn aanname dat dit soort zaken gewoon goed vastgelegd moet worden, bijvoorbeeld in het MR-reglement.

10.2 Evaluatie van het onderzoek

Ik wil iedereen afraden om tijdens de zomervakantie, of vlak daarvoor, het afstudeeronderzoek uit te voeren. Zeker niet in het onderwijs. Vlak voor en tijdens de vakantie is erg lastig om praktijkonderzoek uit te voeren, simpelweg omdat iedereen erg druk is of vakantie heeft. Dit leidt tot een beperking van het aantal respondenten en daarmee een stuk validiteit van je onderzoek.

Een ander groot nadeel van het uitwerken van het onderzoek in de zomervakantie is dat je geen feedback van je afstudeerbegeleider hoeft te verwachten. Dit leidt automatisch tot uitgebreide verantwoordingen omdat je niet meer over belangrijke keuzes heb kunnen overleggen. Een second opinion is eigenlijk onmisbaar.

Ik wil de gemiddelde student die gaat afstuderen aanraden om zeer goed na te denken over de hoofdvraag en te kiezen voor een onderwerp waarover je nodige voorkennis hebt (en/of waar erg veel informatie over te vinden is). Het scheelt enorm veel tijd, en zorgt voor een duidelijkere koers en aanpak. Omdat ik in eerste instantie geen beeld had bij de MR in het basisonderwijs ben ik begonnen met de vraag: 'Op welke wijze wordt de bijdrage van de MR aan het basisonderwijs vormgegeven?' Toch wou ik tot een concrete bijdrage voor het basisonderwijs komen. Dit heeft uiteindelijk tot een aangepaste vraagstelling geleid maar ook tot een erg uitgebreid onderzoek. Ik ben enigszins trots op de volledigheid, diepgang en resultaat maar het heeft veel tijd en omwegen gekost om tot het huidige resultaat te komen. Slechts met grote affiniteit voor het onderwerp en er uitdaging in vinden is het haalbaar gebleken.

10.3 Vervolgonderzoek

Omdat dit onderzoek, voor zover ik weet het, het eerste (HBO-)afstudeeronderzoek over de MR in het basisonderwijs is, is het erg breed. Het biedt daarom ook erg veel aanknopingspunten voor verder onderzoek. Ik noem een aantal voorbeelden waar ik zelf aan dacht tijdens het werken aan dit onderzoek.

Het is, in eerste instantie, erg lastig gebleken om de bijdrage van de MR aan de basisschool concreet te maken. In de beginfase van mijn onderzoek vroeg ik me sterk af of de MR wel invloed heeft. Uiteindelijk heb

ik dit formeel wel kunnen beargumenteren en waren daar ook wel aanwijzingen voor in de evaluatie van de WMS. Maar interessante onderzoeksvragen zouden kunnen zijn:

In hoeverre hebben MR-leden het idee dat ze invloed hebben op het beleid van de school, kunnen ze concrete voorbeelden noemen (prestaties)?

In hoeverre heeft de achterban van de MR het idee dat zij, via de MR, invloed hebben op het beleid van de school, kunnen ze concrete voorbeelden noemen (prestaties)?

Het antwoord op de laatste vraag zou een directe koppeling kunnen krijgen met mijn onderzoek, hierin ligt grote nadruk op het beter informeren van de achterban. Verder ben ik erg benieuwd hoe gemotiveerd MR-leden zijn en of er een relatie is aan te brengen met hun betrokkenheid en professionaliteit. Als dit ook nog eens gekoppeld wordt aan de bijdrage/invloed van de MR kan bijvoorbeeld de volgende vraag aanleiding voor een onderzoek:

In hoeverre is er een relatie tussen de kennis en ervaring van invloed van MR-leden en de grootte van hun betrokkenheid?

Tot slot ben ik benieuwd hoe mijn toekomstige collega's de MR zien. Zelf ben ik er inmiddels van overtuigd dat de MR zinvol is. Maar uit de interviews blijkt dat personeel vaak gewoon aangewezen wordt voor de MR, er zijn zelden verkiezingen. Een leuk afgebakend onderzoek zou zijn: *In hoeverre ervaren leerkrachten in het basisonderwijs de MR als zinvol, zien ze meerwaarde?*

10.4 Aanbevelingen

Ik wil op verschillende niveaus aanbevelingen doen.

10.4.1 Overheid

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft zeer recent duidelijk te kennen geven naar oplossingen te zoeken voor de knelpunten uit de evaluatie van WMS. Deze oplossingen moesten volgens de minister uit de praktijk komen. Ze zal hiertoe met vertegenwoordigers van ouders, personeel en besturen spreken. Onderwijsorganisaties hebben aangegeven zich hierin te kunnen vinden (sterker nog; zij hebben hier zelf openlijk voor gelobbyd aan de minister). Mijn eerste aanbeveling is dan ook aan de minister van OCW om te kijken naar de resultaten van dit onderzoek en welke concrete ideeën tot verbetering er uit de praktijk zijn komen, zie eindconclusie. Met name de directe koppeling tussen de knelpunten uit de evaluatie van de WMS en de aangedragen oplossingen in paragraaf 8.3 kan erg relevant zijn. De resultaten zijn direct uit het werkveld en dat geeft mogelijk meerwaarde boven op de gesprekken met vertegenwoordiger van vertegenwoordigers.

10.4.2 Belangenorganisaties

Mijn tweede aanbeveling is voor Ouderorganisaties, bestuurorganisaties, vakbonden, lerarenopleidingen, etc. Behalve als het gebruik van dit afstudeeronderzoek als bron voor gesprekken met de minister zie ik nog een meerwaarde. Gebruik de resultaten van dit onderzoek bij het geven van trainingen en voorlichting aan medezeggenschapsraden, schoolleiders, besturen, etc.

10.4.3 Pedagogische academies basisopleiding (Pabo's)

Besteed tijdens de opleiding al aandacht aan de rol, functie, invloed en belang van de MR. Benut gelijk de gelegenheid om genoemde knelpunten, verbeterpunten en concrete ideeën uit dit onderzoek onder de aandacht te brengen. Huidige Pabo'ers zijn toekomstige MR-leden! Dit belooft een betere bijdrage van de MR aan het onderwijs in de nabije toekomst. Ik kom op uitnodiging graag een gastcollege geven.

10.4.4 Medezeggenschapsraden op basisscholen

In eerste instantie is dit onderzoek voor de medezeggenschapsraden zelf. Gebruik dit onderzoek als een naslagwerk en om concrete ideeën te krijgen hoe de MR te verbeteren.

Tot slot, een beter wereld begint bij jezelf. Dit geldt ook voor verbetering van de medezeggenschap. Ik zal mijn opgedane kennis over medezeggenschap in het basisonderwijs graag delen met (MR)-collega's. Hopelijk zorgt ook dit weer tot een grotere bijdrage voor het basisonderwijs, ten gunste van de leerling!

Bijlagen

Bijlage 1	Literatuurlijst
Bijlage 2	Verkenning met behulp van boomdiagrammen
Bijlage 3	De indeling van de deelvragen
Bijlage 4	De informele rol van de MR
Bijlage 5	Uitgewerkte interviews

Literatuurlijst

- Almere Scholen groep. *Gemeenschappelijke medezeggenschapraad PO*. Geraadpleegd op 17 juli 2012 via: www.portal.asg-almere.nl/publiek/organisatie/medezeggenschap/Pages/default.aspx
- Algra, Marion (1989). *Wie zwijgt wordt niet gehoord: geschiedenis van de medezeggenschap in Nederland*. 's Gravenhage: Delwel uitgeverij.
- Bokdam, J., Bal, J., Jonge, J. (2012). *Evaluatie Wet Medezeggenschap op Scholen*. Zoetermeer: Research voor Beleid.
- Bosland, G.J., Heldoorn G. (2010) *Medezeggenschap aanwinst*. Geraadpleegd op 11 juli, via: www.refdag.nl/opinie/medezeggenschap_aanwinst_1_379856
- Brekelmans, F.H.J.G., Elderen, J.J.M. van., Limper, R. (2004). *Focus op versterking: Advies Expertgroep Medezeggenschap PO*. nb: niet uitgegeven.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (z.d.) *Begrippen*. Geraadpleegd op 9 maart 2012, via: www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?conceptid=97
- Douma, L. (2010) *Schoolleider intimideert MR*. Het onderwijsblad, 16.
- Elderen, J.J.M. van., Kotte A.P.(2008). *Medezeggenschap opnieuw geregeld*. Deventer: Kluwer.
- Encyclo (z.d.) *Opzoeken: basisonderwijs*. Geraadpleegd op 18 mei 2012, via: www.encyclo.nl/begrip/basisonderwijs
- Graaf Jan van Nassauschool (2009). *Statuut MR definitief GJVN*. Geraadpleegd op 22 juli 2012, via: <http://www.graafjanvlissingen.nl/MR/Statuut%20MR%20definitief%20GJVN%20december%202008.pdf>
- Graaf Jan van Nassauschool (2010). *Medezeggenschapsreglement GJVN*. Geraadpleegd op 22 juli 2012, via: <http://www.graafjanvlissingen.nl/MR/MR%20reglement%20GJVN%20januari%202011.pdf>
- Heijden, P.F. van der; et al. (2012). *Medezeggenschap: Ontwikkelingen in de 21^e eeuw*. Den Haag: Huisdrukkerij SER.
- Infowms. *Instemmings- en adviesbevoegdheden medezeggenschapsraad onder de WMS*. Geraadpleegd op 9 maart 2012, via: www.infowms.nl/fileadmin/wms/publicaties/Instemming_of_advies._sept._2011.pdf
- Innovo (2009). *Geschiedenis van de medezeggenschap binnen het onderwijs in Nederland*. Geraadpleegd op 10 maart november 2012, via: www.innovo.nl/index.php?page=txt&id=314
- Jongewaard, M. (2012). *Ouders steunen staking in het onderwijs*. Geraadpleegd op 11 juni, via: www.voo.nl/Nieuws/Ouders_steunen_staking_in_het_onderwijs
- Korzilius, H. (2000). *De kern van survey-onderzoek*. Assen: Van Gorcum & Comp.
- Lewis, K.; Chamberlain, T.; Riggall, A.; Gagg, K. and Rudd, P. (2007). *How are Schools Involving Parents in School Life?* Annual Survey of Trends in Education 2007: Schools' Concerns and their Implications for Local Authorities: LGA Research Report 4/07) Slough: NFER.

Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2005). *Nieuwe bepalingen met betrekking tot medezeggenschap op scholen: memorie van toelichting.* 's Gravenhage: Sdu uitgevers.

Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2006). *Wet medezeggenschap op Scholen.* 's Gravenhage: Sdu uitgevers.

Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2012). *Brief van de minister van onderwijs, cultuur en wetenschap.* 's Gravenhage: Sdu Uitgevers.

Nijveld, B. (2010). *De meerwaarde van een goed draaiende MR*, Kader Primair 4.

OBS De Ontdekking (2011). *Medezeggenschapsreglement O.B.S. de Ontdekking te Almere*. Geraadpleegd op 25 juli 2012, via: portal.asg-almere.nl/school/ontdekking/Documenten/2010-2011/Medezeggenschapsreglement%20Ontdekking%202011.pdf

OBS De Ontdekking (2011). *Medezeggenschapsstatuut OBS de Ontdekking te Almere*. Geraadpleegd op 25 juli 2012, via: portal.asg-almere.nl/school/ontdekking/Documenten/2010-2011/Medezeggenschapsstatuut%20Ontdekking%202011.pdf

Peters, Mark; et al. (2008). *Parental Involvement in Children's Education 2007*. London: BMRB International Ltd.

Plein Primair (2009) *Worden we wel serieus genomen?* Plein Primair, jrg 11 nr. 3. p.26

PORaad (25 juni 2012). *PO-raad en VO-raad nemen de medezeggenschap ter hand*. Geraadpleegd op 20 juli 2012, via: www.poraad.nl/content/po-raad-en-vo-raad-nemen-de-medezeggenschap-ter-hand

PORaad (28 juni 2012). *Verdere aanpak medezeggenschap op scholen*. Geraadpleegd op 20 juli 2012, via: www.poraad.nl/content/verdere-aanpak-medezeggenschap-op-scholen

Smit, F.C.G. (2004). *Organisatie GMR bij meer dan 12 organisaties*. Nijmegen: ITS (RU).

SP (4 juli 2012) *SP en D66 bepleiten sterkere medezeggenschap scholen*. Geraadpleegd op 15 juni 2012, via: www.sp.nl/onderwijs/nieuwsberichten/12268/120704sp_en_d66_bepuiten_sterkere_medezeggenschap_scholen.html

Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 32 640, nr. 18

Verhoeven, N. (2007). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Boom Onderwijs.

VGPO Accretio (2007). *Medezeggenschapsreglement VGPO Accretio*. Geraadpleegd op 20 juli 2012, via: www.vgpo-accretio.nl/index.php/component/docman/doc_download/17-reglement-mr-en-schoolraad

VGPO Accretio (2007). *Medezeggenschapsstatuut VGPO Accretio*. Geraadpleegd op 25 juli 2012, via: www.vgpo-accretio.nl/index.php/downloads/doc_download/14-medezeggenschapsstatuut

Vos, C. de. (2008). *Motieven van betrokkenheid: een studie bij ouders met kinderen in het lager onderwijs*. Universiteit Gent, scriptie.

Wet Medezeggenschap op scholen (z.d.) *Statuut en reglementen*. Geraadpleegd op 5 juni 2012 via: <http://www.infowms.nl/downloadcentrum/statuut-en-reglementen/>

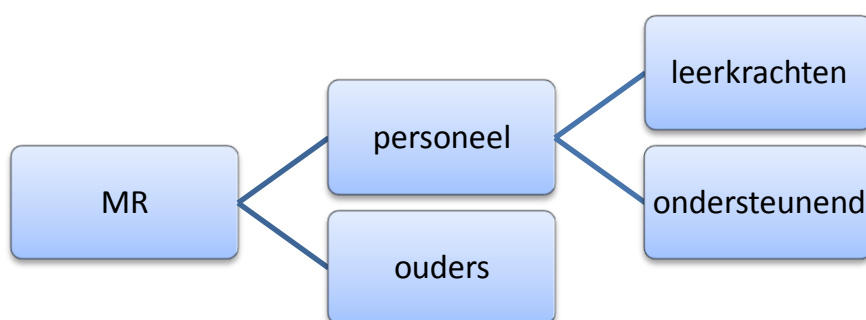
Bijlage 2 Verkenning met behulp van boomdiagrammen

In dit onderzoek is er voor gekozen om de begrippen die gehanteerd worden in de onderzoeksvraag verder te verkennen met behulp van een boomdiagram. Er wordt in kaart gebracht op welke wijze deze begrippen nu concreet invulling kunnen krijgen als je ze toepast op de vraagstelling. Op deze manier weet ik dat ik de volledige onderzoeksvraag dek, heb ik alle aspecten en mogelijke interpretaties al verkent. Vanuit de concrete begrippen die voortkomen uit de boomdiagram wordt de afbakening verantwoordt. Welke begrippen worden wel uitgediept en komen aan bod in dit onderzoek en welke niet? Deze afbakening vindt plaats op basis van relevantie en haalbaarheid.

In de onderzoeksvraag hieronder zijn de begrippen dikgedrukt die een verdere verkenning en/of afbakening vragen:

“Op welke wijze kan de **medezeggenschapsraad** haar **bijdrage** aan **het basisonderwijs** verbeteren?”

Boomdiagram ‘medezeggenschapsraad (MR)’

Toelichting:

- De MR bestaat uit een personeelsgeleding en oudergeleding. In de personeelsgeleding kunnen zowel leerkrachten als ondersteunend personeel plaatsnemen.

Afbakening:

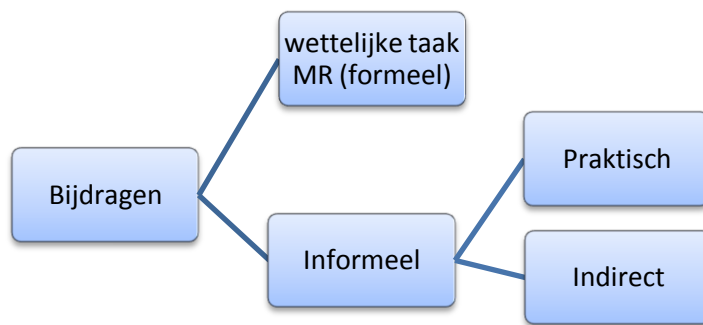
In dit onderzoek spreek ik over de medezeggenschap als gehele raad, ouders en personeel zullen namelijk in veel gevallen samen advies uitbrengen en als gezamenlijke raad invloed uitoefenen op de praktijk. De nadruk in dit onderzoek komt te liggen bij de MR op basisschoolniveau. De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) komt slechts aan bod als dit relevant om de bijdrage van de MR te verduidelijken. Overigens is er al onderzoek gedaan naar hoe de GMR georganiseerd wordt, welke knelpunten en oplossingen er zijn. Dit onderzoek gaat niet over medezeggenschap in de klas.

Deelvragen:

Theoretisch deelvragen:

Op welke wijze is de medezeggenschap vormgegeven binnen het basisonderwijs in Nederland?

Boomdiagram 'Bijdragen'

Toelichting:

- De MR draagt al heel meetbaar bij (aan o.a. beleid) als ze **haar wettelijke taak** vorm geeft. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in briefwisselingen met het bestuur over beleid, te lezen in het MR-reglement van de school en terug te vinden in de notulen.
- De MR neemt (bijv. uit betrokkenheid) wellicht meer taken in de praktijk op zich dan wettelijk vastgelegd, dit zijn **informele** bijdragen.
- De MR draagt indirect bij aan de school zonder dat ze dat bewust als taak op zich neemt. De MR heeft een toevoegende weerslag op de organisatie. (bijv. draagvlak creëren voor beleid of eigenaarschap, etc)

Afbakening:

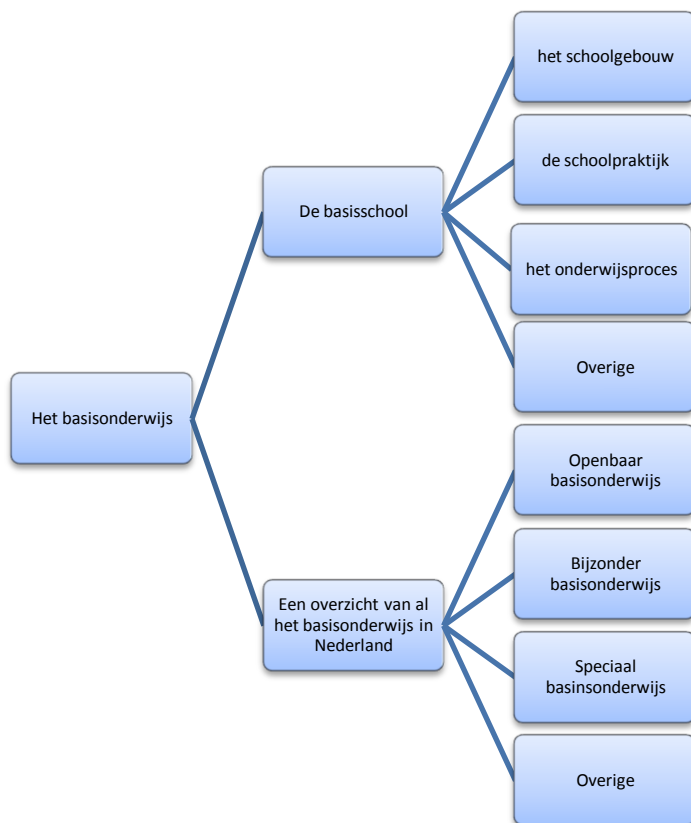
In dit onderzoek wil ik de bijdrage van de MR graag zo volledig mogelijk in beeld brengen. Toch kies ik er voor om vooral de wettelijke en formele taken van de MR in beeld te brengen. Dit is namelijk duidelijk vastgelegd en daardoor te onderzoeken en te controleren. Ook gelden deze wetten en afspraken voor heel Nederland. De meetbaarheid van de informele en indirecte bijdragen van de MR daarentegen is erg lastig. Bovendien zal dit per school sterk verschillen. Het is ondoenlijk is om alle mogelijke informele taken en indirecte bijdragen van een MR in beeld te brengen en daarbij is het ook nog eens onmogelijk dit te checken. In het theoriedeel zou dit kunnen leiden tot speculeren wat mogelijk indirecte taken zijn en in het praktijkdeel tot genoeg stof leiden voor een geheel eigen onderzoek met weinig relatie tot de hoofdvraag of toevoegende waarde. Waar relevant of ter sprake komt de informele rol van de MR in dit onderzoek wel aan bod.

Deelvragen:

Theoretische deelvraag:

Wat is volgens de overheid de taak van de medezeggenschapsraad in het basisonderwijs?

Boomdiagram 'het basisonderwijs'

Toelichting:

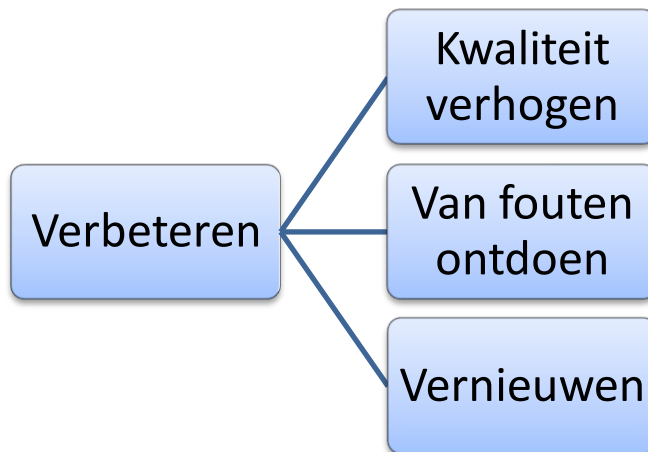
- Als het over 'het basisonderwijs' in het algemeen gaat denken we vaak aan begrip waar heel veel onder valt. Het gaat dan in het algemeen over al het onderwijs in Nederland dat wordt aangeboden aan kinderen tussen de 4 en 12 jaar. Als er in de krant staat 'Het basisonderwijs in Nederland is onder de maat' dan zegt dit niks over specifieke basisscholen maar eerder over het gemiddelde van alle basisscholen. Onder 'het basisonderwijs' vallen zowel openbaar, bijzonder en speciaal onderwijs. In sommige gevallen zelfs thuisonderwijs.

- Het begrip basisonderwijs valt niet los te zien van 'de basisschool' wat ook weer een breed begrip is. Iedere basisschool is weer anders in grootte, identiteit, organisatie, cultuur, etc. Een basisschool kent heel veel aspecten zoals: kinderen, leerkrachten, ouders, personeel, onderwijs, het gebouw, etc.

Afbakening:

In dit onderzoek laat ik de medezeggenschap binnen het speciaal onderwijs buiten beschouwing. Dit is een praktische overweging. De medezeggenschap in het speciaal onderwijs valt onder een andere wet en kent vaak een andere vorm dan in het basisonderwijs. Hier valt een geheel afzonderlijk onderzoek aan te wijden. Andere vormen dan 'het reguliere basisonderwijs' komen niet aan bod in dit onderzoek. In dit onderzoek valt onder het begrip 'basisonderwijs' de (reguliere) basisscholen in het Openbaar en Bijzonder basisonderwijs. Beiden vormen van onderwijs functioneren namelijk onder dezelfde medezeggenschapswet, daarin is dus geen verschil. De uitzonderingen op basis van identiteit waardoor sommige bijzondere basisscholen niet aan de medezeggenschapswet hoefden te voldoen zijn sinds de nieuwe wet op medezeggenschap (WMS) niet meer van toepassing. Dit onderzoek richt zich naar verbeterpunten voor de bijdrage van de MR op decentraal niveau. De bijdrage aan de basisschool dus, maar wel verbeterpunten die voor het basisonderwijs in het algemeen relevant zijn.

Boomdiagram 'verbeteren'

Toelichting: -

Afbakening:

Mijn doel is om in dit onderzoek tot verbeterpunten voor de MR te komen, zodat de MR (nog) beter gaat functioneren. Het gewenste resultaat is van dit onderzoek is dus om de kwaliteit te verhogen. Een onderdeel om tot dat doel te komen kan zijn dat de MR in het basisonderwijs zich van fouten moet ontdoen of moet vernieuwen. De nadruk in dit onderzoek zal komen te liggen op het verhogen van de kwaliteit.

Bijlage 3 De indeling van de deelvragen

Het splitsen van de hoofdvraag levert de volgende tabel met deelvragen op.

Wat is de bijdrage van de MR aan het basisonderwijs?	Welke verbeterpunten zijn er voor de MR?
<i>Deelvragen:</i>	
Op welke wijze heeft de MR bijgedragen aan het basisonderwijs?	Welke verbeterpunten zijn er eerder geformuleerd voor de MR in het basisonderwijs?
Wat is de (wettelijke) taak van de MR in het basisonderwijs?	Wat is de actuele situatie van de MR in het basisonderwijs
Op welke wijze krijgt de MR in het basisonderwijs vorm?	Welke verbeterpunten zijn er voor de MR?
Welke (actuele) onderzoeken en artikelen zijn er gepubliceerd over de bijdrage van de MR in het basisonderwijs?	

Bijlage 4 De informele rol van de MR

Op welke andere wijze dan puur de formele bevoegdheden beïnvloedt de MR het onderwijs zelf? Welke rollen kan de MR nemen en wat zou hierbij het uitgangspunt moeten zijn?

Wat kunnen we van een MR verwachten in de basisschool? De formele bevoegdheden zijn wel duidelijk geworden. We hebben gelezen dat het wettelijk is vastgelegd dat de MR kan adviseren voordat besluiten worden uitgevoerd. Dat er ook daadwerkelijk wat met de inbreng van de MR moet gebeuren, dat soms zelfs instemming van de MR nodig is. Dat de MR toegang heeft of kan krijgen tot veel informatie. Maar op welke manieren medezeggenschapsraden vorm geven aan deze invloedrijke bevoegdheden/privileges, dat kan natuurlijk op tal van manieren.

Zo kunnen we ons het extreme voorstellen dat de MR het primaire onderwijsproces kan laten stagneren, bijvoorbeeld door niet in te stemmen met onderwijs en –examenregelingen, het leerplan, zorgplan, schoolreglementen etc. De MR zou een onwerkbaar situatie kunnen creëren. Gelukkig is dit niet of zelden het geval. Maar in meer of mindere mate, positief of negatief, heeft de MR wel invloed op hoe snel besluiten genomen kunnen worden, wat de kwaliteit van de besluiten en besluitvorming is en hoe veel draagvlak er binnen de organisatie en achterban is.

Aangezien de MR een afspiegeling is van de werkvloer (personeelsleden zelf zijn er immers in vertegenwoordigd) zegt de cultuur van de MR ook veel over de organisatiecultuur zelf. Het lijkt me dan ook dat de rolneming van de MR (de manier waarop de WMS in de praktijk vorm krijgt) in veel gevallen parallellen vertoont met de cultuur binnen de basisschool. Over verschillende organisatieculturen is al veel geschreven. Zo is er bijv. Caluwé die verschillende organisatietypes typeert aan de hand van kleuren. Als we de MR zien als een kleine afspiegeling van de basisschool als organisatie kunnen we de rollen van de MR typeren aan de hand van Caluwé. Het is best boeiend om te kijken welk type MR er op een school is, als dat helder is kunnen er ook aanbevelingen komen. Want elke organisatie en cultuur heeft zijn uitdagingen. Als voorbeeld zal ik hier twee van noemen:

De MR kan er voor kiezen om zeer procedureel en volgens omlijnde structuren en afspraken te werken. Dit blijkt dan bijvoorbeeld uit een zeer degelijk uitgewerkt medezeggenschapsreglement waarin zelfs communicatieafspraken in de details zijn vastgelegd. Het fijne hieraan is dat procedures helder zijn, misverstanden vaak voorkomen worden en er zeer punctueel en stapsgewijs vormgegeven wordt aan het werk. Nadeel hiervan kan zijn dat dit veel tijd kost, ook wanneer dit niet nodig is, het is immers procedure en afspraak is afspraak. Caluwé zal dit type organisatie typeren als *blauw*.

dr. H. van Gennip (ITS)

‘Medezeggenschap is geslaagd als het inhoudelijk debat niet ondergesneeuwd raakt door procedurele en formele kwesties’.

We kunnen ook bedenken dat de MR ongeordend te werk gaat, zonder afspraken over de communicatie en dat veel afstemming informeel plaatsvindt. De sfeer binnen de school is goed, de MR komt zelf met veel creatieve ideeën en geeft hier op eigen initiatief vorm aan. Niemand weet precies hoe het functioneert en wáár welke verantwoordelijkheden en afspraken zijn vastgelegd, maar het werkt. De MR legt zich met grote toewijding toe op het welzijn en ontwikkeling van de werknemers. Reglementen zijn papierwerk en komen zo af en toe eens zijdelings aan bod. Caluwé zal dit type organisatie/MR typeren als *Rood*.

Wat voor organisatiecultuur er ook mag heersen, en op welke mate hier de MR een afspiegeling van is, we kunnen best concluderen dat de rol van de MR in ieder geval nooit gelijk is aan die van het bestuur. Althans, niet volgens de wet. We hebben het immers over **medezeggenschap**. Het bestuur heeft het voor zeggen,

zeggenschap dus. De MR mag meedenken en daar dient serieus mee omgegaan te worden door het bestuur. Met andere woorden, het bestuur initieert, de MR adviseert en het personeel en/of ouders leerlingen voeren het uit.

Het wordt natuurlijk pas echt spannend om te kijken naar de rol die de MR neemt als de belangen van de MR en bestuur verschillen. Zolang MR en bestuur dezelfde belangen hebben, oplossingen delen en inhoudelijke koers varen is er geen vuiltje aan de lucht. Dat is de ideale situatie, in ieder geval belemmert dit de samenwerking het minst en hoeft er weinig onderhandeld te worden. Zeer waarschijnlijk hebben zowel het bestuur als personeel en ouders belang bij een gezonde organisatie met de financiën op orde, goed onderwijs en een zekere toekomst. Toch kan dat anders ervaren worden, de raad kan een 'Calimerogevoel' hebben in de relatie met het bestuur drs. P Grup legt noemt een aantal voorbeelden die hier aan ten grondslag kunnen liggen:

de medezeggenschapscultuur,
continuïteit in de bezetting van raden,
de kwaliteiten van raadsleden en bestuursleden,
efficiënt vergaderen,
gebrek aan visie
gebrekkige beleidscyclus

Ook kunnen er irrationele gronden zijn zoals een arrogante opstelling van het bestuur wat emoties bij de raadsleden opwekt. Of kan het bestuur veronderstellen dat de MR-leden de boel stagneren vanwege persoonlijke redenen. Dit alles kan de houding van de MR, de rolneming, beïnvloeden. Een vrij tamme gedogende MR kan plots heel kritisch worden als ze door de achterban worden aangesproken op de gevolgen van veranderingen waarover de MR onvoldoende hebben geadviseerd. Dus behalve over feitelijke bevoegdheden gaat het in de praktijk van de MR om veel meer en kunnen er conflicten ontstaan tussen MR en bestuur. Dit kan de werksfeer en het in het ergste geval de onderwijskwaliteit negatief beïnvloeden. De functie van de MR is juist om de onderwijskwaliteiten te bewaken, bij te dragen aan het onderwijs, iets toe te voegen. Het is in het belang van het onderwijs belangrijk dat de rol van de MR geen onnodige langdurende conflicten veroorzaakt.

"Met een vechthouding als basishouding kom je niet ver in de medezeggenschap. Vechten mag wat mij betreft dus geen basishouding zijn, het mag wel in bepaalde situaties als onderhandelingsstactiek worden gebruikt. "(drs. P Grup Dwangbuis of maatwerk? P.90)

Hoewel de taken en bevoegdheden dus vrij duidelijk zijn kunnen rollen per MR en per (onderhandelings)situatie verschillen.

Meerwaarde MR

De meerwaarde van de medezeggenschapsraad is enigszins meetbaar door te kijken wat de MR concreet produceert. Dit zullen vooral adviezen zijn richting het bestuur op voorgenomen besluiten en voorstellen die voortkomen uit de praktijk en achterban. De MR geeft advies, inbreng vanuit de werkvloer en geeft een signaal hoe de uitwerking van het beleid beleefd wordt (ouders). De meerwaarde voor het bestuur hierin is behalve feedback vanuit de organisatie ook het creëren van draagkracht.

Een andere minder meetbare maar wel veronderstelde meerwaarde is de verhoogde betrokkenheid van personeelsleden en ouders. Het is logisch om te veronderstellen dat de MR de betrokkenheid van ouders & personeel verhoogt. De redenatie is gebaseerd op het populaire idee dat eigenaarschap/zeggenschap

automatisch een hogere betrokkenheid geeft. Als dit klopt brengt meer zeggenschap meer betrokkenheid en minder zeggenschap minder betrokkenheid. Voelen MR-leden meer betrokkenheid dan niet MR-leden? Ervaren scholen met een MR een hogere betrokkenheid van personeel dan scholen zonder MR?

Interview 29-06-2012

MR-lid, personeelsgeleding, School A

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR, waar u deel van bent, functioneert?

Goed, prima! De communicatie binnen de MR verloopt prima. Het lastigste ligt op het punt van geheimhouding. Hoe ga je als lid van de MR om met gevoelige informatie? Soms weet je als leerkracht iets wat nog niet gedeeld kan of mag worden met de oudergeleding/ouders of met je achterban. Dus dan kun je niets vertellen aan collega's terwijl zij wel openheid verwachten. Ontzettend moeilijk die geheimhouding.

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

Nou, hoe ga je om met gevoelige informatie. Dat is nu onduidelijk en brengt je als leerkracht en MR-lid in een lastige positie.

Ziet u een mogelijke oplossing voor dit probleem?

Ik denk dat een duidelijke voorlichting over geheimhouding/vertrouwelijkheid van stukken en informatie erg belangrijk is. Eigenlijk moet dat gelijk duidelijk worden gemaakt aan nieuwe leden en duidelijk vermeld worden aan zittende leden.

Wie zou die voorlichting volgens u moeten geven?

Dat is denk ik iets wat je onderling moet afstemmen, binnen de raad. Dan kun je binnen de raad open communiceren.

Ziet u hier ook een probleem in de communicatie van het bestuur richting de MR?

Misschien, maar de school (en koepelvereniging) staan nu voor nieuwe problematiek waar zowel de MR als het bestuur nog niet eerder mee te maken hebben gehad. En in nieuwe situaties ontdek je altijd dat het beter kan.

Ziet u verder nog verbeterpunten of knelpunten?

Ja, de communicatie naar oudergeleding kan beter, maar ook; hoe communiceer je naar ouders slecht nieuws? Je wilt voorkomen dat er onrust ontstaat of onjuiste informatie verspreid wordt. Ook dit heeft te maken met gevoelige informatie en communicatie.

3.a. Bent u bekend met de WMS?

Ja.

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Nee.

> De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Wordt u op tijd en voldoende geïnformeerd door het bestuur? Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen op tijd aan u worden voorgelegd en dat u de nodige informatie volledig en op tijd krijgt.

Ja, als personeelsgeleding zijn we vaak wel op tijd en volledig op de hoogte. De oudergeleding wilt echter net zo snel en zoveel geïnformeerd worden, hierover zijn ze niet altijd tevreden.

4.b. Heeft u ideeën om dit te verbeteren?

Nou, eigenlijk wat ik al eerder aangaf. Hier moeten we onderling afspraken over maken. Als er ook echt vertrouwen en vertrouwelijkheid is dan kan er ook open gecommuniceerd worden.

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

Nee. De personeelsgeleding gaat redelijk, maar om leden te vinden voor de oudergeleding is moeilijk. Dat heeft denk ik te maken met het beeld van de MR, dat het niet praktisch is, moeilijk/juridisch, etc. Maar als alles goed loopt binnen de school en de MR dan is het zelfs nog moeilijker om mensen te motiveren voor de MR.

5.b Heeft u ideeën om dit te verbeteren?

Benut communicatiemiddelen meer. Informeer ouders door middel van folders bijvoorbeeld. Zorg voor een hoge betrokkenheid. Geef de MR een eigen mail-adres, duidelijk aanspreekpunt. De MR moet zich tijdens informatieavonden ook voorstellen en uitleggen wat ze doen. Dus meer contact met de achterban.

6. Ziet u de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag?

Ja, we ervaren hem ook deel als adviseur van de MR. Hij (en het bestuur) heeft kennis die we nodig hebben om de stukken te beoordelen.

6.b Is de school schoolleider nagenoeg altijd aanwezig bij MR-besprekingen?

Nee, alleen als hij is uitgenodigd.

6.c. Herkent u het als knelpunt dat de schoolleider ook deels adviseur is van de raad? Bijvoorbeeld om een sterke rol in te nemen ten opzichte van het bestuur?

Nee, absoluut niet. Het is juist heel positief. We hebben geen bestuur die de intentie heeft om de MR sterk te beïnvloeden. Er wordt niet over de MR heen gewalst. Het bevordert juist de informatievoorziening van de MR.

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?

Het contact van de personeelsgeleding met de achterban is goed. Het contact van de oudergeleding met de achterban is beoordeel ik als voldoende. Het gaat beter, maar er zou eigenlijk meer moeten gebeuren.

7.b. Heeft u ideeën hoe dit beter zou kunnen?

De eerder genoemde ideeën van folders, mail-adres, etc. Maar misschien zou de overheid ook wel meer kunnen doen. Posters in bushokjes? Een campagne, bijvoorbeeld op TV? Wie weet helpt dat wel.

8. Informeert u de achterban systematisch?

Met mijn collega's heb ik afgesproken elke vergadering een verslag te mailen, dat doe ik ook. Ook maak ik een jaarverslag, een uittreksel van alle verslagen en relevante stukken. Richting de ouders gaan we folders uitdelen, plaatsen we stukjes in de informatiebrief en natuurlijk willen we eigen mail-adres.

9. Voelt u zich vertegenwoordiger van de achterban?

Ik voel me echt vertegenwoordiger van de achterban.

9.b. Hoe komt dit? Welke oplossing heeft u voor MR-leden (landelijk) die dit gevoel niet hebben?

Ik denk dat dit juist ook komt door regelmatig de verslagen te sturen en contact hebben met de achterban. Daardoor voel ik me meer vertegenwoordiger. Dan krijg je meer betrokkenheid, vragen, etc.

Interview 06-07-2012

MR-lid, oudergeleding, School A

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR, waar u deel van bent, functioneert?

Het kan beter, het functioneert, daar is het mee gezegd. Ik ben meer een bijter. Vanuit de leerkrachten, en ook vanuit de ouders is er weinig inbreng. Veel van de agendapunten bedenk ik als voorzitter zelf.

1.b. Ziet u een mogelijke oplossing voor dit probleem?

Ik denk dat de inbreng van ook laag is omdat de rol van de MR onvoldoende duidelijk is, waardoor weinig betrokkenheid. De MR-leden kunnen actiever zijn, dus ook de betrokkenheid.

1.c. Hoe vindt u verder dat de MR functioneert?

We hebben wel een slag gemaakt de laatste jaren om de decentrale MR-rol op ons te nemen. Dus we zijn niet meer alleen bezig om stukken van de GMR te lezen en te reageren, we denken nu veel meer op schoolniveau mee. We staan in dat opzicht meer voor onze eigen achterban.

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

Ja. Een verbeterpunt is dat we ons meer moeten gaan profileren naar de achterban. Zowel het naar het team als naar de ouders. Denk aan schoolkrant, foldermateriaal, jaarverslag, etc. Vestig de aandacht op de MR. We moeten makkelijker benaderbaar zijn, een eigen mail-adres willen we graag. Een ander verbeterpunt is de afstemming tussen directie en MR, hierin ervaar ik soms wel een spanningsveld.

2.b. Waarin zit dat spanningsveld precies?

Dat is zowel in communicatie als inhoudelijk. Vooral de communicatie is niet altijd goed. De directie passeert makkelijk de MR. Het lastige is dat de verantwoordelijkheid van de directie en de MR verschillend zijn maar elkaar ook overlappen. Dan is goede communicatie erg belangrijk om het makkelijker te maken hier een weg in te vinden. De ene directeur gebruikt de MR meer voor een bijdrage en goede afstemming, dat scheelt ook qua spanningen. Dat voegt meer toe dan dat je tegenover elkaar staat en informatie tekort komt.

3.a. Bent u bekend met de WMS?

Beperkt.

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Nee.

> De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Wordt u op tijd en voldoende geïnformeerd door het bestuur? Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen op tijd aan u worden voorgelegd en dat u de nodige informatie volledig en op tijd

krijgt.

Ja, dit probleem herken ik voor 200%. We krijgen te laat of onvoldoende informatie.

4.b. Heeft u ideeën om dit te verbeteren?

Communicatie, openheid. Ik denk dat de oorzaak van het probleem voor een groot deel is dat er angst is voor de invloed van de MR. Angst dat medezeggenschap de rol van directie overneemt, dat het voor de directie te veel voelt alsof de MR dan op hun stoel gaat zitten. De oplossing zou zijn om de MR juist meer te betrekken, laat de MR zijn rol vervullen. Dit zorgt ook voor vertrouwen.

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

Nee, dit is absoluut onvoldoende. Vanuit de leerkrachten gaat het wel. Maar vanuit de ouders is het een drama. Er is het beeld dat de MR te complex en abstract is. Ze doen liever iets praktisch. Ouders voelen zich wellicht incompetent voor een medezeggenschapsraad. Maar ze hoeven in principe alleen vertegenwoordiger te zijn.

5.b Heeft u ideeën om dit te verbeteren?

Als raad moeten we ons meer profileren. Communiceer naar de achterban, laat zien wat je doet.

6. Ziet u de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag?

Nee, niet als adviseur. Echt als directeur. Dit zou denk ik juist in een ideale situatie er tussenin kunnen zitten.

6.b Is de school schoolleider nagenoeg altijd aanwezig bij MR-besprekingen?

Nooit, alleen op uitnodiging.

6.c. Herkent u het als knelpunt dat de schoolleider ook deels adviseur is van de raad? Bijvoorbeeld om een sterke rol in te nemen ten opzichte van het bestuur?

De directie probeert de MR niet te beïnvloeden. De MR kan op dit punt zijn rol richting de directie goed nemen.

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?

Onvoldoende.

7.b. Heeft u ideeën hoe dit beter zou kunnen?

Zie eerdere antwoorden en eerdere oplossingen.

8. Informeert u de achterban systematisch?

Nee, we hebben wel plannen om dit te verbeteren. Dit moet ook beter.

9. Voelt u zich vertegenwoordiger van de achterban?

Deels wel, maar niet overtuigend.

9.b. Hoe komt dit? Welke oplossing heeft u voor MR-leden (landelijk) die dit gevoel niet hebben?

Dit komt door de beperkte input vanuit ouders en doordat er geen terugkoppeling is. Als er meer input en terugkoppeling zou zijn helpt dat om je vertegenwoordiger te voelen.

Interview 06-07-2012

Schoolleider, School A

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR op school A functioneert?

Vertragend/traag, veel overleggen, dit zorgt voor vertraging. De MR kan door haar standpunten de besluitvorming en uitvoering vertragen. Ik mis soms terugkoppeling uit het team. De MR functioneert redelijk. Niet ideaal, maar ook niet slecht.

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

Ik mis soms de terugkoppeling vanuit het team. De personeelsgeleding is toch vertegenwoordiger ook van de teamleden. Zij zouden goed op de hoogte moeten zijn, meer input moeten leveren en een reactie kunnen geven. Er is overleg maar het kan beter.

2.b Heeft u ideeën hoe dit beter kan?

Ja, echt terugkoppeling naar het team. Vanuit het team meer input. De achterban van de MR moet beter en meer geïnformeerd worden.

3.a. Bent u bekend met de WMS?

Ja, in grote lijnen.

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Nee, nog niet.

> De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Veel medezeggenschapsraden ervaren dat ze niet op tijd en voldoende geïnformeerd worden door het bestuur. Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen niet op tijd aan ze worden voorgelegd en dat ze de nodige informatie niet volledig of op tijd krijgen. Herkent u dit?

Ja, dat herken ik. Het lastige is de vertraging van de processen. Als school zit je in de materie, ben je beter geïnformeerd dan de MR. Het kost veel tijd om stukken er doorheen te krijgen, uit te leggen, toe te lichten, etc. De besluitvorming wordt zo vertraagd.

4.b. Heeft u ideeën om dit te verbeteren?

Ja, beter plannen. Een jaarplanning maken met alle stukken waar de MR instemmingsrecht en adviesrecht op heeft. MR-leden moeten ook op cursussen gaan, zodat ze de materie beter begrijpen.

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

Voor de personeelsgeleding wel. Voor de oudergeleding is het lastig. Niet voor alle ouders is helder de rol van de MR is.

5.b Heeft u ideeën om dit te verbeteren?

De achterban meer en betrekken, ze informeren over de rol van de MR. Een jaarverslag van de MR maken en meegeven bijvoorbeeld.

6. Veel medezeggenschapsraden zien de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag. Dit kan spanning opleveren en bijvoorbeeld de MR beïnvloeden in haar rol-neming richting de directie. Hoe verloopt dat op uw school?
Op deze school soepel. Ik informeer de raad, maar wel beperkt. Er vindt geen beïnvloeding plaats, ze nemen hun eigen beslissingen.

6.b. Het rapport beschrijft dat een onderliggend probleem hierbij de professionaliteit van de raad is. Daardoor wordt de directeur vaak ook tegelijk adviseur...
Dat herken ik wel, de MR kan professioneler.

6.b. Bent u als schoolleider nagenoeg altijd aanwezig bij MR-besprekingen?
Nee, alleen op uitnodiging.

6.c. Heeft u ideeën hoe de MR beter zijn rol kan nemen richting directie en professioneler kan worden?
Ja, eigenlijk vind ik dat de MR-leden verplicht opgeleid moeten worden, cursussen moeten volgen, etc. Daar is ook budget voor.

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?
Het is moeilijk. Juist ook richting de ouders. De ouders die in de MR zitten gaan natuurlijk ook niet om met alle ouders. Het is moeilijk om dan de laag opgeleide ouders te bereiken. Ook het contact van de MR met het personeel kan beter.

8. Informeert de MR de achterban systematisch?
Ja, door korte mailtjes naar het team en notulen. Richting de ouders niet, in ieder geval niet systematisch.

8.b. Heeft u ideeën hoe het contact met de achterban beter zou kunnen?
Ja, door een MR-update mee te nemen in de nieuwsbrief.

9. Ziet u de MR-leden als vertegenwoordiger van de achterban?
Nee, eigenlijk niet.

9.b. Hoe komt dit?
Ja, lastig. Misschien ook wel door het contact met de achterban.

9.c. Ziet u oplossingen hoe ze meer echt als vertegenwoordiger gezien kunnen worden?
Beter informeren achterban. Je team krijgt dan input, het is niet zomaar een baantje er bij. Dat geldt ook voor de oudergeleding. Er moet goed nagedacht worden over de communicatie.

Interview 19-07-2012

MR-lid, personeelsgeleding, School B, Kampen

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR, waar u deel van bent, functioneert?

Over het algemeen goed. We hebben een duidelijke taakverdeling en een duidelijke planning. Je bent wel erg afhankelijk van de inbreng van de leden. Het ene lid heeft meer inbreng dan de ander. Je moet op schoolniveau kunnen denken en je eigen klassenniveau kunnen ontstijgen. Dat is wel een voorwaarde om bij te kunnen dragen aan de MR.

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

Er wordt en is gewerkt aan een aantal verbeterpunten, we hebben nu sinds dit jaar een roulerend voorzitterschap. De directeur was eerst adviserend lid en altijd aanwezig bij de MR vergaderingen. Dat is nu anders. Nieuwe leden krijgen nu ook altijd een cursus. Ook ouders stappen niet meer direct naar de directeur. Wat nog wel beter kan is een betere overdracht.

3.a. Bent u bekend met de WMS?

Ja, maar meer met ons eigen reglement.

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Nee.

> De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Wordt u op tijd en voldoende geïnformeerd door het bestuur? Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen op tijd aan u worden voorgelegd en dat u de nodige informatie volledig en op tijd krijgt.

Ja, soms is de informatie niet volledig. Dit gaat wel eens mis maar is al beter geworden. Als personeelslid heb je vaak informatie al eerder. Dan moet het ook naar de oudergeleding.

4.b. Heeft u ideeën hoe scholen die dit als knelpunt hebben dit kunnen verbeteren?

Ja, maak een goede vergaderplanning. Samen overleggen. Neem zelf initiatief en vraag naar de stukken. Dan komt er verbetering in.

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

Ja, dat lukt! We hebben heel erg betrokken ouders. We hadden zelfs verkiezingen. Bij het personeel is het gewoon een onderdeel van de taakstelling. Dus dat lost zich altijd wel op, maar bij de ouders is de hervormde tak erg actief en betrokken, zij willen graag invloed uitoefenen op de school en haar identiteit. Dat leeft heel erg.

5.b Heeft u een idee hoe dit op te lossen bij andere scholen?

Nee, dat is erg lastig. Ik denk dat je het ook moet treffen met betrokken ouders en hun achtergrond speelt daar ook een rol in.

6. Ziet u de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag?

Ja, beide. Hij brengt dingen aan vanuit de directie. We vergaderen tegenwoordig deels zonder directie.

6.b Merkt u dat het lastig om als MR een goede onafhankelijke rol in te nemen richting de schoolleider als hij er zo dicht op betrokken is?

Ja, daarom bespreken we sommige zaken als hij er niet bij is. Dat levert dan gelukkig ook geen problemen of spanningen op. Maar er vindt geen echte beïnvloeding plaats door de schoolleider, dat niet.

6.c. Heeft u ideeën hoe dit te verbeteren?

Zorg er voor dat je als MR ook zonder directeur kan vergaderen.

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?

We hebben enquêtes afgenomen onder de ouders en daaruit bleek dat dit niet hoog scoorde. Maar aan de andere kant, als er iets weten zo ons wel te vinden.

8. Informeert u de achterban systematisch?

We hebben twee keer per maand een informatiebrief, in de schoolgids staat een stuk en op de site. Ook is er een keer per jaar een verslag. De agenda van de MR is te vinden in de hal en een map met notulen is in te zien in de personeelskamer.

9. Voelt u zich vertegenwoordiger van de achterban?

Lastig. Ik probeer dat wel te voelen. Als ik collega's hoor klagen dan zeg ik dat dit onderwerp best in de MR besproken kan worden. Dat gebeurt dan wel eens. Bij het ene onderwerp voel je je meer vertegenwoordiger dan het andere

9.b. Heeft u een oplossing om meer vertegenwoordiger te voelen?

Misschien om MR-punten in de personeelsvergadering aan bod te laten komen, te bespreken. En dat er dan ook worden teruggekoppeld. Dat gebeurt bij ons nu wel eens, maar dit kan veel meer gestructureerd aangepakt worden. Maar dan moet je daar wel, tijd, energie en alles voor hebben. Soms denk ik wel eens 'o ja, dat zouden we eigenlijk ook kunnen doen.' Zoals tijdens dit gesprek, maar je hebt helaas niet altijd overal de tijd en mogelijkheid voor.

Interview 09-07-2012

MR-lid, personeelsgeleding, School C, Dronten

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR, waar u deel van bent, functioneert?

Prettig. Dat komt vooral door de prettige structuur. Qua grote en belangrijke beleidsstukken wordt alles centraal door de GMR afgehandeld. We hebben de afgelopen jaren veel tijd en moeite gestoken in een goede afbakening zodat we ons als MR echt op schoolniveau bezig kunnen houden. Een groot aantal formele documenten worden al besproken in personeelsvergaderingen, dit scheelt ook veel dan hoeven we het als MR er niet meer uitgebreid over te hebben. We gaan niet alles overnieuw doen.

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

Doordat we vrij informeel werken mis je soms stukken waar je formeel rechten op hebt. Daar ben je je als raad dan wat minder bewust van. Dit kan wel gestructureerder bij ons als MR, hier willen we wel verbetering in aanbrengen.

Ziet u een mogelijke oplossing voor dit probleem?

Bij de GMR waar ik ook lid van ben geweest loopt dit erg strak. Daar hebben ze gewoon een duidelijk overzicht met instemming- en adviesrechten en welke stukken daar bij horen. Onze voorzitter van de MR is pas naar een cursus geweest waardoor we ontdekten dat we op MR-niveau niet al onze rechten benutten. Zo een cursus/training kan ook helpen.

3.a. Bent u bekend met de WMS?

Ik heb wel eens van de WMS gehoord ja. Maar precies weet ik het niet.

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Nee.

> De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Wordt u op tijd en voldoende geïnformeerd door het bestuur? Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen op tijd aan u worden voorgelegd en dat u de nodige informatie volledig en op tijd krijgt.

Ja, maar het bestuur communiceert vooral met de GMR. Dat gaat goed en op tijd. Op MR-niveau gaat dit allemaal wel informeler maar we krijgen altijd alle informatie die we nodig hebben en ook op tijd.

4.b. Heeft u ideeën hoe scholen die dit als knelpunt hebben dit kunnen verbeteren?

Zorg gewoon voor een duidelijke structuur en afbakening. Wat is voor de GMR en wat is voor MR. Wij hebben een bestuur die ons heel erg betreft bij plannen van de school. Dat scheelt ook heel erg. En een open communicatie is erg prettig.

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

Ja op zich wel, het is wel even zoeken en moeite doen. Voor ouders wie de school dichtbij is en leeft lukt het wel om ze te betrekken.

5.b Heeft u ideeën om dit te verbeteren?

Ja, ik denk dat het helpt om ze regelmatig te informeren. Contact houden met de achterban is wel belangrijk. Daar kunnen we nog wel meer mee doen.

6. Ziet u de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag?

Onze schoolleider adviseert wel, maar op een open manier. Hij betreft iedereen bij de plannen. Het is niet dat hier spanningen ontstaan.

6.b Is de school schoolleider nagenoeg altijd aanwezig bij MR-besprekingen?

We hebben voor een deel natuurlijk de bespreking al in de personeelsvergaderingen. De directeur is wel eens aanwezig bij de schoolraad vergaderingen. We ervaren dit niet als negatief, eerder als toevoegend.

6.c. Herkent u het als knelpunt dat de schoolleider ook deels adviseur is van de raad? Bijvoorbeeld om een sterke rol in te nemen ten opzichte van het bestuur?

De GMR heeft hier in een veel duidelijkere afbakening in. Als school moet je ook informeel kunnen functioneren. Als er een goede afstemming is tussen de schoolleider en het team dan is er niet perse een sterke rol die je moet nemen richting het bestuur.

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?

Onvoldoende, matig. We zouden meer informatie kunnen verstrekken. Soms komen ouders er ook wel naar vragen, dan merken we dat we eigenlijk te weinig laten weten. We hebben wel wat in het jaarverslag of wel eens op een informatieavond dat we wat vertellen.

7.b. Heeft u ideeën hoe dit beter zou kunnen?

We zouden vaker een nieuwsbrief kunnen doen, of een mail sturen naar de ouders.

8. Informeert u de achterban systematisch?

Niet echt, nou ja, we hebben het jaarverslag wel en zijn voornemens om korte samenvattingen van de notulen te verspreiden. Maar echt systematisch is het allemaal nog niet.

9. Voelt u zich vertegenwoordiger van de achterban?

Ja, beetje. We werken meer vanuit onze rol in de personeelsvergadering. Je bent ook gewoon een teamlid. Dus ik voel me niet vertegenwoordiger in de zin van knokken voor onze belangen ofzo. We worden op tijd betrokken, er is een open communicatie en dat loopt allemaal soepel. Misschien als het meer tegen zou zitten dat je je dan ook meer vertegenwoordiger gaat voelen in de zin van opkomen voor het team. Nu gaat alles gewoon in goed betrokken overleg.

9.b. Hoe komt dit? Welke oplossing heeft u voor MR-leden (landelijk) die dit gevoel niet hebben?

Gewoon goed overleggen en open communicatie zoals ik al zei.

Interview 12-07-2012

MR-lid, oudergeleding, School D, Zwolle

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR, waar u deel van bent, functioneert?

Het begon belabberd maar inmiddels gaat het beter. De MR was eerst echt een verlengstuk van de directeur, maar daar is nu verandering in gekomen. Nu zijn we meer onafhankelijk, er komen nu meer eigen zaken op de agenda. De directeur bepaalt niet meer de agenda. Verder hebben we gewoon een hele duidelijke taakverdeling, iedereen heeft een rol en dat werkt goed.

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

We hebben nu als doel om het contact met de achterban, met name het team, beter te krijgen.

2.b. Hebben jullie ideeën hoe ?

Eerst hadden we één keer per jaar een gesprek met de leerkrachten van de onderbouw, middenbouw, bovenbouw. Dat gaan we nu anders doen. Alle leerkrachten spreken met een eigen contactpersoon welke we verdeeld hebben over de raadsleden.

2.c. Ziet u verder nog verbeterpunten?

We zijn ook druk bezig om klussen die moeten gebeuren op school beter te organiseren. Dit willen doen door een klussenlijst aan het begin van het jaar met de ouders op te stellen. En we zijn druk aan het verbeteren voor de tussenschoolse opvang.

2.d. Dit zijn eigenlijk weer typisch ouderraad dingen, ervaren jullie zo een dubbele rol niet als lastig?

We willen juist niet dingen dubbel doen. Omdat we een heldere en goede taakverdeling hebben loopt het erg prettig en zijn we ook niet veel tijd kwijt. Deze taakverdeling komt ook consequent terug op de agenda aan de hand van de notulen en de actielijst. Op de lange termijn werkt dit erg goed en ook het contact en de inbreng vanuit de achterban (ouders) is goed.

3.a. Bent u bekend met de WMS?

Ik heb weleens op internet iets opgezocht over de MR en kwam toen wel een en ander tegen over de WMS. Maar ik ken het verder niet.

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Nee.

> De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Wordt u op tijd en voldoende geïnformeerd door het bestuur? Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen op tijd aan u worden voorgelegd en dat u de nodige informatie volledig en op tijd krijgt.

Ja, op tijd en we krijgen voldoende informatie. Maar daarover hebben we duidelijke afspraken gemaakt.

4.b. Heeft u ideeën hoe scholen die dit als knelpunt hebben dit kunnen verbeteren?

Als MR moet je zelf initiatief nemen en afspraken concreet maken. Maak zelf een vergaderplanning en over met de directeur wanneer welke stukken aan bod komen. Blijf er actief achteraan zitten.

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

Voor de personeelsgeleding loopt het niet zo. Ze worden vaak aangewezen en zien het dan meer als opvulling van hun uren. Ze hebben wel een heel nuttige bijdrage omdat ze inside informatie hebben en ze weten ook hoe er binnen de school gecommuniceerd wordt. Ze doen ook wel mee, maar hun inbreng is wel minder. Voor hun is het natuurlijk vaak dubbel omdat ze al veel in de personeelsvergadering bespreken. En ze zijn al ontzettend druk met hun werk. De ouders die willen wel, er zijn er genoeg die interesse hebben.

5.b Heeft u een tip voor andere scholen om ouders in de MR te krijgen?

Laat zien wat je doet dat je er bent! Dan willen ze wel inzetten, dan raken mensen enthousiast!

5.c Heeft u ideeën om toch meer betrokkenheid/inbreng en nieuwe leden vanuit het personeel te krijgen?

Dat is erg lastig. Het is voor hun toch extra werk. Ik denk dat dit bijna niet op te lossen is. Als wordt toch al besproken in de personeelsvergaderingen, waarom dan nog in de MR?

6. Ziet u de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag?

Nee niet echt, hij levert gewoon de stukken aan. Het eerste is uur is hij aanwezig bij de vergaderingen, daarna niet meer. Maar dit is ook gegroeid en kan nu ook omdat we als MR professioneler zijn.

6.b. Heeft u ideeën voor andere raden op scholen die het als lastig ervaren om een goede rol richting de schoolleider te nemen omdat hij tegelijk adviseert en 'nodig' is?

Ja, zorg dat je je raad op orde hebt. Het hangt voor een groot deel van de professionaliteit van de MR af. Als je als raad je zaken op orde hebt en weet wat je wil dan kun je ook beter een eigen duidelijke rol in nemen. En verder: Hou steeds contact met je achterban, dat helpt je ook omdat je dan namens de ouders spreekt en hun punten in kan brengen.

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?

Het contact van de oudergeleding met de achterban is goed. We maken korte verslagen van de notulen en dat komt in de nieuwsbrief. Dit wordt ook gelezen. We nemen de ouders mee in wat we doen. Zo hadden we pas ook een digitale pol. Als ouders vragen hebben reageren we gelijk en koppelen we ook terug wat we er mee hebben gedaan. Ook schrijven we een jaarverslag. Het contact richting het personeel is lastig, daar moeten we mee aan de slag. Dat gaan we ook doen op de manier die ik eerder beschreven heb.

7.b. Heeft u ideeën hoe dit beter zou kunnen?

Ik denk dat zoals we het richting de ouders aanpakken al goed gaan. Personeel blijft lastig, van veel dingen zijn ze al op de hoogte, maar meer inbreng zou prettig zijn.

7.c. Is dit niet ook een taak van de personeelsgeleding?

Ja, maar dan moeten zijn wel zin en tijd hebben om daar wat aan te doen en daar ontbreekt het nog wel aan.

8. Informeert u de achterban systematisch?

Ja, zoals bij de vorige vraag beschreven.

9. Voelt u zich vertegenwoordiger van de achterban?

Ja, je spreekt namens de ouders. We houden contact, informeren ze is en merken dat er dan ontzettend veel inbreng is. Dan voel je je wel echt vertegenwoordiger.

9.b. Hoe komt dit? Welke oplossing heeft u voor MR-leden (landelijk) die dit gevoel niet hebben?

Mijn tip is om als raad eerst zelf goed de ouders te informeren, contact te leggen. Wees pro-actief, nu weten ouders ons te vinden en spreken ons vaak aan.

Interview 18-07-2012

MR-lid, personeelsgeleding, School E, Lelystad

1. Hoe vindt u over het algemeen dat de MR, waar u deel van bent, functioneert?

Goed, we hebben goed team met goed overleg. Vooral het overleg is prettig.

2. Zijn er verbeterpunten of knelpunten binnen de MR?

We zaten afgelopen jaar wel met de vraag: Als een MR-lid nu van een andere gezindte (kerk) is dan kan dan diegene ook in de MR? Moet een MR-lid ook uit dezelfde gezindte/kerk komen? Tot nu is dat nog vrij, maar we zijn er nog niet echt over uit.

2.b. Maar waarom kan dat een probleem zijn als iemand niet van dezelfde gezindte is, of bedoelt u dat iemand de grondslag van de school moet onderschrijven?

Ja, dat doet iedereen hier op school wel. Maar dit jaar speelden er zaken waarin dit een rol had.

2.c. Ziet u verder nog verbeterpunten of knelpunten?

Ja, wat kan een MR betekenen voor een school. In hoeverre kan de MR een dwingend advies geven. We hebben als MR wel eens advies gegeven over een zaak en de schoolleider volgt toch zijn eigen weg. Hoe groot zijn de rechten van de MR?

2.d. Heeft u ideeën om dit helder en beter te krijgen?

Een idee is misschien om eens alles duidelijk op papier te zetten, alle rechten van de MR.

3.a. Bent u bekend met de WMS?

Nee, ja ooit eens van gehoord.

3.b. Bent u op de hoogte dat WMS landelijk geëvalueerd is door een commissie?

Nee.

> De recente evaluatie van de WMS geeft een beeld over hoe de MR landelijk functioneert. Wat gaat er landelijk goed met de MR in het basisonderwijs, waar liggen landelijk verbeterpunten en knelpunten. Ik ben benieuwd of deze landelijke knelpunten/verbeterpunten herkend worden in de praktijk. De volgende vragen zijn gebaseerd op een aantal punten die landelijk verbetering nodig hebben:

4. Wordt u op tijd en voldoende geïnformeerd door het bestuur? Dit betekent dat adviezen en instemmingvragen op tijd aan u worden voorgelegd en dat u de nodige informatie volledig en op tijd krijgt.

Dat herkennen we. Bij ons worden stukken ook niet op tijd geleverd en ook niet altijd alle informatie. Dat heeft een tijdje gespeeld.

4.b. Heeft u ideeën hoe scholen die dit als knelpunt hebben dit kunnen verbeteren?

Alles samen goed bespreken en afspreken, denk ik.

5. Lukt het om voldoende leden te vinden voor beide geledingen?

Geen enkel problemen, dat lukt bij ons.

5.b Heeft u een idee hoe het komt dat dit bij jullie geen problemen oplevert?

We hebben gewoon hele betrokken ouders en vaak ook nog hoogopgeleid. Ik denk dat dat heel veel

scheelt.

6. Ziet u de schoolleider als adviseur van de raad en tegelijk als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag?

Ja, dat vinden we lastig. De directeur is altijd aanwezig bij de vergaderingen. We hebben dit jaar een keer een vergadering gehad waarin hij een gedeelte er niet bij mocht zijn. Dan hangt er ook zo'n sfeer van alsof je iets te verbergen hebt.

6.b Merkt u dat het lastig om als MR een goede onafhankelijke rol in te nemen richting de schoolleider als hij er zo dicht op betrokken is?

Ja, absoluut dat is ook een probleem.

6.c. Heeft u ideeën hoe dit te verbeteren?

Misschien is het een idee om om de zoveel tijd zonder de directeur te vergaderen.

7. Hoe beoordeelt u het contact van de MR met de achterban?

Goed! Absoluut goed.

8. Informeert u de achterban systematisch?

Ja, elke twee weken een soort schoolkrantje er zijn ouders uit de raad gekoppeld aan leerkrachten. Maar we hebben ook gewoon betrokken ouders, dat scheelt ook veel.

9. Voelt u zich vertegenwoordiger van de achterban?

Nou nee, niet altijd. Afgelopen jaar niet. Het is moeilijk om in te schatten wat het team denkt. Kijk, bij grote problemen dan hoor je het wel hoe iedereen er over denkt. Maar bij gewone losse vergaderingen in de MR met gewone onderwerpen dan is het lastig.

9.b. Heeft u een oplossing om meer vertegenwoordiger te voelen?

Bij de teamvergadering toch een puntje op de agenda zetten 'schoolraad' waarin dingen besproken kunnen worden die voor de schoolraad van belang zijn. Hier kun je dan als personeelslid ook andersom een update geven.